

Rechten op de drempel

Hoe komt het Kinderrechtencommissariaat
op voor rechten van kinderen?
Hoe detecteert, signaleert en adviseert het?
Waar knelt het voor kinderen en hun rechten?

Jaarverslag
2024-2025

Rechten op de drempel

Hoe komt het Kinderrechtencommissariaat
op voor rechten van kinderen?
Hoe detecteert, signaleert en adviseert het?
Waar knelt het voor kinderen en hun rechten?

**Jaarverslag
2024-2025**

Colofon

Jaarverslag
Kinderrechtencommissariaat
2024-2025

Rechten op de drempel

Redactie

Leen Ackaert
Michaël Bouchez
Hilde Cnudde
Marlies Delanghe
Tine De Winter
Heleen Lauwereys
Sarah Meys
Isabel Moerman
Yentl Roels
Julie Ryngaert
Inge Schoevaerts
Eline Strik
Dominique van den Akker
Isa Van Dorsselaer
Els Van Hemelrijck
Sofie Van Rumst
Jean Pierre Verhaeghe
Chris Vleugels
Caroline Vrijens

Coördinatie

Isa Van Dorsselaer

Vormgeving

josworld.org

Fotografie

Koen Broos

Druk

Drukkerij Artoos

Verantwoordelijke uitgever

Caroline Vrijens
Kinderrechtencommissaris
Leuvenseweg 86
1000 Brussel

ISBN: 9789077021576

Wettelijk depotnummer: D/2025/9680/003

Dit jaarverslag staat ook online op www.kinderrechten.be.

Inhoud

Colofon.....	4
Voorwoord van de kinderrechtencommissaris.....	8
Voorwoord Kristel Verbeke.....	12
Het jaar in vogelvlucht.....	14
 Deel 1: Van signaal tot advies.....	 16
1. Een onafhankelijke instelling van het Vlaams Parlement.....	17
2. Het Kinderrechtencommissariaat onderzoekt klachten, bemiddelt, verwijst door en geeft individueel advies.....	19
3. Meldingen en klachten bij het Kinderrechtencommissariaat in cijfers.....	20
4. Het Kinderrechtencommissariaat adviseert het beleid.....	25
5. Het Kinderrechtencommissariaat draagt kinderrechten uit.....	26
6. Samenwerken met externen.....	30
 Deel 2: Kinderrechten in 2024-2025: waar knelt het?.....	 32
1. Recht op basiszorg.....	33
1.1 Recht op dringende medische hulp soms dode letter.....	33
1.2 RSV-immunisatie niet terugbetaald voor baby's in opvangcentra.....	34
2. Recht op hulp op maat.....	35
2.1 Wachtlijsten: steeds extremere gevolgen.....	35
Kind en ouders slachtoffer van gebrek aan hulp.....	35
Kinderen belanden wegens plaatstekort in ziekenhuizen.....	37
2.2 Lange wachttijden bij vertrouwenscentra kindermishandeling.....	38
2.3 Verduidelijking decreet rechtspositie minderjarigen gevraagd.....	41
3. Recht op een behoorlijke levensstandaard.....	42
3.1 Bezorgdheid over beperking werkloosheidsuitkering in de tijd.....	43
3.2 Advocatenkosten barrière om rechten kind te doen gelden.....	44
4. Recht op integriteit.....	45
4.1 Scheiding en verontrusting: een spanningsveld.....	45
Label 'vechtscheiding' vertroebelt objectieve kijk.....	45
Tussen hoop en frustratie: de weg via de familierechtbank.....	45
Informatie stroomt onvoldoende door.....	45
4.2 Racisme: ernstig nemen en zichtbaar maken.....	47
Welke vormen van ervaren racisme of discriminatie zien we?.....	47
Over welke context gaan de meldingen?.....	47
Wat zeggen melders over hoe ze dit racisme beleven?.....	48
Racisme zichtbaar maken.....	48
4.3 Kinderrechten in de digitale wereld.....	48
Breder maatschappelijk debat.....	49

5. Recht op identiteit	51
5.1 Hoofddoekenverbod: aanpak op maat van kinderrechten nodig	51
Vrijheid van godsdienst, expressie en schoolkeuze respecteren	51
5.2 Draagmoederschap en adoptie: stappen vooruit, waakzaamheid geboden	52
5.3 Historisch onderzoek naar adoptie: binnenlandse adopties niet vergeten	53
6. Rechten op en in onderwijs	54
6.1 Capaciteitstekorten: impact op het recht op onderwijs	54
Plaatstekort preciezer in kaart brengen en wegwerken	55
Uitbreidende scholen tijdig middelen garanderen	55
Een kwetsbare start: anderstalige nieuwkomers zonder school	56
Duidelijk juridisch kader voor aanmelden en inschrijven	56
6.2 Personeelstekort zet onderwijs onder druk	56
Specifieke leernoden: ondersteuning uitgesteld of te weinig opgevolgd	57
Scholen en moeilijk hanteerbaar gedrag: kennis en handen tekort	57
Overbelaste leraars gaan over eigen grenzen en die van leerlingen	58
Leerlingenvervoer buitengewoon onderwijs: busbegeleiders tekort	59
6.3 Klachtenmechanismen: toegankelijker en participatiever	60
Welke klachten zien we?	60
Ouders vinden de weg niet	61
Schoolbesturen wijzen in reactie vaak naar 'autonomie van de school'	61
Stem van jongeren nog te vaak genegeerd	62
Overleg met onderwijsnetten en koepels	62
6.4 Huisonderwijs: volwaardig onderwijs garanderen	62
Strakkere regels voor huisonderwijs	62
Evaluatie: vraag naar duidelijkheid en spreiding	63
Controles: te weinig voorkennis over kinderen met specifieke leernoden	64
Minimale schriftelijke motivering van beslissingen	65
Bewoonbaarheid: alertheid en omzichtigheid geboden	66
7. Rechten van kinderen op de vlucht	67
7.1 Asielopvang kinderen en jongeren duikt onder minimumnormen	67
Kloof tussen normen op papier en in de realiteit voor niet-begeleide minderjarigen	68
Veel signalen, weinig verandering	69
7.2 Bezorgdheden bij het asielbeleid	70
7.3 Kinderen geboren in België uit Palestijnse ouders niet langer Belg?	71
Rechten via gezinshereniging in het vizier	71
7.4 Kinderen op de vlucht voor de oorlog in Gaza	72
Mentaal welzijn zwaar onder druk	72
Kinderrechtencommissariaat vraagt onmiddellijke internationale actie	72
ENOC roept op om kinderen in Gaza dringend te beschermen	72

8. Rechten van jongeren in conflict met de wet	73
8.1 Kindtoets in politiewerk: rechten, veiligheid en welzijn garanderen	73
Weinig houvast voor politiemensen	73
Eenvoudige klachtenprocedures nodig	73
Pleidooi voor stevige politieprocedures en opleiding om kindtoets te integreren	74
8.2 Rechtspositie van minderjarige slachtoffers versterken	76
Klacht indienen als slachtoffer: nood aan duidelijke informatie	76
Automatische bijstand van een (jeugd)advocaat	76
9. Recht op wonen	77
9.1 Dakloos om woonoplossing af te dwingen	77
9.2 Uithuiszettingen vermijden en ruimte creëren voor preventieve woonbegeleiding	78
9.3 Sociale woningen: nood aan maatwerk voor toewijzingsregels	79
9.4 Geen betaalbare woning voor vluchtelingengezinnen na erkenning	79
9.5 Dak- en thuisloosheid bij jeugdhulpverleners	80
10. Recht op een gezinsleven	81
10.1 Kindgerichte justitie begint bij luisteren naar het kind	81
10.2 Vertrouwenspersoon voor kinderen in familiezaken	82
Pilotproject geeft kinderen een stem in de familierechtbank	82
10.3 Gezamenlijk ouderschap na scheiding: nood aan ouderschapsplan	82
Afspraken over opvoeding duidelijk vastleggen	83
11. Recht op vrije tijd	85
11.1 Participatie onder druk	85
Persoonlijke informatie gevraagd	85
Moeilijke clubwissels	85
Participatie in besluitvorming	86
12. Kinderrechten lokaal	86
12.1 Lokale meerjarenplannen door de ogen van een kind	86
13. Vlaams Jeugd- en Kinderrechtenbeleid	87
14. Kinderrechten internationaal	88
14.1 Het Europees Netwerk van Kinderombudsdiensten	88
Jaarthema 2024: kinderrechten in de jeugdhulp	88
Jaarthema 2025: het recht op gezondheid	89
ENYA 2025 in Kroatië	90

Rechten die op drempels botsen

Kinderrechten moeten kinderen alle kansen geven op een goede ontwikkeling, hun stem laten meetellen en hen beschermen. Toch zien we dagelijks dat kinderen en jongeren ook in Vlaanderen te vaak hun rechten niet kunnen uitoefenen. Zij, hun ouders of hun omgeving botsen op drempels waardoor hun rechten in de praktijk niet werken voor hen. De klachten en meldingen bij het Kinderrechtencommissariaat tonen dat pijnlijk aan.

Het gaat om ouders die geen advocaat kunnen betalen, kinderen die niet gehoord worden in procedures, jongeren of ouders die van het kastje naar de muur gestuurd worden, gezinnen die verdwalen in regels en instellingen of die afhaken omdat ze denken dat het toch niets uithaalt. Soms durven jongeren of ouders niet eens te vragen naar waar ze recht op hebben, omdat ze bang zijn voor nadelige gevolgen. De weg is soms hobbelig, ingewikkeld of zelfs afgesloten.

“Kinderen hebben recht op degelijke huisvesting en om op te groeien bij hun ouders.”

De klachtenlijn van het Kinderrechtencommissariaat is er voor kinderen, jongeren, ouders en professionals die vermoeden dat kinderrechten geschonden worden. We luisteren naar vragen of zorgen, we onderzoeken, we geven advies en informatie en we proberen de juiste weg te wijzen. Altijd met het oog op een concrete oplossing voor het kind. Elke klacht is voor ons meer dan een individueel verhaal. Het is een lens die toont waar beleid en praktijk tekortschieten. Het is een signaal dat ons helpt om te zien waar kinderen en jongeren tegenaan lopen, en waar en hoe het anders moet.

Angst en kwetsbaarheid die tot stilte leiden

Er bereiken ons meldingen van ouders die met hun kind niet naar een dokter of ziekenhuis durven uit angst voor gevolgen, bijvoorbeeld omdat ze geen verblijfsrecht hebben. Anderen haken af omdat ze verloren lopen in de procedures. Daardoor riskeren sommige kinderen essentiële medische zorg mis te lopen, wat een inbreuk is op hun rechten en hun gezondheid impacteert. Ook kinderen zonder wettig verblijf hebben immers recht op dringende medische hulp via het OCMW. Niet alleen bij acute noodgevallen zoals een ongeval, maar ook voor chronische en preventieve zorg die nodig is voor hun gezondheid. Mensen moeten duidelijke informatie krijgen over hun recht op medische zorg, over de procedures en over het medisch beroepsgeheim. En uiteraard moet die zorg er in noodgevallen snel en zonder voorwaarden komen. Elk kind, ongeacht zijn of haar statuut, moet op tijd de nodige medische zorg krijgen. Aan de andere kant belanden heel jonge kinderen die niet naar huis kunnen soms om niet medische redenen in een ziekenhuis. Omdat er geen plaats is in voorzieningen, het crisisnetwerk oververzadigd is en alternatieven ontbreken. Soms verblijven ze er weken of maanden en doen medewerkers wat ze kunnen maar stelt iedereen vast dat dit niet in hun belang is.

Financiële kwetsbaarheid bepaalt ook nog te vaak of kinderen al dan niet tot hun rechten komen. Advocaten zijn voor veel gezinnen onbetaalbaar. Wie net boven de inkomensgrens voor een pro-Deoadvocaat zit, kan vaak nergens terecht om zijn rechten via de rechtbank te laten afdwingen. Geldgebrek maakt vandaag ook steeds vaker dat het recht van kinderen op een deftige gezonde woning onbeantwoord blijft, soms voor jaren. Terwijl wonen een basisrecht is. Zonder een huis heb je geen veilige plek, geen toegang tot hulp en geen toekomst. Ik denk aan een alleenstaande mama die met haar vier kinderen uit haar huis gezet werd. Ze zag geen andere mogelijkheid dan intrekken in de sociale woning van haar eigen moeder maar dat kon niet voor de woningmaatschappij. De sociaal assistent van de moeder stelde voor om de kinderen te laten plaatsen. Dan hadden zij alvast een dak boven het hoofd. Dat is echter in strijd met de kinderrechten. Kinderen hebben recht op degelijke huisvesting en om op te groeien bij hun ouders.

We horen soms ook van jongeren en ouders dat ze geen klacht durven indienen over politieoptreden. Dat mag niet verbazen want de machtsverhouding is natuurlijk heel ongelijk. Mensen moeten bovendien hun klacht indienen bij de dienst Intern Toezicht van het politiekantoor waar de klacht over gaat. Ze zijn vaak bang dat ze niet geloofd zullen worden of dat hun klacht voor negatieve gevolgen zal zorgen. Sommigen denken niet dat hun klacht iets zal veranderen. Via onze klachtenlijn kregen we opnieuw signalen over hoe politieagenten soms omgaan met jongeren in interventies. Jongeren voelen zich niet altijd respectvol behandeld of serieus genomen. We hoorden ook over buitensporig geweld, herhaalde of discriminerende identiteitscontroles en fouilleringen zonder duidelijke uitleg over de reden. Melders zeggen ons dat de politie er te weinig rekening mee houdt dat het om minderjarigen gaat – kinderen en jongeren die nog volop in ontwikkeling zijn.

Ik denk aan het 'grappige' filmpje waarin Lucas (9) en zijn twee vriendjes een aardappelmesje richten naar een ander vriendje. Ze speelden na wat ze gezien hadden op tv. Iemand stuurde het filmpje door naar de politie die Lucas uit de klas kwam halen voor een regelrecht 'verhoor'. Dat maakte een diepe indruk op hen en sindsdien is hij angstig. Na de interne debriefing besliste het korps om dat voortaan anders aan te pakken: een kind ondervragen in een afgeschermd lokaal en samen met een leerkracht of vertrouwenspersoon van de school. Het is een mooi voorbeeld van hoe een degelijk intern klachtenonderzoek dialoog en begrip kan versterken. Maar dat mag niet afhangen van individuele politieagenten of politieafdelingen die daar aandacht voor hebben, het moet structureel verankerd worden via een kindtoets in het politiewerk.

Kinderen en jongeren informeren over hun rechten en hen serieus nemen

We kregen dit jaar ook weer ervaringen binnen op onze klachtenlijn over racisme, soms van ouders en soms van jongeren zelf. Melders vertellen soms over openlijke beledigingen, over structurele uitsluiting of ongelijke behandeling. Ze geven voorbeelden van een kind dat op school anders behandeld wordt dan klasgenoten bij sancties of toepassing van de regels, bij de indeling van klassen, de toegang tot activiteiten, of in beslissingen over doorverwijzing naar het buitengewoon onderwijs. Soms gaat het over racisme in de sportclub of de jeugdvereniging. Die meldingen zeggen veel over het klimaat waarin sommige kinderen opgroeien. Racisme kan ertoe leiden dat kinderen gaan geloven dat ze er niet bij horen en kan hun zelfbeeld aantasten. Het is een ernstige vorm van geweld en een stoorzender voor hun ontwikkeling. Soms blijft het ongezegd. Soms voelen melders zich, wanneer het wel gezegd wordt, te weinig gehoord of ondersteund. Ze vinden dat instellingen niet, te weinig of ongepast reageren. Sommigen hebben de indruk dat zijzelf of hun kinderen daarna geïsoleerd worden of weten niet wat er achteraf met de klacht gebeurt.

Ook bij scheidingszaken in de Familierechtbank worden kinderen niet altijd gehoord. Zoals het meisje van 13 dat zelf 112 belde toen ze absoluut niet mee wilde voor een weekend bij haar vader. Ze liet de politie een opname horen waarin haar vader haar 'lelijk' en 'dik' noemde. Die opnames had ze gemaakt omdat ze het gevoel had dat niemand haar anders geloofde. De familierechter weigerde te luisteren naar de opnames. Nochtans hebben kinderen en jongeren spreekrecht in de rechtbank. Ze mogen hun ervaringen en gevoelens delen. Het is belangrijk dat hun stem op een neutrale en evenwichtige manier doorklinkt in het gesprek en in de besluitvorming.

In het onderwijs worden kinderen, jongeren of hun ouders soms te weinig gehoord als ze klachten hebben over onrechtvaardige situaties, over sancties, over pestgedrag, over discriminatie of over grensoverschrijdend gedrag. Vaak weten ze niet waar ze met hun klacht terecht kunnen. Of hebben ze het gevoel dat hun stem toch niet telt. We vangen soms signalen op van leerlingen die zich niet veilig voelen om klachten te uiten tegenover leraren of directie. Ze hebben het gevoel dat volwassenen hun ervaringen al snel afdoen als 'overdreven', of toch alles boven hun hoofd beslissen. Jongeren ernstig nemen is nochtans een belangrijke basis voor een veilig en positief schoolklimaat. Hen de weg wijzen op school waar ze terecht kunnen als ze met iets zitten en de toegang zo laagdrempelig mogelijk maken. We zien positieve voorbeelden van scholen en schoolbesturen die klachten ernstig nemen en actief bemiddelen. Die met jongeren in gesprek gaan over bijvoorbeeld een sanctie en de jongere daarin ruimte geven om zijn verhaal te brengen. Dat maakt een enorm verschil.

Elke vraag, melding of klacht is een kans om het beter te doen en drempels weg te nemen

De rode draad in dit jaarverslag is duidelijk: heel wat kinderen en jongeren botsen op drempels die hun rechten in de weg staan. Angst, armoede, ontbrekende informatie, lange procedures, gesloten deuren of simpelweg ontbrekende diensten maken dat rechten niet tot leven komen. Elke vraag, elke klacht, elke melding is een signaal en een kans om het beter te doen.

We roepen beleidsmakers, instellingen en professionals op om vragen, meldingen en klachten van ouders en minderjarigen ernstig te nemen. Om kinderen en jongeren te informeren over hun rechten, hen te steunen om hun stem te gebruiken en hen feedback te geven. Dat geldt overal: op school, in de hulpverlening, bij de politie, in de rechtbank. Kinderen hebben recht op handelingsmogelijkheden. Ze vragen daarnaast eenvoudige dingen wanneer ze betrokken zijn in procedures. Wat gebeurt er met mijn melding? Wie krijgt mijn informatie te zien? Wordt mijn naam bekendgemaakt als ik melding doe? Die vragen zijn cruciaal, maar de antwoorden zijn vaak onduidelijk.

Ons werk toont niet alleen waar het misloopt, maar ook hoe het beter kan. Het is in de eerste plaats ook aan het beleid om drempels die rechten tegenhouden weg te nemen. We pleiten ervoor om dat bewust te doen om ervoor te zorgen dat rechten niet blijven haperen op die drempel aan de voordeur, maar ook werkelijk binnenkomen in het leven van elk kind.

Een bijzonder woord van dank voor al die professionals die dagelijks voor en met kinderen en jongeren werken, vaak met een enorme gedrevenheid en engagement. Zij zijn een onmisbare schakel om er mee voor te zorgen dat kinderen-rechten gerealiseerd worden. Zij zijn ook belangrijke melders bij ons op de klachtenlijn. Zeker voor kinderen en jongeren die in kwetsbare omstandigheden opgroeien zijn deze professionals uit het onderwijs, de jeugdhulp, het jeugdwerk, de vrije tijd ontzettend belangrijk om mee te bewaken dat kinderen kunnen bekomen waar ze recht op hebben.

Caroline Vrijens
Vlaams kinderrechtencommissaris

CAROLINE VRIJENS

“Elke klacht is voor ons meer dan een individueel verhaal. Het is een lens die toont waar beleid en praktijk tekortschieten.”

Kinderrechten zijn niet onderhandelbaar

Als mama denk ik bij elke keuze of elke beslissing eerst aan mijn dochters. Wat hebben zij nodig? Wat is goed voor ze? Hoe kijken ze er zelf naar? Daar hoeft je als ouder vaak niet eens bij stil te staan. Het is een basisreflex. Zo hoort het voor iedereen die beslissingen neemt die kinderen en jongeren raken.

Het Kinderrechtenverdrag zegt het duidelijk in artikel 3: het belang van het kind moet voorop staan bij alle beslissingen en maatregelen die een kind aangaan.

Dus, bij elke keuze, bij elke beslissing, moeten wij, als volwassenen – als ouders, als school, als jeugdbegeleiders, als beleidsmakers – ons afvragen: welke impact heeft dit op kinderen en jongeren?

Bij voorkeur zitten kinderen en jongeren daarbij mee aan tafel om hun kijk en hun ervaringen binnen te brengen. Het is zo waardevol en belangrijk om hen te horen om tot goede beslissingen te komen. En het is hun recht. Zij hebben recht op participatie.

Bij heel wat beleidskeuzes worden ze echter niet betrokken. Beleidsmakers nemen in een hoog tempo beslissingen en kinderen staan niet mee aan het roer. Daarom hebben zij ons nodig, om mee hun rechten te beschermen.

Maar doen we dat wel? In de praktijk zien we hoe de rechten van kinderen steeds vaker aan de kant worden geschoven, uitgesteld, of genegeerd. Ook bij keuzes of bij beslissingen die diep ingrijpen in het leven van kinderen en jongeren.

In dit jaarverslag lees ik hier helaas heel wat voorbeelden van.

Kinderen hebben recht op een passende levensstandaard (artikel 27 van het VN-Kinderrechtenverdrag). Armoede bestrijden begint met een inkomen boven de armoedegrens en met stabiliteit. Maar de beperking van de werkloosheidsuitkering in de tijd legt extra druk op gezinnen. Ook voor de kinderen betekent dat meer stress en onzekerheid. Het Kinderrechtencommissariaat drong erop aan om vooraf de gevolgen voor kinderen te onderzoeken. Dat gebeurde niet. De impact zal zich laten voelen in het leven van vele kinderen in gezinnen die het al moeilijk hebben om rond te komen.

Kinderen hebben het recht om bij hun ouders te wonen (artikel 9 en artikel 10 van het VN-Kinderrechtenverdrag). Gezinshereniging is een kinderrecht. Maar een nieuwe wet maakt van dit recht een gunst voor jongeren uit conflictgebieden die beschermd worden, maar niet erkend zijn als vluchteling. Hun ouders kunnen zich voortaan alleen nog met een humanitair visum bij hun kinderen voegen en dat is een lastige en lange procedure. De ontwikkeling, de veiligheid en het herstel van die kinderen komen hier ondertussen onder druk te staan.

En een halve wereld verder, in Gaza, zien we hoe zelfs het meest fundamentele kinderrecht – het recht op leven en bescherming tegen geweld – al twee jaar lang elke dag met de voeten wordt getreden. Vele duizenden kinderen verloren het leven, nog vele duizenden raakten verminkt of blijven alleen achter. Het Europees Netwerk van Kinderombudspersonen waar het Kinderrechtencommissariaat deel van uitmaakt, veroordeelt dit geweld en roept op om kinderen in Gaza te beschermen en hun rechten te herstellen. We blijven machteloos toekijken hoe hun rechten geschonden worden.

Het recht om bij je ouders op te groeien, het recht op leven en op bescherming, het recht op een behoorlijke levensstandaard (art. 38): deze en andere kinderrechten zijn fundamenteel. Daarom: zet het belang van kinderen altijd bovenaan de agenda. Niet morgen, maar vandaag. Het Kinderrechtencommissariaat doet dat al jaren: helder, onafhankelijk en met steeds dat ene doel voor ogen. Laat dat ons voorbeeld zijn. De rechten van kinderen zijn nooit, *never*, onderhandelbaar. Daar moeten we samen voor blijven opkomen.

Kristel Verbeke
*voorzitter van het Overleg- en adviesorgaan
van het Kinderrechtencommissariaat*

Het jaar in vogelvlucht

Caroline Vrijens blijft de komende 6 jaar kinderrechtencommissaris

Nieuw mandaat voor Caroline Vrijens

Op 23 april 2025 verlengde het Vlaams Parlement het mandaat van kinderrechtencommissaris Caroline Vrijens. Ze werd in 2019 aangesteld als de derde Vlaamse kinderrechtencommissaris en ze doet er nu nog eens zes jaar bij.

Adviezen bij beleid in uitvoering regeerakkoord

Het Kinderrechtencommissariaat screende het Vlaams en het Federaal regeerakkoord en formuleerde adviezen vanuit kinderrechtenperspectief.

Je vindt deze terug bij de relevante thema's in dit jaarverslag.

Via deze QR-code surf je naar onze beleidsadviezen op onze website.

Thuiszitters uit de schaduw

Het Kinderrechtencommissariaat krijgt steeds vaker onrustwekkende signalen van ouders, scholen en CLB's over kinderen en jongeren die lange tijd niet naar school gaan. Met een nieuw dossier en een studiedag op 26 september 2025 haalden we deze kinderen en jongeren uit de schaduw.

Lees meer in hoofdstuk 6.
Rechten op en in onderwijs p 54

Een plek voor elk kind

De wooncrisis treft kinderen vol. Onze klachtenlijn bevestigt het afgelopen jaar dat door structurele tekorten in het sociaal woonbeleid en door de drempels op de private woonmarkt de rechten van kinderen onvoldoende gewaarborgd worden.

1.393

Totaal aantal klachten, vragen en signalen

TOP 3

1. Onderwijs (635)
2. Hulp aan minderjarigen (275)
3. Gezin (246)

Lees waar het knelde voor alle kinderrechten in 2024-2025 van pagina 20 tot 24

105.606

Bezoekers website

Meest bekeken post op Instagram

Aantal volgers LinkedIn

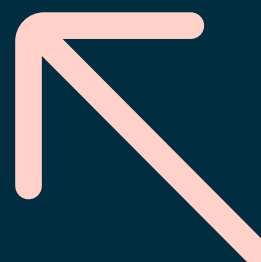
in 3.969

Aantal volgers Instagram

4.003

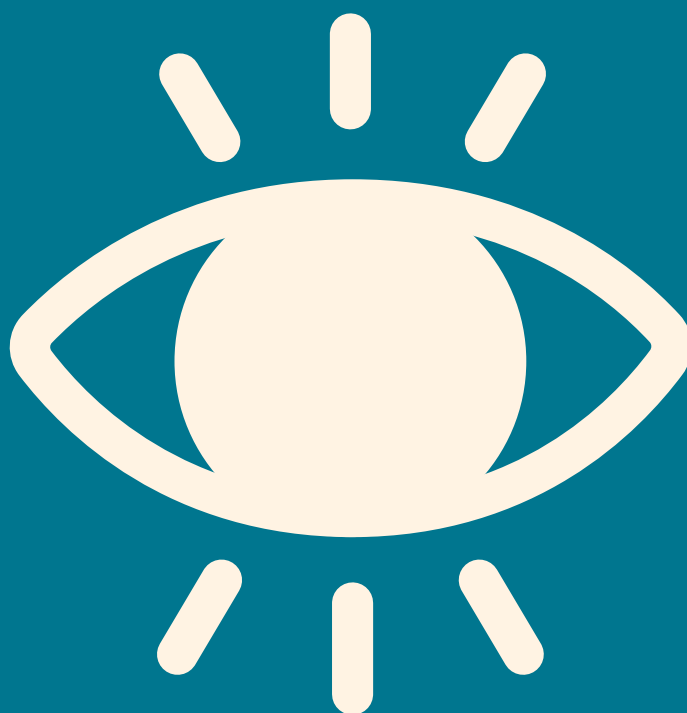
Aantal volgers Facebook

9.771

Deel 1

Van signaal tot advies

1. Een onafhankelijke instelling van het Vlaams Parlement

Het Kinderrechtencommissariaat geeft kinderen een stem

Het Kinderrechtencommissariaat is de officieel erkende vertolker van de rechten, noden en belangen van minderjarigen. Wij zien toe op de naleving van de kinderrechten in Vlaanderen.

We vangen signalen op van kinderen, jongeren, ouders en professionals.

We bemiddelen, onderzoeken klachten en adviseren het beleid.

De informatie uit onze klachtenwerking en uit onze contacten met het middenveld en de andere kinderrechtenactoren vertalen wij naar het Vlaams Parlement. We laten zo de stem van kinderen en jongeren maximaal horen.

Wij brengen maatschappelijk onrecht tegenover kinderen en jongeren onder de aandacht. Wij waken erover dat de nodige instrumenten, kanalen en voorzieningen uitgebouwd worden en dat ze kwaliteit blijven leveren.

Onder de vleugels van het Kinderrechtencommissariaat is de Commissie van Toezicht voor Jeugdinstituten actief. Zij houdt toezicht op het leven van jongeren in de gemeenschapsinstellingen, het Vlaams detentiecentrum en de voorzieningen Veilig Verblijf en GES+.

De Commissie van Toezicht voor Jeugdinstituten rapporteert in een eigen jaarverslag.

Jaarverslag 2024

Commissie van Toezicht voor Jeugdinstituten

Het Kinderrechtencommissariaat is een paraparlementaire instelling. We brengen jaarlijks verslag uit aan de Vlaamse volksvertegenwoordigers. We overleggen ook geregeld met de Vlaamse Ombudsdienst, eveneens een paraparlementaire instelling, over klachten die wij ontvangen.

Het Overleg- en adviesorgaan waarin alle politieke fracties vertegenwoordigd zijn, samen met personen uit de samenleving en de wetenschappelijke wereld, fungeert als klankbord voor het Kinderrechtencommissariaat. Kristel Verbeke is voorzitter van dit overleg- en adviesorgaan.

Ons team

Op 23 april 2025 verlengde de plenaire vergadering van het Vlaams Parlement het mandaat van kinderrechtencommissaris Caroline Vrijens.

De kinderrechtencommissaris kan rekenen op een multidisciplinair team van zestien medewerkers, goed voor 12,8 FTE.

Caroline Vrijens
Vlaams
kinderrechtencommissaris

Leen Ackaert
Secretaris Commissie
van Toezicht voor
Jeugdinstituten

Michaël Bouchez
Klachtenadviseur
Asiel en migratie, diversiteit

Hilde Cnudde
Communicatie- en
strategisch adviseur

Marlies Delanghe
Klachtenadviseur
Onderwijs, sport en vrije tijd, media

Tine De Winter
Administratief medewerker
klachtenadviseurs

Heleen Lauwereys
Medewerker Commissie
van Toezicht voor
Jeugdinstituten

Sarah Meys
Beleidsadviseur
Kinderarmoede, wonen, milieu,
jeugd- en kinderrechtenbeleid

Isabel Moerman
Directiesecretaresse

Yentl Roels
Klachtenadviseur
Jeugdhulp, kinderen met een beperking

Julie Ryngaert
Beleidsadviseur en
coördinerend adviseur
Asiel en migratie, diversiteit, identiteit en
afstamming, kinderrechten internationaal

Inge Schoevaerts
Coördinerend
klachtenadviseur
Scheiding, politie en justitie, kinderopvang,
gezondheid, wonen, mobiliteit, identiteit en
afstamming

Eline Strik
Beleidsadviseur
Jeugdhulp, kinderen met een beperking,
kinderopvang, gezondheid

Dominique van den Akker
Klachtenadviseur
Onderwijs

Els Van Hemelrijck
Communicatie- en
strategisch adviseur
klachtenwerking
Jeugdinformatie

Sofie Van Rumst
Beleidsadviseur
Familierecht, scheiding, politie, justitie,
jeugd/delinquentie/recht

Chris Vleugels
Beleidsadviseur
Onderwijs, media, mobiliteit, sport en vrije tijd

2. Het Kinderrechtencommissariaat onderzoekt klachten, bemiddelt, verwijst door en geeft individueel advies

Bij het Kinderrechtencommissariaat komen heel uiteenlopende vragen en signalen binnen over de rechten van kinderen. De meldingen komen van ouders, familieleden, opvoedingsverantwoordelijken, professionals en jongeren zelf.

Werkinsprincipes

Niet elke melding vraagt om een onderzoek. Soms volstaat advies over wat de melder zelf kan doen, over welke rechten in het geding zijn en hoe ze die kunnen afdwingen. Als dat nodig is, volgen wij de situatie verder op samen met de melder.

Vragen over situaties van kinderen en jongeren zonder een duidelijke link met de kinderrechten of klachten die een andere dienst beter kan behandelen, verwijzen wij door naar de juiste dienst of hulpverlener.

Klachten over minderjarigen die botsen op regels en procedures of die vastlopen in hun relaties met instanties en dienstverleners, behandelen wij zelf. Vaak gaat het over problemen en knelpunten die niet opgelost geraken langs de gewone administratieve of juridische weg of over situaties waarin de communicatie erg stroef verloopt. De meeste klachten sluiten we af nadat de melders uitgebreide informatie of uitgebreid advies hebben gekregen.

Toetsingskaders

Wij toetsen de meldingen aan het VN-Kinderrechtenverdrag en aan het wettelijk kader. Daarnaast zijn de algemeen aanvaarde ombudsnormen een belangrijk kader. Die normen hebben te maken met behoorlijkheid en zorgvuldigheid van de dienstverlening van overheden, diensten en voorzieningen.

Bemiddeling en onderzoek

Het Kinderrechtencommissariaat gaat altijd na of er nog ruimte is om te bemiddelen. Wij streven ernaar om klachten om te buigen naar oplossingen in het belang van het kind of de jongere. Wij verzamelen daarvoor informatie bij de melder en de betrokken dienst of instantie. Wij gaan na of wij het probleem kunnen aanpakken met bemiddeling en overleg. Wij werken via pendelbemiddeling, waarbij het principe van meerzijdige partijdigheid centraal staat. Als tussenpersoon kunnen wij vaak al verheldering brengen.

Bemiddeling is echter niet altijd de oplossing. Wij kunnen dan op vraag en met de toestemming van de melder een onderzoek opstarten. Voor dat onderzoek vragen wij verschillende stukken op of voeren wij ter plaatse gesprekken. Wij gaan na of een overheid, een dienst of een voorziening de rechten van het kind te weinig gegarandeerd of geschonden heeft. Wij oordelen op basis van de toetsingskaders. Wij formuleren aanbevelingen voor de betrokken diensten, maar wij kunnen niet sanctioneren.

Het klachtenonderzoek heeft **drie doelen**:

- analyseren waar de dienst, hulp of zorg in kwestie vastliep;
- proberen het conflict te ontmijnen met de betrokken dienst;
- toewerken naar een concrete oplossing voor de minderjarige.

Meer hierover op onze website
kinderrechten.be/ik-zoek-hulp/professional

3. Meldingen en klachten bij het Kinderrechten-commissariaat in cijfers

Hoeveel meldingen lopen binnen?

Vragen, klachten en signalen

Vragen, klachten, signalen	1.393
----------------------------	-------

Vragen, klachten en signalen: evolutie per werkjaar

Werkjaar 2013-2014	975
Werkjaar 2014-2015	1.028
Werkjaar 2015-2016	1.141
Werkjaar 2016-2017	1.239
Werkjaar 2017-2018	1.224
Werkjaar 2018-2019	1.218
Werkjaar 2019-2020	1.128
Werkjaar 2020-2021	1.530*
Werkjaar 2021-2022	1.249
Werkjaar 2022-2023	1.289
Werkjaar 2023-2024	1.319
Werkjaar 2024-2025	1.393

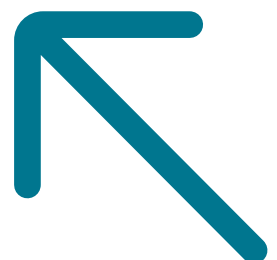
*In 2020-2021 gingen 376 van de 1.530 klachten over de gevolgen van de coronamaatregelen waardoor dit voor een piek zorgde in het aantal meldingen.

Wie doet een beroep op ons?

De melders

We registreren de hoedanigheid van de oorspronkelijke aanmelder. Vaak is dat de opvoedingsverantwoordelijke. Wanneer klachtenmedewerkers de klacht verder onderzoeken, nemen ze waar mogelijk contact op met de minderjarige zelf.

			Totaal
Privépersonen			1.134
	Opvoedingsverantwoordelijke	889	
	Minderjarige	73	
	Grootouder	55	
	Buur, kennis, vriend	43	
	Andere familie	28	
	Niet nader gedefinieerde privépersoon	46	
Professionelen			249
	Onderwijs	76	
	Jongerenwelzijn	52	
	Gezondheidszorg	38	
	Asiel en migratie	27	
	Kinderrechten-en mensenrechtenorganisaties	14	
	Welzijn	18	
	Justitie	5	
	Zorg voor personen met een handicap	9	
	Vrije tijd	6	
	Media	1	
	Commerciële organisaties	2	
	Mobiliteit	1	
Overheden			10
	Stad / gemeente	5	
	Politiek ambt	5	
Totaal			1.393

De minderjarige melders

Leeftijd	Aantal
9 jaar	1
10 jaar	1
11 jaar	1
12 jaar	1
13 jaar	6
14 jaar	2
15 jaar	12
16 jaar	5
17 jaar	5
18 jaar	5
18+*	5
Onbekend	29
Totaal	73

**Het betreft hier jongeren tussen 19 en 22 jaar die nog in het secundair onderwijs zitten of in de jeugdhulp en die het Kinderrechtencommissariaat contacteren over hun eigen situatie.*

De minderjarigen die we spraken na aanmelding door een volwassene

Leeftijd	Aantal
7 jaar	2
8 jaar	1
10 jaar	1
11 jaar	2
12 jaar	2
13 jaar	4
14 jaar	6
15 jaar	4
16 jaar	8
17 jaar	4
18 jaar	1
18+	2
Onbekend	11
Totaal	48

Hoe nemen melders contact op?

Telefoon	652
Website	177
E-mail	499
Brief	2
Bezoek	3
Andere (bijvoorbeeld aangesproken worden tijdens een studiedag)	60
Totaal	1.393

Waarover gaan de meldingen?

			Totaal
Onderwijs			635
	Sancties	155	
	Leerlingen met specifieke leernoden	79	
	Pesten	72	
	Gezag personeel	70	
	Evaluatie en oriëntering	56	
	Studie- en schoolkeuze	39	
	Weigering inschrijving	31	
	Schoolreglement en informele regels	29	
	Mobiliteitsondersteuning	28	
	Leerlingenbegeleiding	19	
	Huisonderwijs	9	
	CLB	6	
	Voor- en naschoolse opvang	4	
	Leerplicht	3	
	Recht op informatie	3	
	Schoolkosten	3	
	Internaten	3	
	Nieuwe media en technologie	3	
	Onderwijs breed	23	
Hulp aan minderjarigen			275
	Jeugdhulp	239	
	Geestelijke gezondheidszorg	28	
	Gezondheidszorg	8	
Gezin			246
	Scheiding	152	
	Ouderschap	74	
	Afstamming en adoptie	20	
Kinderen op de vlucht			64
Vrije tijd			45
	Sport	35	
	Spel en cultuur	10	
Justitie en politie			45
	Politie	28	
	Justitie	17	
Sociaal beleid			21
Wonen			20
Arbeid			9
Media			6
Identiteit en religie			4
Leefmilieu en technologie			4
Consumenten- en geldzaken			3
Kinderrechten algemeen			3
Kinderopvang			2
Mobiliteit en openbaar vervoer			2
Relaties en seksualiteit			1
Andere			8
Totaal			1.393

Hoe behandelen we vragen en klachten?

	Aantal
Advies en informatie	1.106
Onderzoek en bemiddeling	103
Signaal/suggestie	29
Geen afhandeling mogelijk	25
Beleidsaanbeveling	3
Klachten nog in behandeling bij afsluiten van huidig werkjaar	127
Eindtotaal	1.393

Bij veel meldingen geven we de klager uitgebreid persoonlijk advies en informatie. Vaak blijven we de melder bijstaan met advies bij de verschillende stappen die hij zelf doet. Dit geeft het Kinderrechtencommissariaat ook meer inzicht in de praktijk. De klachtenbehandelaars kunnen op die manier situaties deblokken en pijnpunten detecteren zonder actieve tussenkomst zoals bemiddeling of een onderzoek.

4. Het Kinderrechtencommissariaat adviseert het beleid

Veel individuele klachten en meldingen van knelpunten over kinderrechten hebben een signaalfunctie. Ook professionals en vrijwilligers trekken bij ons aan de alarmbel.

Duidelijke aanbevelingen

Het Kinderrechtencommissariaat probeert kinderen en jongeren die vastlopen of in een kwetsbare situatie zitten naar de voorgrond te brengen. Onze klachtenbehandelaars ondersteunen die kinderen en hun gezinnen, maar wij kaarten hun situatie ook aan bij het Vlaams Parlement en andere overheden en instanties en doen duidelijke aanbevelingen.

Signaleren aan overheid

Wijst een individuele klacht op onduidelijke, inconsequente, discriminerende of ontbrekende regelgeving? Of op regels of praktijken die in strijd zijn met het Kinderrechtenverdrag? Dan signaleren wij dat aan de bevoegde overheid om gelijkaardige problemen te voorkomen.

Structurele problemen vertalen in adviezen

Het Kinderrechtencommissariaat vertaalt de structurele problemen in dossiers, adviezen, standpunten en knelpuntennota's voor het Vlaams Parlement en de bevoegde ministers. Wij onderzoeken diepgaand kinderrechten thema's en de onderliggende problemen om het Vlaams Parlement te informeren en te adviseren. Wij geven aan hoe parlement of regering adviezen kan vertalen naar de Vlaamse regelgeving. Wij toetsen beleidsinitiatieven zoals ontwerpen en voorstellen van decreet aan het Kinderrechtenverdrag.

Schriftelijke adviezen en standpunten

Het Kinderrechtencommissariaat bracht in het werkjaar 2024-2025 schriftelijk advies uit over verschillende onderwerpen die raken aan de kinderrechten:

- Advies 'Jaarverslag Kinderen tussen wet en werkelijkheid', 14 november 2024
- Advies 'Garandeer de veiligheid in recreatiedomeinen vanuit kinderrechten', 22 november 2024
- Advies 'Beleidsnota Onderwijs en Vorming 2024-2029: Analyse vanuit een kinderrechtenbril', 26 november 2024
- Advies 'Beleidsnota Wonen 2024-2029: analyse vanuit een kinderrechtenbril', 26 november 2024

- Advies 'Beleidsnota Justitie en Handhaving 2024-2029: Reflecties vanuit kinderrechtenperspectief', 2 december 2024
- Advies 'Armoedebestrijding in de beleidsnota Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding 2024-2029: Analyse vanuit een kinderrechtenbril', 2 december 2024
- Advies 'Beleidsnota Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding 2024-2029: reflecties vanuit kinderrechtenperspectief', 9 december 2024
- Advies 'Beleidsnota Jeugd 2024-2029: reflecties vanuit kinderrechtenperspectief', 27 januari 2025
- Advies 'Advies bij de prioritaire doelstellingen voor het Jeugd- en Kinderrechtenbeleidsplan 2025-2029', 18 maart 2025
- Standpunt 'Een federaal regeerakkoord met aandacht voor de belangen van kinderen en jongeren', 20 maart 2025
- Standpunt 'Veranker kinderrechteneducatie in minimumdoelen basisonderwijs', in samenwerking met de Kinderrechtencoalitie Vlaanderen en UNICEF België, 25 maart 2025
- Jaarverslag Commissie van Toezicht voor Jeugdinstanties 2024 'Recht op onderwijs uitgelicht', 27 maart 2025
- Advies 'Kinderen hebben recht op een veilige digitale leefwereld', 4 juni 2025
- Advies 'Hoelang nog? Kinderen uit grotere gezinnen bengelen onderaan op de wachtlijst voor een sociale woning', 23 juni 2025

Gehoord in de parlementen

Het afgelopen jaar hoorden commissies van het Vlaams Parlement en van de Kamer van Volksvertegenwoordigers de kinderrechtencommissaris over verschillende kinderrechten thema's:

- Het jaarverslag 2023-2024 'Kinderen tussen wet en werkelijkheid' werd op 14 november 2024 voorgesteld aan het Vlaams Parlement. Vervolgens werd het jaarverslag per thema besproken in de Commissie Jeugd op 16 januari 2025, in de Commissie Onderwijs op 13 februari 2025 en in de Commissie Welzijn op 12 maart 2025.
- Bespreking jaarverslag 2024 'Recht op onderwijs uitgelicht' van de Commissie van Toezicht voor Jeugdinstanties op 11 juni 2025, in de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid, Gezin, Armoedebestrijding en Gelijke Kansen van het Vlaams Parlement.

5. Het Kinderrechtencommissariaat draagt kinderrechten uit

Het Kinderrechtencommissariaat wil de overheid en het middenveld zo goed mogelijk informeren over waar het knelt voor kinderen en hun rechten. Daarom signaleren en publiceren wij onze adviezen en knelpuntennota's via onze website, nieuwsbrief, Facebook, Instagram en LinkedIn.

Wij voeden het maatschappelijk debat over de kinderrechten via lezingen, opiniestukken, persberichten, artikels in tijdschriften en bijdragen aan boeken.

In het werkjaar 2024-2025 schreven we meerdere opiniestukken:

- 'Al kan nooit het zorgbeleid op school vervangen', 24 oktober 2024, De Standaard
- 'Een kind moet in de eerste plaats gewoon kind kunnen zijn', 1 december 2024, Knack
- 'Een kindvriendelijke politie is geen optie, maar een recht', 10 juni 2025, De Morgen
- 'Teruggevorderde schooltoelagen duwen kwetsbare kinderen vooral nog dieper in de problemen', 25 juni 2025, Knack
- 'Ook online verdienen kinderen een veilige wereld', 1 juli 2025, Knack
- 'Geen tijd meer voor stilte: bescherm de kinderen van Gaza nu', 11 augustus 2025, Knack

↘ [Het Kinderrechtencommissariaat in de media 2024-2025](#)

Wij nemen deel aan debatten, congressen en studiedagen.

↘ [Debatten, congressen en studiedagen 2024-2025](#)

Wij bezorgen informatie op maat aan professionals die elke dag werken met kinderen en jongeren. Ook kinderen, ouders en intermediairen informeren wij over onze klachtenwerking en over wat wij voor hen kunnen betekenen.

We hebben geregeld overleg met kinderrechtenactoren en ook met het jeugdwelzijnswerk.

We bespreken onder andere problemen waar kinderen en jongeren mee geconfronteerd worden en hoe we kwetsbare groepen van kinderen en jongeren nog beter kunnen bereiken.

↘ kinderrechten.be/ikzoekhulp

Uitwisseling tussen het jeugdwelzijnswerk en onze klachtenlijn

'Een nieuwe wereld voor het kind'

Op 4 oktober 2024 stelde de kinderrechtencommissaris Caroline Vrijens in jeugdtheater Bronks in Brussel 'Een nieuwe wereld voor het kind' voor. In dat boek geeft ze inzichten over opgroeien in de 21ste eeuw en hoe volwassenen kinderen en jongeren daarbij kunnen begeleiden.

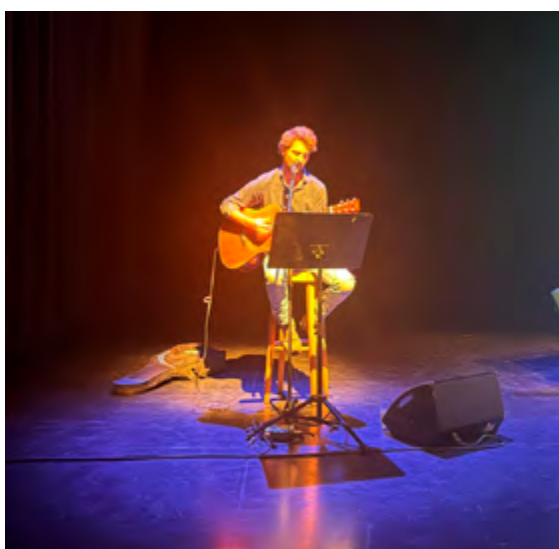
Ze ging over het boek ook in gesprek op het boekenfestival FAAR in Oostende op 9 maart 2025.

'Een nieuwe wereld voor het kind',
boek kinderrechtencommissaris,
4 oktober 2024

Boekvoorstelling in Bronks met (vlnr) Mauro Michielssen, voormalig voorzitter Scholierenkoepel; Annelies Dyck, moderator Borgerhoff; Caroline Vrijens, kinderrechtencommissaris; Kristel Verbeke, voorzitter Overleg- en adviesorgaan KRC en Benjamin Van Bunderen Robbrechts, jongerenadviseur

Jonas Bastijns, een muzikant én sociaal werker die jongerenparticipatie hoog in het vaandel draagt, zorgde voor de muzikale intermezzo's.

Kunst en cultuur zijn geen luxe

'Coming of age' was het voorbije seizoen het centrale thema van het Concertgebouw Brugge. Kinderrechtencommissaris Caroline Vrijens was de geknipte 'seizoensdenker' van deze cultuurtempel.

Tijdens verschillende evenementen hield ze een inspirerend pleidooi voor het recht van kinderen en jongeren op kunst en cultuur.

Op 23 mei 2025 was de Kamermuziekzaal van het Concertgebouw in Brussel tot de nok gevuld. Samen met Brugge(n) Voor Jongeren organiseerden ze een netwerkmoment over het recht op vrije tijd en cultuurbeleving voor jongeren. De kinderrechtencommissaris hield er een keynote speech.

Caroline Vrijens op het netwerkmoment met jeugdwerkorganisaties >

Toonmoment op 23 november 2024 van The Scratch Band, een muzikaal project van Tina Reynaert met jongeren uit het Brugse Rode Kruisopvangcentrum. Nadien nam de kinderrechtencommissaris deel aan een panelgesprek in het Concertgebouw.

Kinderrechten in de klas

De kinderrechtencommissaris vindt het enorm belangrijk om te luisteren naar wat kinderen en jongeren bezighoudt. Bij een bezoek aan deze Brusselse basisschool luisterde ze graag naar wat deze kinderen van het 5de leerjaar belangrijk vinden en hoe zij hun rechten beleven.

6. Samenwerken met externen

Het Kinderrechtencommissariaat werkt samen met verschillende organisaties om expertise uit te wisselen, ons inhoudelijk te verdiepen in een thema en netwerken uit te bouwen.

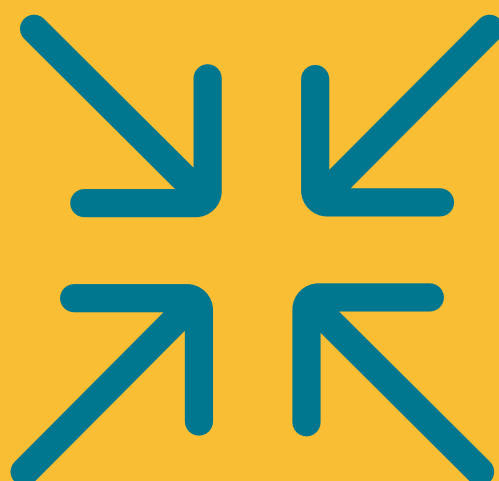
Enkele stuurgroepen, projecten en werkgroepen waar het Kinderrechtencommissariaat deel van uitmaakt:

- EU Children's Rights Forum, European Network of Ombudspersons for Children (ENOC)
- European Network of Ombudspersons for Children (ENOC)
- Permanent Overleg Ombudslui van België, Ombudsman.be
- Bestuurscomité van het Prins Filipfonds, Koning Boudewijnstichting
- Stuurgroep Klasziekaal (over onderwijs aan zieke kinderen), Provincie West-Vlaanderen
- Maatschappelijke adviesraad Instituut voor Kind en Jeugd, KU Leuven
- Adviesorgaan Nationale Commissie voor de Rechten van het Kind
- Bureau Nationale Commissie voor de Rechten van het Kind
- Commissie Jeugdinformatie, De Ambassade
- Begeleidingsgroep Steunpunt voor inclusie, Steunpunt voor Inclusie
- Commissie Diversiteit en Gelijke Onderwijskansen, Vlaamse Onderwijsraad (Vlor)
- Klankbordgroep onderzoeksproject 'Vroeg Geleerd?' over 'identiteitsgebonden pesten' in de basisschool, VUB, KU Leuven & AP Hogeschool
- Lerend netwerk- Kansen van kinderen versterken in de opvangpraktijken, Kenniscentrum Hoger Instituut voor Gezinswetenschappen (Odisee)
- Netwerk 'Laat ze leren', Katholiek Onderwijs Vlaanderen
- Coördinerend overleg onderwijs, asiel en migratie, Kabinet onderwijs, Departement onderwijs, Agodi, onderwijsnetten en -koepels, Kabinet asiel en migratie, Dienst Vreemdelingenzaken, Fedasil, Rode Kruis
- Coördinerend overleg kleuterparticipatie, Departement Onderwijs en Vorming
- Mensenrechtenplatform
- Reflectiegroep Jeugd- en Kinderrechtenbeleid, Departement Cultuur, Jeugd en Media
- Vlaams Netwerk Kind- en Jeugdvriendelijke Steden en Gemeenten, Bataljong
- Netwerk Goe Gespeeld!
- Netwerkgroep Jeugdonderzoek, Departement Cultuur, Jeugd en Media
- Dakuzie, netwerk van organisaties die waken over de belangen van dak- en thuisloze kinderen en jongeren, Betonne Jeugd
- Stakeholderoverleg actieplan tot preventie en bestrijding van dak- en thuisloosheid, Departement Zorg
- Stuurgroep Label Kindvriendelijke steden en gemeenten, Bataljong
- Coalitie Kindnorm, Mobiel21
- Klankbordgroep proefschrift Sara Lembrechts 'Kinderen en jongeren in asielprocedures in beroep voor de RvV', U Gent
- Stakeholderoverleg ifv armoedetoetsen: uitfasering sociale toeslag (Groeipakket) & afstemming inkomenstarief kinderopvang-Groeipakket, Opgroeien
- Opvolggroep Jeugddelinquentierecht, Agentschap Opgroeien
- Stuurgroep Cliëntenrechten, Departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin
- Platform SGG - seksueel grensoverschrijdend gedrag, Sensoa
- Onafhankelijke Adviesraad Smartschool Smartschool
- Stakeholdergroep SBO-project 'Disconnect to Reconnect', U Gent, KU Leuven, U Antwerpen
- Intervisiegroep wegwijzers Alles over Pesten, Vlaams Netwerk Kies Kleur tegen Pesten
- Begeleidingscomité 'Onderzoek naar het begrijpen van seksueel geweld tegen minderjarige slachtoffers en de zorgverlening door de ZSG's (zorgcentra na seksueel geweld)', Nationaal Instituut voor Criminalistiek en Criminologie
- Coalitie voor Inclusief Onderwijs, Kerngroep: Hart voor handicap-de Genereuzen, Grip, Konekt, Docenten voor Inclusie (Beno Schraepen)/ KRC behoort tot expertenteam samen met o.a. Onafhankelijk Leven, Kannel, Doof Vlaanderen en Noozo.
- Werkgroep Tucht Onderwijsraad Antwerpen, Onderwijsraad Antwerpen
- Denkgroep Recht op Leren, Vlaamse Onderwijsraad (Vlor)
- Stakeholdersgroep zorgpad complexe scheiding, Opgroeien
- Stuurgroep kindreflex in de gevangenissen, CAW

Deel 2

Kinderrechten in 2024-2025: waar knelt het?

1. Recht op basiszorg

1.1 Recht op dringende medische hulp soms dode letter

Kinderen zonder wettig verblijf hebben recht op dringende medische hulp via het OCMW. Deze hulp omvat niet alleen medische zorg bij acute noodgevallen zoals bij een ongeval, maar ook chronische en preventieve zorg die als noodzakelijk wordt beschouwd om de gezondheid te garanderen. België is bovendien gebonden aan het VN-Kinderrechtenverdrag. Dat bepaalt dat ieder kind, ongeacht zijn of haar verblijfsstatus, recht heeft op gezondheidszorg.

In meldingen via de klachtenlijn en in gesprekken met stakeholders zien we echter dat er een kloof gaapt tussen wet en praktijk.

Hoofdbonken uit wanhoop over tandpijn

Een directrice van een kleuterschool contacteert ons over een kleuter bij hen op school, een meisje van 4 met een mentale beperking. Haar vluchtelingengezin kreeg volgens de directrice het bevel om het grondgebied te verlaten.

Het kleutertje heeft een ernstig probleem met haar tanden. Sommige tanden zijn zwaar aangetast. Ze krijgt continu pijnstillers, maar zodra die uitgewerkt zijn, begint ze met haar hoofd te bonken door de pijn. Volgens een arts moet het gebit dringend behandeld worden in een ziekenhuis, onder verdoving. In het besef dat de behandeling niet langer kan worden uitgesteld, contacteert de zorgcoördinator van de school het OCMW. Kunnen zij de kosten op zich nemen? Het OCMW verwijst naar Fedasil, maar dat kan niets doen, het gezin is uitgewezen. “Heeft dit meisje dan geen recht op dringende medische zorg?” vraagt de directrice. En zo ja, wie betaalt, en kan het Kinderrechtencommissariaat eventueel bemiddelen bij het OCMW?

Wij contacteerden het OCMW en wezen op het feit dat Fedasil verantwoordelijk is voor dringende medische hulp vanaf het moment dat vluchtelingen in België aankomen tot het moment waarop ze erkend worden of een bevel om het grondgebied te verlaten krijgen. Vanaf dan staat het OCMW in voor dringende medische hulp.

Volgens het OCMW was er nog geen bevel om het grondgebied te verlaten afgeleverd. Zij kaatsten

de bal terug naar Fedasil. Een kennis van het gezin in het buitenland, die arts is, had ondertussen de twee meest aangetaste tanden verwijderd. Volgens de directrice keerde het meisje na de zomervakantie terug als een "rustige, gelukkige" kleuter.

Deze casus toont hoe gezinnen met medische noden vaak tussen de mazen van het net vallen. Dat het in het geval van dit meisje nog relatief goed afliep, is te danken aan toevallige hulp uit het netwerk van het gezin. Dit is geen structurele oplossing voor een dringende nood aan medische hulp.

Gelijkaardige meldingen kregen we van Dokters van de Wereld in Antwerpen. Zij behandelden de afgelopen jaren verschillende kinderen bij wie dringende medische hulp geweigerd was. Ze gaven het voorbeeld van een 5-jarige Marokkaanse jongen met diabetes bij wie de ziekte ontregeld was. De moeder was met een visum naar België gekomen. Het OCMW weigerde tussenbeide te komen omdat ze volgens hen niet lang genoeg in België waren.

Hoewel toegang tot medische zorg een kinderrecht is, weten deze ouders vaak niet dat dit zo is. Ze durven ook niet altijd hulp te zoeken, uit angst voor gevolgen. Taalbarrières, complexe procedures en grote verschillen tussen OCMW's maken de toegang tot medische hulp bovendien moeilijk en ongelijk. Meldingen zoals die bij Dokters van de Wereld bevestigen dat dit er in de praktijk vaak toe leidt dat kinderen niet de medische zorg krijgen die ze nodig hebben, ondanks hun rechten onder het VN-Kinderrechtenverdrag.

Wij pleiten voor duidelijke informatie, eenvoudige en toegankelijke procedures, respect voor het medisch beroepsgeheim en een spoedaanpak bij noodgevallen. Elk kind moet de zorg krijgen die het nodig heeft – tijdig, zonder angst en ongeacht het verblijfsstatuut.

1.2 RSV-immunisatie niet terugbetaald voor baby's in opvangcentra

We kregen verschillende meldingen van verontruste zorgprofessionals over de RSV-immunisatie voor kinderen die in collectieve opvangcentra van Fedasil verblijven en voor kinderen zonder wettig verblijf. RSV is een virale luchtwegeninfectie die ernstige gevolgen kan hebben voor jonge kinderen. Sinds 2024 is er een preventieve behandeling die de kans op complicaties en ziekenhuisopname bij infectie fors terugdringt. Een immunisatie lijkt op een vaccin, maar hier worden rechtstreeks antistoffen toegediend.

Deze behandeling is niet opgenomen in het Belgische basisvaccinatieschema, maar ze wordt aangeboden aan alle kinderen met een geldige inschrijving bij een ziekenfonds en een rijksregisternummer. Ouders die ervoor kiezen om hun baby te laten behandelen, krijgen de immunisatie dan terugbetaald.

Voor kinderen in een opvangcentrum, die niet aangesloten zijn bij een mutualiteit, neemt Fedasil de kosten van vaccinaties voor haar rekening. Ze doet dat niet voor de RSV-immunisatie, omdat die niet in het basisschema zit. Alleen als een arts bevestigt dat het middel noodzakelijk is, betaalt Fedasil de 777 euro voor de behandeling.

Vanuit het gelijkheidsprincipe, waarbij alle kinderen in België dezelfde behandeling moeten krijgen, valt de niet-terugbetaling voor kinderen in opvangcentra of zonder wettig verblijf niet te verdedigen. Als zij met RSV in het ziekenhuis belanden, hangt daar trouwens ook een hoge factuur aan vast.

Wij schreven op 9 januari 2025 een brief naar Fedasil en naar de ministers van Volksgezondheid en Asiel in de vorige federale regering. We kaartten dit ook aan in onze gesprekken met de kabinetten. Ze verwezen naar elkaar door. We vragen aan de betrokken ministers om de toediening mogelijk te maken voor alle kinderen in België, al dan niet door de immunisatie op te nemen in het basisschema.

Vlaams regeerakkoord: toegankelijke en kwaliteitsvolle kinderopvang cruciaal

De afgelopen jaren had het Kinderrechtencommissariaat veel vragen bij het beleid rond kinderopvang. Op basis hiervan deelden we onze standpunten met de nieuwe minister van Welzijn. We waren kritisch over de voorrangsregels die de vorige Vlaamse Regering vastlegde en waren verheugd dat het Grondwettelijk Hof deze in april 2025 vernietigde. Toegankelijke en kwaliteitsvolle kinderopvang is cruciaal, zeker ook voor gezinnen die met de 'flexibele', tijdelijke of deeltijdse banen die sommige sectoren kenmerken, de eindjes aan elkaar proberen te knopen.

Meer lezen: [Advies Beleidsnota Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding 2024-2029: reflecties vanuit kinderrechtenperspectief](#), 9 december 2024

2. Recht op hulp op maat

2.1 Wachtlijsten: steeds extremere gevolgen

De schrijnend lange wachtlijsten in de jeugdhulp hakken steeds dieper in op de rechten van kinderen en jongeren. We kregen dit jaar opnieuw verontrustende meldingen over kinderen en jongeren die maanden tot jaren moeten wachten op gepaste hulp. Het recht van jongeren op kwaliteitsvolle zorg en bescherming staat zwaar onder druk. De wachtlijsten zaaien niet alleen frustratie en onzekerheid, vaak verergeren ze de problemen nog. Jongeren hebben daardoor intensievere hulpverlening nodig. We zien jongeren die extra trauma's zoals suïcidepogingen opstapelen omdat ze moeten wachten op hulp. Gezinnen geraken uitgeput, relaties komen onder spanning, hulpverleners botsen op grenzen. Ondanks de beleidsaandacht blijft de kern van het probleem – een structureel tekort aan plaatsen en personeel – overeind. Wij blijven pleiten voor een globale visie voor de jeugdhulp met structurele oplossingen.

Kind en ouders slachtoffer van gebrek aan hulp

Ten einde raad door hulpkreet van dochter

De mama van Eleonore (13) neemt met ons contact op. Haar dochter staat aangemeld voor een multifunctioneel centrum (MFC). Drie jaar geleden begon het thuis moeilijker te lopen met haar. Eleonore is heel perfectionistisch. Ze legt zichzelf veel druk op om goede resultaten te behalen, ze heeft moeite met drukke omgevingen. Eleonore kan hier steeds moeilijker mee omgaan. Op een bepaald moment dreigde het meisje met messen te gooien. Een opname in de kinderpsychiatrie kon niet verhinderen dat ze ontplofte zodra ze weer thuiskwam.

Ondertussen zit voor de veiligheid van het gezin thuis alles achter slot en grendel. Eleonore stelt dwangmatige handelingen wanneer ze te veel prikkels krijgt. Ze wordt dan eisend, ze voelt een dwang om haar mama pijn te doen – met vuisten slaan op haar hoofd, haar van de trap duwen, schoppen op de knie. Op die momenten weet Eleonore niet meer wat ze doet. Daarna wordt ze heel verdrietig.

Bij het laatste incident liep mama een hersenschudding op. Het gezin probeerde

al verschillende soorten hulp, maar die was kortstondig of werd snel te duur. Sommige hulpverlening kon niet opgestart worden omdat het zorgprofiel van Eleonore te zwaar is. Ze staat op verschillende wachtlijsten met een priorstatuut.

In afwachting is er thuisbegeleiding opgestart, gespecialiseerd in ASS met gedragsmoeilijkheden. De thuisbegeleider komt wekelijks langs. Er is een veiligheidsplan opgesteld: zodra Eleonore ermee dreigt haar mama pijn te doen, wordt de hulpverlening verwittigd. Dit bleek onhoudbaar voor de moeder. De wijkagent is ook op de hoogte, bij fysieke agressie wordt de politie verwittigd. Eleonore probeert zich nu in te houden, maar er is meer verbale agressie. Mama vraagt zich af hoelang Eleonore dit kan volhouden. Haar zusje begint ondertussen het gedrag van Eleonore over te nemen. Mama is bang dat haar jongste dochter uit het gezin gehaald zal worden om haar te beschermen.

Opvallend het afgelopen werkjaar was een aantal meldingen over jongeren die wegens plaatsgebrek in de jeugdhulp naar huis waren gestuurd. Hun ouders moeten dan de zorg opvangen, terwijl ze vaak net hulp hadden gezocht omdat de zorg te zwaar was geworden. De relatie tussen ouder en kind komt hierdoor zwaar onder druk te staan. Verschillende van deze ouders zijn het slachtoffer van geweld door hun kind in crisis. Kinderen en jongeren schreeuwen om hulp, ze willen hun ouders geen pijn doen. Het besef achteraf dat ze dit toch deden, is zwaar om dragen. Soms zijn jongeren zo wanhopig dat ze zelf vragen om naar een gesloten opvang te gaan, zodat ze niet nog meer geweld gebruiken tegen hun ouders.

Deze ouders moeten het redden zonder de expertise, de middelen en de ondersteuning die voorzieningen ter beschikking hebben. Soms zien ze zich genoodzaakt de politie erbij te halen om hun kind tot bedaren te brengen. Deze ouders zijn radeloos en voelen zich in de steek gelaten. Dagelijks gaan zij over hun grenzen, zowel fysiek als mentaal. Hulpverleners doen wat ze kunnen binnen hun mogelijkheden. Ze proberen de ouders bij te staan door bijvoorbeeld met ambulante begeleiding een minimum aan veiligheid te bieden. Maar ook voor ambulante zorg zijn de wachtlijsten extreem lang geworden. Het is soms tot drie jaar wachten op broodnodige hulp, waardoor de zorgnoden vaak nog toenemen.

Dochter en moeder schreeuwen om hulp

Marte, 13 jaar, kreeg op jonge leeftijd de diagnose van meervoudige complexe ontwikkelingsstoornis en ASS. Het is al jaren zoeken naar een oplossing op maat. Ze werd verschillende keren gedwongen opgenomen en geplaatst in verschillende settings, maar na de laatste opname keerde ze noodgedwongen terug naar huis. Haar agressie tegenover haar mama nam toe. Ze voelt een drang om haar pijn te doen, het wordt haar dan zwart voor de ogen. Marte is ondertussen niet meer zo makkelijk te overheersen. Mama geeft toe dat ze 'toelaat' dat Marte haar terroriseert. Marte knijpt in de armen en benen van mama, trekt haar aan de haren, sleurt haar over de grond, duwt in haar oogbollen, slaat en spuwt. Na de woede komt het verdriet en dan valt Marte uiteindelijk uitgeput in slaap. Mama kan zichzelf soms in veiligheid brengen in de garage en wacht daar tot haar dochter in slaap valt.

De minste onverwachte prikkel of situatie kan voor Marte een trigger zijn. Ze werd nog een keer gedwongen opgenomen in de kinderpsychiatrie na het zoveelste agressie-incident. Ook het OCJ werd betrokken nadat mama in het ziekenhuis was beland met een gebroken duim. Momenteel wordt gekeken of Marte voor een langdurige opname terecht kan op een kinderpsychiatrische dienst gespecialiseerd in werken met jongeren met een lager IQ. Maar deze dienst wil niet opstarten zonder dat een MFC betrokken is. Een MFC heeft mogelijk een vrije plaats, al heeft deze voorziening na een eerder crisisverblijf van Marte twijfels over de haalbaarheid van de zorg. Kinderpsychiatrie en MFC willen een proefperiode, op voorwaarde dat het dossier van Marte naar de jeugdrechtbank gaat.

Mama is ten einde raad. Ze weet niet hoelang ze dit nog kan volhouden. Ook Marte wil rust en hulp. In haar heldere momenten schreeuwt ze zelf dat ze een gedwongen opname wil, zodat ze haar mama niet nog meer pijn doet.

Het Kinderrechtencommissariaat heeft veel vraagtekens bij de voorwaarde om het dossier van Marte door te verwijzen naar de jeugdrechter. Zowel mama als Marte vragen zelf uitdrukkelijk om hulp. Een jeugdrechter komt pas tussenbeide als er geen vrijwilligheid is.

Deze vraag om doorverwijzing naar de jeugdrechtbank, terwijl de gezinnen zelf actief hulp en ondersteuning vragen, horen we bij onze klachtenlijn af en toe. We stellen vast dat die vraag vaak van voorzieningen komt. Mogelijk zien zij de jeugdrechtbank als

een extra waarborg. De jeugdrechter heeft meer mogelijkheden, zoals het bevelen van een time-out in een gemeenschapsinstelling als de draagkracht van de voorziening en de begeleiders overschreden is. Voor hen is de jeugdrechter dan een veiligheidsklep bij jongeren met een zeer complexe problematiek en agressieproblemen. Het Vlaams regeerakkoord stelt nu dat time-outplaatsen in de gemeenschapsinstellingen zullen verdwijnen voor jongeren die geen delict pleegden, maar die omwille van een verontrustende opvoedingssituatie in een voorziening verblijven.

In soortgelijke meldingen over jeugdhulp kan het Kinderrechtencommissariaat weinig meer doen dan het perspectief van het kind voor alle betrokkenen centraal blijven zetten. We volgen het traject van Marte verder op. We bespraken met jeugdhulpregie de mogelijkheid van een plan B, omdat dit wat meer perspectief kan bieden aan Marte en haar mama. Maar het is lastig om een MFC te vinden met een open plaats en de bereidheid om Marte op te nemen. Bij kinderen en jongeren met het profiel van Marte – ASS, beperkte cognitieve vaardigheden, soms ook een hechtingsstoornis – zien we dat het hulptraject het vaakst vastloopt. De intersectorale toegangspoort, die beslist over de toegang tot niet-rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp, volgde van nabij op om te kunnen bijsturen.

Na drie maanden horen we mama opnieuw. Marte kon starten in het nieuwe MFC in combinatie met kinderpsychiatrie. Maar ze voelde zich daar niet goed. Al snel was iedereen het erover eens dat dit ook niet de geschikte plek was voor Marte. Ze functioneert sociaal-emotioneel lager dan de andere jongeren en haar mentale beperking is zwaarder dan ingeschaald. Verschillende time-outs volgden na agressief gedrag.

Tijdens haar verblijf in de kinderpsychiatrie werden ook een gedragsstoornis en posttraumatisch stresssyndroom vastgesteld. Volgens de kinderpsychiater heeft Marte nood aan rust en stabiliteit. De kinderpsychiatrie stopte de opname vroeger dan verwacht waardoor Marte voltijds naar het MFC moest. Vervolgens zette ook het MFC na een heel zwaar agressie-incident het verblijf van Marte stop. Haar agressie neemt steeds meer toe, zelfs politietussenkomen hebben nog weinig impact.

Iedereen zit met de handen in het haar. Omwille van de veiligheid van ouders en Marte is een terugkeer naar huis geen optie. Er werd noodgedwongen een jeugddelict gevorderd waardoor Marte in een gemeenschapsinstelling terecht kwam. Daar verblijft ze meermaals lange tijd in afzondering

en verhuist ze van de ene time-outleefgroep naar de andere omdat de zorg voor haar ook hun draagkracht overschrijdt. De gemeenschapsinstelling is geen plaats voor Marte, maar door een gebrek aan hulp en gedeelde zorg is dit momenteel de enige 'oplossing'.

Moeder slaakt bij ons opnieuw een noodkreet: "Dit is de situatie van een meisje van 14 jaar met autisme, een mentale beperking, een heel laag sociaal-emotioneel functioneren, een hechtingsstoornis en een posttraumatische stressstoornis. Dit is de situatie van een meisje dat al zo lang in crisis zit en enkel agressie als taal heeft of overhoudt. Dit is de situatie van een meisje dat rust en stabiliteit nodig heeft en schreeuwt om hulp."

Vlaams regeerakkoord: uitbreiding hulp voor kinderen met complexe problematiek

De beleidsnota van de minister van Welzijn kondigt actie aan voor kinderen en jongeren van wie de situatie zo complex is dat hun recht op hulp en ondersteuning niet langer gegarandeerd is. De nota bevestigt dat de hulp voor kinderen en jongeren met een combinatie van een psychiatrische problematiek, een contextproblematiek en/of een beperking wordt uitgebreid. De minister wil gedeelde verantwoordelijkheid van alle betrokken sectoren om breuken door eenzijdige stopzetting of overplaatsing te voorkomen. Ze wil samenwerking stimuleren tussen geestelijke gezondheidszorg en jeugdhulp, en exclusiecriteria in de jeugdhulp wegwerken. We kijken uit naar hoe dit verder zal worden ingevuld, want dit is urgent.

Meer lezen: Advies [Beleidsnota Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding 2024-2029: reflecties vanuit kinderrechtenperspectief](#), 9 december 2024

Kinderen belanden wegens plaatstekort in ziekenhuizen

De afgelopen jaren liepen er via onze klachtenlijn verschillende meldingen binnen over kinderen en jongeren die in ziekenhuizen en zelfs rusthuizen moeten verblijven omdat er geen plaats is in een jeugdhulpvoorziening. We krijgen ook gelijkaardige alarmsignalen uit het veld. Het crisisnetwerk is oververzadigd, er is nergens nog plaats voor crisisopnames. Heel veel ziekenhuizen in Vlaanderen of Brussel krijgen de vraag om een kind of jongere tijdelijk op te nemen, bij gebrek aan alternatieven.

Dit is niet in het belang van kinderen en jongeren. Het kan zelfs hun veiligheid in het gedrang brengen. Dit jaar had deze noodgreep dramatische gevolgen voor een meisje van 11 jaar dat noodgedwongen was opgenomen in een Brussels ziekenhuis. Ze liep er weg en werd het slachtoffer van verkrachting. Maar ook zonder een dergelijke dramatische afloop vinden wij een plaatsing van kinderen en jongeren in ziekenhuizen onaanvaardbaar. Het is een schending van de kinderrechten, zoals we schrijven in ons advies over dit thema.

De crisisopname in een ziekenhuis om niet-medische redenen zet immers verschillende kinderrechten zwaar onder druk. Een dergelijke plaatsing betekent per definitie een schending van het recht op adequate opvang. Een zorginstelling als een ziekenhuis kan niet inspelen op de pedagogische noden van deze kinderen, die structuur, voorspelbaarheid, aandacht, speelruimte en knuffels nodig hebben. Hoe hard ze zich ook inspannen om warme zorg te bieden, het ziekenhuispersoneel heeft tijd, middelen noch opleiding om hun de nodige aandacht te geven.

Naast de impact op hun welzijn kunnen ook hun veiligheid en hun fysieke integriteit onder druk komen te staan. Deze kinderen en jongeren kunnen besmet worden, of geconfronteerd worden met zaken waartegen ze beschermd moeten worden. Omgekeerd stellen de geplaatste jongeren soms onvoorspelbaar en moeilijk hanteerbaar gedrag. Zo komt het recht op veiligheid van andere kinderen in het ziekenhuis onder druk. Verder staan hun recht op onderwijs, hun recht op vrije tijd en hun recht op continuïteit van hulpverlening op het spel.

Wij spraken met Zorgnet Icu en met artsen, verpleegkundigen, vroedvrouwen en sociaal werkers in zes ziekenhuizen om deze problematiek in kaart te brengen. De situatie heeft ook op hen een grote impact. We stellen bij hen een gewetensstrijd vast. Ze zetten zich hard in, maar ze zijn niet opgeleid om met deze kinderen om te gaan. Ze voelen zich machteloos.

In het advies doen we een hele reeks aanbevelingen, met als eerste en belangrijkste de vraag aan de overheid om alles te doen om plaatsing in ziekenhuizen om niet-medische redenen te voorkomen en de (crisis)hulpverlening te versterken. Voor kinderen in nood of in moeilijke situaties moeten er steeds geschikte opvangplaatsen zijn.

Advies '[Een ziekenhuis is geen thuis](#)', oktober 2025

Het Kinderrechtencommissariaat ging op bezoek in zes ziekenhuizen en sprak er met verpleegkundigen, artsen, vroedvrouwen en sociaal werkers.

Oplossing zorgt voor positieve ommekeer

In ons jaarverslag 2023-2024 brachten we het schrijnende verhaal van de 11-jarige Maxime die al sinds zijn eerste levensjaar wordt opgevolgd door de jeugdrechter. Om zijn veiligheid en die van de andere kinderen in de voorziening te garanderen, verbleef de jongen in een ander gebouw dan zijn leefgroep. 's Nachts was hij alleen in dat gebouw. Hij kon alleen via een intercomsysteem communiceren met een begeleider. Het viel de begeleiding zeer zwaar, maar ze zagen geen andere optie om deze jongen, die steeds extremer wegliepgedrag en extremere agressie vertoonde, te beveiligen. Het was echter een flagrante schending van de kinderrechten. Elk kind heeft recht op gepaste opvang en zorg. Het Kinderrechtencommissariaat is de situatie van deze jongen blijven opvolgen. Ondertussen is voor Maxime een oplossing gevonden in een voorziening met expertise in gedrags- en emotionele stoornissen en verstandelijke handicap. Nu hij de hulp krijgt die hij nodig heeft, evolueert de jongen goed.

2.2 Lange wachttijden bij vertrouwenscentra kindermishandeling

We kregen meer meldingen over de vertrouwenscentra kindermishandeling (VK). Twee soorten klachten zien we daarbij telkens terugkeren. Eerst en vooral is er de lange wachttijd vooraleer een vertrouwenscentrum kindermishandeling in actie komt. Wachttijden van een paar maanden tot een half jaar zijn geen uitzondering, ook in situaties die aanmelders als dringend ervaren.

VK's geven aan dat zij zo snel mogelijk trachten op te starten bij nieuwe meldingen. Door de grote instroom en de hoge werkdruk is dit echter niet altijd haalbaar. Om de instroom toch overzichtelijk te houden, werken verschillende VK's met een intern toetsingskader: ze rangschikken aanmeldingen op basis van urgentie, en koppelen daar een termijn voor opstart aan. Deze kaders bieden houvast, maar door de hoge druk op de werking halen de VK's de termijnen in de praktijk niet altijd.

Zes maanden wachten bij zwaar intrafamiliaal geweld

Een kinderpsychiater trekt aan de alarmbel. Ze werkt voornamelijk met lagereschoolkinderen. Ze ziet steeds meer kinderen die lange tijd thuis blijven ondanks verontrusting. Het gaat over vechtscheiding, trauma, fysieke en mentale onveiligheid. Emma bijvoorbeeld. Ze werd opgenomen in de kinderpsychiatrie omwille van een vermoeden van zwaar intrafamiliaal geweld, ook tegenover haar. Tijdens de opname maakte Emma een mooie evolutie door, maar er kwamen ook vermoedens van seksueel grensoverschrijdend gedrag naar boven. De kinderpsychiater diende een motivatie-document (M-document) in om het vertrouwenscentrum kindermishandeling (VK) in te schakelen. Dat zou mee toekijken op de veiligheid van Emma. Twee maanden na de aanmelding is er nog steeds geen aanspreekpersoon bij het VK toegewezen. Toen de kinderpsychiater belde, kreeg ze de boodschap dat het VK de komende zes maanden niet zal opstarten omwille van de hoge werkdruk. Ondertussen blijft Emma van bij haar ouders terugkomen met blauwe plekken. De kinderpsychiater kan niet met Emma aan traumaverwerking doen zolang zij in dezelfde onveilige situatie verblijft. Kinderpsychiatrie houdt gezinnen langer ambulant vast omdat er anders geen oplossingen zijn.

Daarnaast krijgen we ook meldingen van ouders die niet begrijpen dat het vertrouwenscentrum kindermishandeling niet altijd met de kinderen en jongeren spreekt. Volgens de vertrouwenscentra is het uitgangspunt dat er in principe steeds met een kind of jongere wordt gesproken. Tijdens multidisciplinaire teamvergaderingen wordt vanuit een veiligheidsinschatting geëvalueerd of het gesprek met een kind of jongere is aangewezen. Vanuit het recht op participatie van kinderen blijven we ervoor pleiten om minderjarigen te zien als een actieve partner en steeds ook met hen in gesprek te gaan.

Maandenlang wachten in onveilige omstandigheden

Een CLB-medewerker contacteert ons over Rianna (14). De school van Rianna maakte zich al langer zorgen over verwondingen op de arm van Rianna. Uiteindelijk nam het meisje de school in vertrouwen. Ze vertelde dat haar ouders haar slaan met verschillende voorwerpen. Ook haar rug zou vol verwondingen en littekens staan. Rianna begint ook te beven zodra het over haar ouders gaat. Haar ouders verplichten haar om te liegen over haar verwondingen.

Het CLB besloot zijn beroepsgeheim te doorbreken en het parket te signaleren dat het zich zorgen maakt om de veiligheid van Rianna. Het parket vroeg de politie om Rianna te verhoren, maar ze klapte dicht omdat haar mama vermoedde dat

ze iemand op de hoogte had gebracht. Het parket gaf het VK dan de opdracht om dit te bekijken.

Omdat er geen nieuws kwam van het VK, contacteerde het CLB het VK. Het CLB kreeg geen duidelijkheid over de opstart van de begeleiding. Na een eerste teambespreking werd het risico van Rianna als 'gemiddeld' ingeschat. Dit betekent dat zij binnen de maand proberen op te starten. Het VK had echter nog geen hulpverlener vrij om het gezin op te volgen. Deze termijn werd overschreden.

Het CLB heeft het moeilijk met die beslissing. Zij schatten de situatie als acuut en dringend in, daarom dat ze ook het parket op de hoogte brachten. De school en het CLB maken zich blijvend zorgen over de veiligheid van Rianna. Haar ouders vermoeden iets, de vakantie nadert, en dan hebben het CLB en de school geen zicht op het gezin. Het CLB probeert in tussentijd met Rianna veiligheidsafspraken te maken en samen met haar te bekijken wat ze kan doen als ze zich onveilig voelt.

Wij namen contact op met het vertrouwenscentrum kindermishandeling en met het parket. Tijdens de aanmeldperiode van Rianna waren er andere aanmeldingen die een nog hogere risico-inschatting kregen. Ondertussen is wel een dossierbeheerder toegewezen; het eerste gesprek stond gepland voor meteen na de vakantie.

Vlaams regeerakkoord: bijsturen processen in de jeugdhulp

De beleidsnota Welzijn stelt: "We sturen de processen van integrale jeugdhulp bij in zoverre zij niet bijdragen tot een vlotte toegang tot zorg op maat en bekijken hoe we het concept van gemandateerde voorziening kunnen verbeteren. We evolueren naar 1 gemandateerde voorziening die het aanspreekpunt vormt bij verontrusting en waken over de vlotte doorstroom van dossiers. De gemandateerde voorziening werkt volgens een uniform en wetenschappelijk gevalideerd protocol." De eengemaakte gemandateerde voorziening zal dus een sleutelpositie innemen. We wachten af hoe dit wordt ingevuld. Dossiers kunnen ook pas vlot doorstromen als elders in de jeugdhulp de druk wordt verlicht.

In ons advies op de beleidsnota Welzijn vroegen we aan de minister om ambitieus te zijn bij het formuleren van een gepast antwoord op situaties van verontrusting en kindermishandeling. Zorg dat kinderen niet op wachtlijsten moeten staan om de verontrusting te stoppen, of het nu over residentiële, ambulante of mobiele hulpverlening gaat. Dit vraagt niet alleen een herverdeling van middelen en een bijsturing van processen, maar ook een serieuze investering. Wat de gemandateerde voorzieningen (en de sociale diensten van de jeugdrechtbanken) betreft vroegen we de personeelsbezetting actief op te volgen. Zorg dat ze voldoende bemand zijn om kwaliteit te kunnen leveren. Het plan uit de beleidsnota om broers en zussen van aangemelde kinderen automatisch ook aan te melden bij de gemandateerde voorziening, is wat ons betreft in tegenspraak met de kinderrechten en met een vlotte werking.

Meer lezen: Advies [‘Beleidsnota Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding 2024-2029: reflecties vanuit kinderrechtenperspectief’](#), 9 december 2024

2.3 Verduidelijking decreet rechtspositie minderjarigen gevraagd

We kregen het afgelopen werkjaar behoorlijk wat vragen van voorzieningen, hulpverleners en andere betrokkenen over de toepassing van het nieuwe decreet op de rechtspositie van kinderen en jongeren in de jeugdhulp. Dat decreet, dat in het voorjaar van 2024 werd goedgekeurd, maakt de rechten van minderjarigen in de jeugdhulp concreet en meer afdwingbaar.

Dit decreet is een grote stap vooruit. Minderjarigen en hun ouders weten beter wat ze mogen verwachten en waar ze recht op hebben. Hulpverleners krijgen meer duidelijkheid over de principes waar ze in hun werk rekening mee moeten houden. Uit de vragen die bij ons binnenlopen blijkt dat voorzieningen en hulpverleners actief aan de slag gaan met het decreet. Soms vragen ze ons om raad over hoe ze de rechten uit het decreet in hun eigen situatie moeten invullen en kunnen toepassen.

Een groot aantal vragen gaat over het recht op privacy van jongeren, vaak in verband met hun leven online en met communicatietools zoals WhatsApp, maar ook het op slot doen van kamer- of kastdeuren en de toegang van begeleiders tot de kamer.

Bezorgdheid om privacy van schoolgegevens

Een hulpverlener van een VAPH-voorziening stelt vragen over de bescherming van persoonlijke gegevens en het delen van informatie voor een meisje van 15 jaar. Zij staat onder toezicht van de jeugdrechtsbank en is voltijds geplaatst in de voorziening. Het meisje is slechtziend, ze heeft een mentale beperking en ze volgt les in het buitengewoon secundair onderwijs. Haar grootouders, die de rol van verzorgers op zich nemen, zitten in een WhatsApp-groep van ouders van klasgenoten. Meteen is daardoor de volledige naam van het meisje bekend in de groep. Dit roept vragen op over de bescherming van informatie voor jongeren onder toezicht van de jeugdrechter. Daarnaast heeft de hulpverlener een vraag over het recht op privacy in verband met schoolfoto's. Het team in de voorziening vraagt zich af hoe het zit met het delen van dergelijke foto's en de regels hierover in het kader van het recht op privacy en het documentrecht en bescherming.

Wij lichtten het recht op het gebruik van afbeeldingen toe. Wanneer er een duidelijke link is met de jeugdrechtsbank, gelden specifieke regels voor beeldmateriaal en persoonsgegevens. Klasfoto's zijn over het algemeen wel toegestaan, omdat er geen verband is met het feit dat de jongere onder toezicht van de jeugdrechter staat. We verwezen de melder ook door naar jeugdrecht.be voor extra informatie.

We kregen ook vragen over zakgeld, onder meer of zakgeld kan ingehouden worden als sanctie, of mag gebruikt worden om schade te vergoeden.

Kleinzoon mag zakgeld niet sparen van voorziening

De grootmoeder van een jongen die in een voorziening verblijft vraagt informatie over zijn recht op zakgeld. Haar kleinzoon wil dit zakgeld sparen maar de voorziening geeft aan dat hij dit geld moet spenderen aan activiteiten die ze doen met de voorziening. Zij vraagt zich af welke de rechten van haar kleinzoon hier zijn.

Het recht op zakgeld houdt in dat jongeren vrij mogen beslissen hoe ze dit besteden. Een voorziening kan hen niet verplichten om het zakgeld uitsluitend aan groepsactiviteiten te spenderen. Begeleiders kunnen jongeren wel ondersteunen door hen te adviseren over verstandig omgaan met geld en het belang van sparen. Ze moeten benadrukken dat zakgeld niet kan worden gebruikt voor ongepaste aankopen, zoals drugs.

Een andere grote brok zijn vragen over medicatiegebruik, meer bepaald over jongeren die weigeren om bepaalde medicatie te nemen of ouders die hiervoor geen toestemming geven. Sommige ouders en jongeren geven aan dat ze zich gedwongen voelen om medicatie te aanvaarden om de hulpverlening niet te verliezen.

Voorzieningen zeggen dat medicatie soms noodzakelijk is, bijvoorbeeld om de jongere te helpen zich beter te concentreren op school of het gedrag van de jongere in de leefgroep te reguleren. Het is voor de voorzieningen niet duidelijk of ze het gebruik van medicatie kunnen afdwingen en welke wetgeving dan van toepassing is.

Voor deze vragen verwijzen wij door naar de website jeugdrecht.be. Het Agentschap Opgroeien organiseert ook bijscholingen over het nieuwe decreet, met opleidingen en webinars (www.rechtspositie.be).

3. Recht op een behoorlijke levensstandaard

Armoede is voor te veel kinderen in Vlaanderen een dagelijkse realiteit, met een enorme impact op hun leven en hun ontwikkeling. Kinderen hebben volgens artikel 27 van het VN-Kinderrechtenverdrag recht op een passende levensstandaard. Maar als ze opgroeien in armoede, worden ook andere rechten beknot, zoals het recht op onderwijs, wonen, gezondheid, ontspanning en vrije tijd. Armoede aanpakken betekent rekening houden met al deze levensdomeinen, want overal liggen belangrijke sleutels.

Vlaams regeerakkoord: minister voor welzijn is ook minister voor armoedebestrijding

Armoedebestrijding is een transversale, horizontale strategische doelstelling voor de nieuwe minister van Armoedebestrijding. Dat zij ook minister voor Welzijn, Volksgezondheid, Gezin, Cultuur en Gelijke Kansen is, biedt mogelijkheden.

↘ Lees onze aanbevelingen voor het Vlaamse beleid voor armoedebestrijding in '[Armoedebestrijding in de beleidsnota Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding 2024-2029: Analyse vanuit een kinderrechtenbril](#)', 2 december 2024

17 oktober 2024: dag tegen armoede met acties op het Beursplein en de kinderrechtencommissaris in gesprek met Brugfiguur M.

3.1 Bezorgdheid over beperking werkloosheidsuitkering in de tijd

Om gezinnen met kinderen uit armoede te laten ontsnappen, is naast genoeg begeleiding en praktische dienstverlening vooral ook financiële stabiliteit nodig. Alleen dan krijgen ouders financiële en mentale ruimte om een job te zoeken en vol te houden.

Federaal regeerakkoord: beperking werkloosheidsuitkering in de tijd

Armoedebestrijding begint met een inkomen boven de armoedegrens en financiële stabiliteit. We schreven daarom een brief aan de leden van de Belgische Kamer met de vraag om een kinderrechten-impactanalyse uit te voeren op het voornemen van de federale regering om de werkloosheidsuitkeringen te beperken in de tijd. We maken ons ernstige zorgen over de gevolgen van deze maatregel voor gezinnen met kinderen. Er is immers een groep werkzoekende ouders die kampt met een opeenstapeling van problemen, zoals echtscheiding of medische of psychologische moeilijkheden. Alleenstaande ouders, vaak moeders, hebben vaak nu al grote financiële zorgen. We vrezen dat deze ouders, samen met hun kinderen, als gevolg van deze maatregel, nog meer in de problemen komen. De beperking van de werkloosheidsuitkering in de tijd kan kinderen indirect ernstig benadelen.

Werk geeft overigens niet altijd uitzicht op een inkomen boven de armoedegrens. De arbeidsmarkt biedt veel tijdelijke en deeltijdse banen en vraagt flexibiliteit. Dit is voor ouders niet altijd gemakkelijk te organiseren, omdat ze vervoer of kinderopvang niet of moeilijk geregeld krijgen, en een netwerk om hen bij te springen ontbreekt.

De beperking van werkloosheidsvergoedingen in de tijd is ondertussen een feit. Aan die beslissing is geen impactanalyse voor de kinderrechten voorafgegaan.

Lees onze [adviesbrief aan het federaal parlement](#) over een kinderrechten-toets alvorens de werkloosheidsuitkering te beperken in tijd, 14 juli 2025

MIRIAM voor alleenstaande moeders in armoede

Het MIRIAM-programma richt zich op alleenstaande moeders in armoede. Het project gaat uit van een holistische aanpak waarbij gefocust wordt op de verschillende levensdomeinen van het doelpubliek. Alleenstaande moeders in armoede worden intensief individueel opgevolgd, maar een groot accent ligt op een collectieve begeleiding die minstens eenmaal om de twee weken plaatsvindt.

“Vereerd dat ik in het panel mocht zitten op het slotevent van MIRIAM in Brussel. Dat het MIRIAM programma waardevol en belangrijk is bleek overduidelijk uit de verhalen van de betrokken mama's, de sociaal werkers en de reacties uit de zaal. Vertrekken vanuit het kunnen, de wijsheid en competenties van de jonge moeders en hen toelaten om die te delen met elkaar via groepsgesprekken is zo een krachtig pad richting een inclusieve samenleving. Hun stem versterken in de individuele hulpverlening en bij het beleid is één van de sleutels om kinderrechten mee waar te maken.”
Caroline Vrijens

3.2 Advocatenkosten barrière om rechten kind te doen gelden

Geen geld voor procedure familierechtbank om zoon met zorgnood te helpen

Een CLB-medewerkster vraagt advies. De ouders van een kind dat ze begeleidt, zijn uit elkaar gegaan. Ze waren niet gehuwd. Het jongste kind is meegegaan met de moeder en het andere kind is bij vader gebleven en staat er gedomicilieerd. De vader geeft aan het CLB aan dat hij het groeipakket voor de jongen wil ontvangen en ook de zorgtoeslag wil regelen. De jongen zit in het buitengewoon onderwijs. Op dit moment ontvangt moeder het groeipakket voor beide kinderen, maar zij wil niets doorstorten aan de vader. Moeder wil geen contact meer met haar zoon en draagt niets van de kosten voor de jongen. De uitbetalingsdienst van het groeipakket laat aan de vader weten dat zij volgens de regels uitbetalen aan de jongste ouder. Vader kan wel naar de familierechtbank, maar daar heeft hij het geld niet voor. Hij leeft van een invaliditeitsuitkering en woont noodgedwongen bij zijn ouders in. Hierdoor heeft hij geen recht op een pro-deoadvocaat.

Wij informeren over de geldende wet- en regelgeving voor het groeipakket en het ouderlijk gezag, en over financiële afspraken na scheiding. We vermelden het aanbod ouderschapsbemiddeling, net als de mogelijkheid om als burger een zaak in te leiden bij de familierechtbank. Vader kan aan de eerstelijnsrechtsbijstand hierover informatie vragen.

Alleenstaande ouders na een scheiding lopen vaak vast wanneer er hardnekkige conflicten zijn rond de verblijfsregeling of financiële regelingen voor het kind die een familierechter moet beslechten. Ze zoeken hulp bij de klachtenlijn van het Kinderrechtencommissariaat, omdat ze zich geen advocaat kunnen veroorloven.

In sommige situaties kunnen ze een beroep doen op volledig of gedeeltelijk kosteloze rechtsbijstand. Maar heel wat gezinnen zitten net boven de inkomensgrens en komen niet in aanmerking. Ze kunnen dus geen pro-deoadvocaat inschakelen, maar ze hebben ook niet het geld om het ereloon van een advocaat te betalen. Daardoor kunnen ze hun rechten, of die van hun kinderen, niet laten gelden.

4. Recht op integriteit

4.1 Scheiding en verontrusting: een spanningsveld

Sommige ouders contacteren onze klachtenlijn omdat ze zich zorgen maken over de emotionele en fysieke veiligheid van hun kinderen bij de andere ouder.

We ontvangen het vaakst signalen over vermoedens van alcohol- of drugsmisbruik bij een van de ouders, psychische kwetsbaarheid bij de andere ouder en mogelijke vormen van kindermishandeling. Dit laatste omvat onder andere psychische mishandeling, verwaarlozing en seksueel grensoverschrijdend gedrag.

Label 'vechtscheiding' vertroebelt objectieve kijk

De ouder die bij het Kinderrechtencommissariaat een ernstige verontrusting meldt, heeft vaak het gevoel nergens anders gehoor te vinden. Zowel bij Justitie als in de hulpverlening ervaren ze dat hun bezorgdheden gelabeld worden als 'vechtscheiding', waardoor de verontrusting niet altijd objectief onderzocht of ernstig genomen wordt.

Uit de getuigenissen van ouders spreekt een diep gevoel van moedeloosheid. Ze ervaren vaak weinig gehoor bij Justitie: het opstarten van een politieel onderzoek laat lang op zich wachten, en een reactie van het parket blijft soms uit. Verschillende ouders uiten hun verontwaardiging wanneer hun klacht zonder verdere toelichting wordt geseponeerd.

We vragen aan alle actoren om elke aangebrachte bezorgdheid ernstig te nemen, ook wanneer er een vermoeden is van hoog conflict tussen de ex-partners. Verontrusting bij deze kinderen mag niet door de mazen van het net glippen.

We verwijzen naar ons advies '[Meer gewicht aan kinderrechten in hoogconflictueuze scheidingen](#)' van 2 mei 2023. Alle aanbevelingen geformuleerd in dat advies zijn nog steeds actueel.

Tussen hoop en frustratie: de weg via de familierechtbank

Ouders die naar de familierechtbank stappen, ervaren het verloop vaak als traag en weinig doeltreffend. Procedures kunnen lang aanslepen en zittingen worden

geregeld uitgesteld. Daarnaast hebben ouders niet altijd te maken met één vaste rechter, wat de continuïteit niet ten goede komt. Soms ontstaat de indruk dat er onvoldoende tijd is genomen om hun dossier grondig te bestuderen. De familierechters kreunen onder een onhoudbare werklast.

Wanneer ouders vragen om een maatschappelijk onderzoek, wordt dat verzoek in sommige gevallen afgewezen zonder duidelijke motivering. Ook wanneer de rechtbank zelf beslist tot een uitgebreider onderzoek – zoals een maatschappelijk onderzoek via het justitiehuis of een deskundigenonderzoek – blijkt uit de meldingen dat de rechter de aanbevelingen uit die onderzoeken niet altijd meeneemt in de uiteindelijke beslissing.

Deze ervaringen versterken bij veel ouders het gevoel dat de familierechtbank niet toegankelijk of responsief is. Niet alleen zij, maar soms ook de betrokken kinderen en jongeren verliezen hierdoor gaandeweg hun vertrouwen in Justitie.

Informatie stroomt onvoldoende door

Sommige gezinnen kloppen aan bij de hulpverlening in hun zoektocht naar ondersteuning. Maar ook daar botsen ze op moeilijkheden wanneer het label 'vechtscheiding' in beeld komt. Gezinnen die zowel een klacht indienen als hulp zoeken bij diensten rond verontrusting en kindermishandeling, geven aan dat dit traject moeizaam verloopt. Ze ervaren dat betrokken instanties soms terughoudend zijn en de verantwoordelijkheid naar elkaar doorschuiven.

Aan de basis van deze moeizame samenwerking ligt een structureel knelpunt: familierechters zijn geen jeugdrechters. Zij kunnen zelf geen beschermingsmaatregelen nemen voor kinderen en jongeren. Dit betekent dat hulpverleningsinstanties die betrokken zijn bij situaties van verontrusting of intrafamiliaal geweld hun informatie niet systematisch kunnen delen met de familierechtbank.

De familierechter – die wél beslissingen neemt over verblijfsregelingen – beschikt hierdoor vaak niet over een volledig beeld van de situatie. Die kloof voedt het gevoel van machteloosheid en wantrouwen bij ouders, kinderen en jongeren.

Niet terug naar papa zonder erkenning en begeleiding

Een moeder van twee dochters van 13 en 11 jaar voelt zich machteloos. Ze is het beu dat haar situatie telkens wordt afgedaan als een 'vechtscheiding'. Acht jaar geleden ging ze uit elkaar met haar toenmalige partner. Pas anderhalf jaar later kwam er een verblijfsregeling, omdat de vader tot dan geen contact opnam. De afspraak was dat de meisjes twee keer vier dagen per maand bij hem zouden verblijven, maar dat liep van meet af aan moeizaam.

Vorig jaar ontving de moeder tijdens zo'n bezoek een verontrustend bericht van een van haar dochters: "Kom ons halen, er is ruzie geweest". Toen ze bij het huis van de vader aankwam, stonden de meisjes op de oprit. De vader was nergens te vinden.

Daarna volgden drie maanden zonder enig contact met de vader. De moeder stapte naar de familierechtbank om de verblijfsregeling te laten aanpassen. De vader was wél aanwezig op die zitting. De rechter stuurde hen naar bemiddeling. Pas drie maanden later kon die bemiddeling effectief van start gaan. Intussen waren de meisjes in begeleiding bij een psycholoog.

Zowel de bemiddelaar als de psycholoog stelden vast dat het nog te vroeg was voor de meisjes om het contact met hun vader op te nemen zoals voorheen. De vader gaf de moeder de schuld van deze conclusie.

Vier maanden later stelde de bemiddelaar een voorzichtige heropstart van het contact voor, via de psycholoog. De moeder stemde toe. Na enkele voorbereidende gesprekken met de meisjes stond het eerste contact gepland. Maar kort daarvoor trok de vader zich terug uit het traject en zette alles stop. Hij stapte opnieuw naar de familierechtbank. Tijdens de zitting uitte hij harde beschuldigingen aan het adres van de moeder.

De rechter besliste dat de meisjes opnieuw bij hun vader moesten verblijven, zonder begeleiding of toezicht. Er werd een deskundigenonderzoek opgestart, maar de volgende zitting werd pas vijf maanden later ingepland.

De moeder begrijpt niet wat er gebeurt. Volgens haar zei de rechter letterlijk dat er geen tijd was geweest om alle documenten, zoals

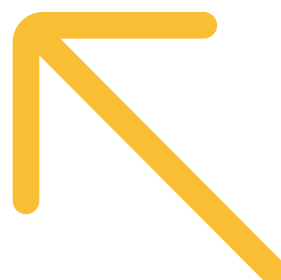
de psychologische verslagen of de getuigenissen van de meisjes, te lezen. De vader kreeg ruim de tijd om zijn verhaal te doen. De moeder daarentegen voelde zich afgesnauwd en weggezet als het probleem in dit traject.

Ondertussen zijn er veertien maanden verstreken sinds het laatste contact tussen vader en dochters. Nu moeten de meisjes plots terug naar hem, zonder enige vorm van ondersteuning. Ze willen dat niet. Hun boodschap is ondubbelzinnig en hartverscheurend: "We willen niet terug. We kunnen dit niet meer."

Deze case illustreert hoe de mama deze situatie ervaart en beleeft. Contactbreuken zijn vaak complex, en vragen dat er snel wordt gehandeld, rekening houdend met alle betrokkenen.

We herhalen de aanbevelingen die het Kinderrechtencommissariaat rond deze problematiek formuleerde:

- Onderzoek de systemische oorzaken van contactbreuken tussen ouders en kinderen en bied snel oplossingen want tijd is de grote vijand van contactherstel.
- Versterk de neutrale bezoekeromtes van de CAW's en houd toezicht op andere plaatsen voor contactherstel.
- Creëer een wettelijk kader voor verslaggeving tussen de familierechtbank en de neutrale bezoekeromte.
- Zorg voor kwaliteitsbewaking en erkenning van andere initiatieven voor contactherstel.
- Leg een databank aan voor hulpverlening waarvan de effectiviteit bewezen is.
- Geef de justitieassistent een sterker mandaat.
- Geef de jeugdrechter middelen en hulpverleningstools om in te grijpen bij hoogconflictueuze scheidingen.

4.2 Racisme: ernstig nemen en zichtbaar maken

Discriminatie en racisme hakken er diep in bij kinderen. Niet alleen expliciet racisme, maar evengoed de opeenstapeling van micro-agressies in alledaagse interacties, zoals opmerkingen over hun afkomst, naam of uiterlijk. Racisme kan ertoe leiden dat kinderen gaan geloven dat ze er niet bij horen en kan hun zelfbeeld aantasten. Racisme is een ernstige vorm van geweld en een stoorzender voor de ontwikkeling van kinderen en jongeren. Het schaadt hun mentale gezondheid en kan leiden tot gedragsproblemen. Racisme schendt verschillende kinderrechten, waaronder het recht op bescherming tegen discriminatie, het recht op identiteit en het recht op gezondheid.

Klachten over racisme behoren tot het werkgebied van het Vlaams Mensenrechteninstituut (VMRI) en Unia. Wanneer klachten een juridische beoordeling vragen, verwijzen wij naar hen door. Toch krijgen wij zelf ook klachten via onze klachtenlijn, en in de marge van andere meldingen of signalen horen we hoe kinderen en jongeren racisme ervaren.

Leerlingen voelen zich niet gehoord over racisme van leerkracht

Jason (17) moet zijn zevende jaar nog starten in de school waarover de melding gaat. Omdat hij niet gevisieerd wil worden, deed zijn mama de klacht anoniem bij het VMRI. Een leerkracht op deze school kan agressief en racistisch reageren tegenover de leerlingen. Hij schept daarover ook op in de leraarskamer. Dit is te zien en te horen op een filmpje dat via TikTok wordt verspreid. De leerlingen vinden dat hij bovendien niet goed lesgeeft. De klasgroep kaartte dat aan bij de leerlingenbegeleiding. Die zijn op de hoogte, en dat is ook zo voor de directie. Die grijpt niet in. Omdat het om een anonieme klacht gaat, kan het VMRI niet tussenbeide komen. Het VMRI vraagt of het Kinderrechtencommissariaat iets kan doen, en of het – gezien de ernst van de beelden – zinvol is om met de onderwijsinspectie te bespreken hoe ze dit het best aanpakken.

In overleg met het VMRI namen wij contact met de ouder en vervolgens met de directeur, het schoolbestuur en de pedagogische begeleidingsdienst. Het schoolbestuur ging in op onze vraag om overleg. De school wist al langer van het bestaan van de beelden, maar had het schoolbestuur niet op de hoogte gebracht. De directeur had wel een functioneringsgesprek met de betrokken leraar gehad. Die had de opdracht gekregen om bewuster te communiceren.

In de loop van het schooljaar zou een klasbezoek plaatsvinden om zijn communicatie te evalueren.

Voor het schoolbestuur was dit onvoldoende. Zij vonden dat dit gedrag een officiële verwittiging of blaam verdiende, dat moest onderzocht worden welke begeleiding de leraar moest krijgen, dat er concretere afspraken moesten worden gemaakt en strak opgevolgd en dat moest onderzocht worden of een tuchtprocedure aan de orde was. Nog voor het schoolbestuur de leraar kon spreken, vroeg die onbetaald verlof. Het bestuur verwacht dat de leraar niet meer zal terugkeren aangezien hij bijna pensioengerechtigd is. Het bestuur besliste wel om de schooldirectie verder te begeleiden. Wij vroegen extra aandacht voor de opvolging van het welbevinden van de leerlingen.

Welke vormen van ervaren racisme of discriminatie zien we?

Melders vertellen ons over openlijke beledigingen, maar ook over structurele uitsluiting of ongelijke behandeling. Ze geven voorbeelden van een kind dat anders behandeld wordt dan klasgenoten bij sancties of toepassing van de regels, bij de indeling van klassen, de toegang tot activiteiten, of in beslissingen over doorverwijzing naar het buitengewoon onderwijs.

Zo kregen we het afgelopen jaar onder andere meldingen over de hoofddoek, waarbij een school het verbod op het dragen van hoofddeksels binnen de schoolmuren alleen toepaste op de hoofddoek, en niet op petten of mutsen. Of over een sensibilisatiecampagne tegen racisme in het voetbal die net stigmatiserend en pijnlijk is voor kinderen met een migratieachtergrond en over een jongere die racisme ervaarde van de begeleiders in de jeugdvoorziening waar hij verblijft.

Over welke context gaan de meldingen?

Veel van de meldingen gaan over de omgeving waar kinderen en jongeren veel tijd doorbrengen, zoals de school of het jeugdwerk. Op school zien we meldingen van ervaren racisme tijdens de les, op de speelplaats, op internaat, bij schooluitstappen, in het jeugdwerk tijdens kampen of andere activiteiten. Een derde groep betreft meldingen tijdens contacten met maatschappelijke instellingen zoals de politie.

Wat zeggen melders over hoe ze dit racisme beleven?

Melders zeggen vaak dat ze zich niet voldoende gehoord of ondersteund voelen. Ze vinden dat instellingen niet, onvoldoende of ongepast reageren, of op een manier die zij als onrechtvaardig ervaren. Sommige melders hebben de indruk dat zichzelf of hun kinderen worden geïsoleerd, nadat ze bij de betrokken instelling het probleem hebben aangekaart.

Racisme zichtbaar maken

Al deze signalen en meldingen zijn waardevol voor het Kinderrechtencommissariaat. Ze zeggen ons iets over het maatschappelijk klimaat waarin deze kinderen opgroeien en het gevoel van onrecht dat leeft bij deze kinderen en hun ouders. We kunnen zo ook vaststellen hoe instellingen omgaan met deze klachten en waar nodig structurele veranderingen bepleiten.

We vinden het daarom belangrijk om deze meldingen zichtbaar te maken in dit jaarverslag. Kinderen moeten gehoord en ondersteund worden in deze ervaringen en de tools krijgen om weerbaar op te groeien.

Het Kinderrechtencommissariaat nam op 20 mei 2025 deel aan een debatavond in de Gentse bibliotheek De Krook over discriminatie en gelijke kansen in het onderwijs. Besproken werd hoe scholen best omgaan met diversiteit binnen de schoolmuren en waarom racismebestrijding belangrijk is.

4.3 Kinderrechten in de digitale wereld

Kinderen en jongeren brengen vandaag veel tijd door op sociale media, apps en websites. Dat biedt mogelijkheden, maar brengt ook risico's met zich mee. De digitale wereld is niet ontworpen op maat van kinderen en jongeren en is te weinig aangepast aan hun behoeften en ontwikkeling. Het is belangrijk en dringend om kinderrechten ook online te beschermen en te realiseren. Daarvoor zijn doordacht beleid en extra maatregelen op Europees, federaal en Vlaams vlak nodig.

Vlaams regeerakkoord: aankondigingen voor onderwijs-, jeugd-, welzijns- en mediabeleid

Het regeerakkoord kondigt op twee plaatsen een breder onderzoek aan naar de impact van sociale media. Voor onderwijs gaat het om de impact op het mentaal welzijn, de concentratie en de leerprestaties van jongeren op secundaire scholen. Daarnaast komt er een algemeen onderzoek naar digitale schermen en media en hun invloed op welzijn en gedrag van jongeren. Het regeerakkoord verwijst ook naar het Kenniscentrum Digitale en Mediawijsheid als het gaat over mediawijsheid, e-inclusie en algoritmewijsheid. Ook de publieke omroep en het onderwijs hebben een rol te spelen, stelt het akkoord terecht.

Breder maatschappelijk debat

In het voorjaar van 2025 ontspon zich een maatschappelijk en politiek debat over het bredere beleid rond sociale media, onder meer door een oproep van de Vlaamse minister van Welzijn. Psychiaters en andere experts op het vlak van geestelijke gezondheidszorg en organisaties als Kids Unplugged benadrukken dat mediawijsheid en ouderlijk toezicht alleen niet volstaan om de integriteit van kinderen online te beschermen.

Op 7 mei 2025 namen we het initiatief om een rondetafelgesprek te organiseren met De Ambrassade, de Vlaamse Jeugdraad, Child Focus, het Vlaams Vredesinstituut, Mediawijs, de Kinderrechtencoalitie en Kids Unplugged. Op 4 juni brachten we het advies '*Kinderen hebben recht op een veilige digitale leefwereld*' uit.

Advies '[*Kinderen hebben recht op een veilige digitale leefwereld*](#)', 4 juni 2025

In juni bleef het thema op de agenda staan in de bevoegde commissies van het Vlaams Parlement, waarbij aandacht werd gevraagd voor mentale gezondheid, verslaving en veiligheidsrisico's. Die maand bracht ook de Kinderrechtencoalitie – een samenwerkingsverband van meer dan 30 middenveldorganisaties in Vlaanderen die zich inzetten voor de naleving van het VN-Kinderrechtenverdrag – een standpunt uit met adviezen voor leeftijdsadequate sociale media. Bij de Vlaamse Jeugdraad loopt een uitgebreid inspraaktraject met jongeren over het thema. Het thema staat terecht op de maatschappelijke en politieke agenda. We blijven het opvolgen en maatregelen vragen vanuit kinderrechtenperspectief.

5. Recht op identiteit

5.1 Hoofddoekenverbod: aanpak op maat van kinderrechten nodig

Eind april 2025 besliste de provincieraad van Oost-Vlaanderen dat het provinciaal onderwijs vanaf 1 september “gebeurt in een levensbeschouwelijk neutrale omgeving waarbij we ons richten naar het gemeenschapsonderwijs”. In de praktijk betekent dit dat net als in het GO! moslimleerlingen niet langer de hoofddoek kunnen dragen in de schoolgebouwen. De provincieraad voert daarmee een bepaling uit het provinciale bestuursakkoord uit.

Dit heeft grote gevolgen voor moslimmeisjes die schoollopen in provinciale secundaire scholen en die er vandaag een hoofddoek dragen. Zij voelen zich gedwongen om te kiezen tussen hun opleiding en hun geloofsovertuiging. Omdat het provinciebestuur de beslissing nam na het einde van de aanmeldingsprocedure voor scholen in Gent, vinden ze bovendien niet altijd een alternatief.

De Vlaamse minister van Bestuurszaken vernietigde de beslissing na een klacht in het kader van het bestuurlijk toezicht van de Vlaamse Regering op de provincies. Volgens de minister volgde de provincieraad niet de juiste procedures en hield hij geen rekening met de voorziene inspraakmogelijkheden. De provincie kondigde al een nieuw initiatief aan om het verbod toch door te drukken.

Nog voor het provinciebestuur de bepaling in het provinciaal bestuursakkoord uitvoerde, kregen wij een melding van een personeelslid van een provinciale secundaire school in Oost-Vlaanderen. Zij maakte zich toen zorgen over de vermelding van ‘neutraliteit’ in het bestuursakkoord.

Trots op pluralisme op school, bezorgd om de toekomst

“Ik ben er altijd heel trots op geweest dat iedereen bij ons op school welkom is, ook meisjes die een hoofddoek dragen. Wat het provinciaal onderwijs altijd heeft onderscheiden, is het pluralisme. Dat pluralisme betekent dat alle levensbeschouwingen naast elkaar kunnen bestaan en dat wordt bevestigd door de meer dan veertig nationaliteiten die we elk jaar mogen verwelkomen op onze school. Tegelijk maak ik me vooral zorgen over de toekomst

van meisjes die een hoofddoek dragen, want voor hen is het allesbehalve evident om een school te vinden waar ze terecht kunnen.”

Vrijheid van godsdienst, expressie en schoolkeuze respecteren

Naar aanleiding van het nieuwe bestuursakkoord had het Kinderrechtencommissariaat in een brief aan de leden van de provincieraad van Oost-Vlaanderen al zijn bezorgdheid uitgesproken over de plannen om levensbeschouwelijke neutraliteit in te voeren in het provinciaal onderwijs.

Wij kregen de afgelopen jaren geregeld signalen en klachten van moslimmeisjes en sikh-jongens over het verbod op levensbeschouwelijke tekens. Steeds meer scholen gaan over tot zo’n verbod, zonder dat duidelijk is of leerlingen voldoende alternatieven hebben in de regio. Dit ondermijnt de grondwettelijke vrije schoolkeuze.

Wij pleiten voor een kindvriendelijke, rechtszekere en proportionele aanpak. Een algemeen en preventief verbod, zoals de provincieraad hier voorstelt, treft kinderen en jongeren in een cruciale fase van hun identiteitsontwikkeling. Het beperkt hun vrijheid van godsdienst, vrijheid van expressie én hun recht op onderwijs.

In onze gesprekken met jongeren geven meisjes die een hoofddoek dragen aan dat het voor hen niet alleen een religieus symbool is, maar ook een deel van wie ze zijn. Wanneer ze die hoofddoek niet mogen dragen, voelen ze zich gedwongen om een deel van die identiteit op te geven. Ze maken zich, net als leerkrachten, ook zorgen over de gevolgen voor hun opleiding, als ze door een verbod op zoek moeten naar een andere school.

Volgens het VN-Kinderrechtenverdrag moet in alle beslissingen die kinderen aangaan, het belang van het kind (art. 3), de eerste overweging zijn. Dit betekent dat de provincieraad de mogelijke gevolgen van deze beslissing voor het welzijn, de schoolloopbaan en het gevoel van veiligheid van jongeren zorgvuldig moet afwegen.

Wij vroegen de provincieraad dan ook of een dergelijke impactanalyse is uitgevoerd om na te gaan welke mogelijke gevolgen de beslissing heeft voor jongeren; of de provincieraad weet hoeveel leerlingen hierdoor misschien van school moeten veranderen; of zij voldoende gelijkwaardige alternatieven in de buurt

hebben; of ze rekening hebben gehouden met de stem van de jongeren zelf, van leerkrachten en van experts op het vlak van kinderrechten en pedagogie; en hoe de belangen van jongeren zijn meegenomen in de uiteindelijke beslissing.

Het Kinderrechtencommissariaat kreeg geen antwoord op deze brief aan de leden van de provincieraad. Die besliste nadien om over te gaan tot het verbod dat ondertussen is vernietigd door de minister van Binnenlands Bestuur.

5.2 Draagmoederschap en adoptie: stappen vooruit, waakzaamheid geboden

In het federale regeerakkoord is sprake van een wettelijke regeling voor 'altruïstisch hoogtechnologisch draagmoederschap' of 'draagvrouwschap'. Wij verwelkomen een wettelijk kader dat deze praktijk uit de juridische onzekerheid haalt. We benadrukken wel dat het wettelijk kader het belang van het kind centraal moet stellen, zodat elk kind geboren uit een draagmoeder dezelfde rechten en bescherming krijgt als elk ander kind. We pleiten ook zeer duidelijk tegen commercieel draagmoederschap dat volledig indruist tegen de kinderrechten. We werken momenteel aan een advies over draagmoederschap.

Federaal regeerakkoord: anoniem donorschap op de schop

Donorkinderen, geboren uit eicel- of spermadonatie, krijgen in de toekomst informatie over hun donor. Na een arrest van het Grondwettelijk Hof moet de nieuwe federale regering tegen 2027 de wet van 6 juli 2007 op de medisch begeleide voortplanting aanpassen om de volledige anonimiteit van donoren op te heffen. Het Kinderrechtencommissariaat pleit al jaren voor dit recht op afstammingsinformatie, zoals ook blijkt uit ons advies uit 2023. België volgt daarmee ook een verplichting in het VN-Kinderrechtenverdrag. Dat verdrag stelt dat kinderen die verwekt zijn met een eicel- of spermadonor toegang moeten hebben tot hun afstammingsinformatie. België werd in het verleden door het VN-Kinderrechtencomité op de vingers getikt omdat onze wetgeving vandaag uitgaat van volledige anonimiteit. Dit maakte het recht van donorkinderen om hun afkomst te kennen onmogelijk. Daar komt nu volgens het federale regeerakkoord verandering in.

Dat dit niet alleen door donorkinderen, maar ook door ouders verwelkomd wordt, blijkt uit deze melding, die we ontvingen voor het nieuws van de onderhandelingstafel bekend werd.

"Ik ben mama van twee donorkinderen van 7 en 4 jaar. Ze zijn in België verwekt. De donor is anoniem. Dat moest, anders konden ze me niet helpen. Ik werd op voorhand niet ingelicht over het belang van het kennen van je afstamming. Ik werd niet ingelicht dat het kennen van je identiteit en afstamming een basisrecht is voor kinderen. En dat dat indruist tegen de verplichte anonimiteit van de gebruikte donoren in België. Het Fertiliteitscentrum kent het donornummer van mijn kinderen. Ik mag het niet weten als moeder.

Mijn kinderen mogen het niet weten. Er werd me verteld dat er een maximum aan kinderen verwekt kan worden per donor, maar er is geen transparantie over de manier waarop dit gecontroleerd wordt. Waarom zijn er wel centra die actief op zoek gaan naar de identiteit van adoptiekinderen? Waarom hebben donorkinderen niet dezelfde rechten als alle kinderen? Moet ik me schamen als moeder van 2 donorkinderen? Moet ik blij zijn dat ik twee kinderen heb en mijn mond hierover houden? Is het mijn eigen schuld dat mijn kinderen niet dezelfde rechten hebben en hun biologische identiteit niet kennen? Waarom interesseert dit niemand? Wij, donorgezinnen, zijn kwetsbaar in deze maatschappij. Waarom komt er niemand voor onze rechten op? Waarom verandert er niets voor mijn kinderen?"

Het recente schandaal rond de Deense spermadonor maakte bovendien pijnlijk duidelijk dat transparantie niet alleen belangrijk is voor hun identiteit, maar ook voor hun gezondheid en welzijn. In België zijn 53 kinderen verwekt met een donor die drager blijkt te zijn van een zeldzame erfelijke kankermutatie. Wij zijn tevreden dat de federale regering nu eindelijk werk wil maken van het opheffen van de anonimiteit. We dringen tegelijk ook aan op duidelijke Europese regels die de rechten van donorkinderen echt beschermen, met een internationale limiet op het aantal kinderen per donor.

Advies '[Kinderen hebben recht op informatie over hun afstamming, ook van een donor](#)', 23 maart 2023

5.3 Historisch onderzoek naar adoptie: binnenlandse adopties niet vergeten

De federale regering kondigt een historisch onderzoek aan naar illegale interlandelijke adopties tussen 1960 en 2005. Het Kinderrechtencommissariaat juicht deze plannen toe. De slachtoffers hebben recht op duidelijkheid over hun herkomst. Het kan helpen om trauma's te verwerken en families te herenigen. Door structurele problemen bloot te leggen, kunnen we lessen trekken voor de toekomstige adopties. Vanuit een kinderrechtenperspectief is een historisch onderzoek naar illegale interlandelijke adopties cruciaal omdat het raakt aan rechten van het kind, zoals het belang van het kind als belangrijkste overweging, het recht op identiteit, het recht op familiebanden, het recht op bescherming tegen ontvoering, handel en misbruik, en het recht op herstel.

Wij dringen er echter wel op aan dat ook de situatie van binnenlands geadopteerden mee onder de loep wordt genomen in dit historisch onderzoek. Ook binnenlandse adopties werden gekenmerkt door structurele problemen en ernstige inbreuken op fundamentele rechten. Wanneer het perspectief uitsluitend internationaal blijft, bestaat het risico dat de overheid haar verantwoordelijkheid in het binnenlandse adoptiesysteem niet onder ogen ziet –

een systeem waarin Belgische instellingen, rechtbanken en diensten een actieve rol hebben gespeeld.

Vlaams regeerakkoord: nieuw decreet interlandelijke adoptie komt te vroeg

De Vlaamse minister van Welzijn kondigde in haar beleidsbrief aan dat het nieuwe decreet interlandelijke adoptie wordt uitgevoerd. Na twee jaar volgt dan een evaluatie. Het Kinderrechtencommissariaat waardeert de stappen om interlandelijke adoptie te hervormen, maar we vragen terughoudendheid. We vinden het te vroeg om het nieuwe decreet al toe te passen op een moment dat onderzoeken naar onregelmatigheden nog lopen. Meldingen en klachten bij onze klachtenlijn tonen dat de gevolgen van adoptieproblemen voor de betrokkenen bijzonder zwaar kunnen zijn.

Advies: [‘Beleidsnota Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding 2024-2029: reflecties vanuit kinderrechtenperspectief’](#), 9 december 2024

6. Rechten op en in onderwijs

In het leven van kinderen en jongeren neemt onderwijs een centrale plaats in. Het Kinderrechtenverdrag garandeert het recht op onderwijs en de nodige begeleiding. Tegelijk zegt artikel 28 dat de overheid in het onderwijs alle andere rechten uit het Kinderrechtenverdrag moet verzekeren.

Vlaams regeerakkoord: onderwijsplannen bekeken door kinderrechtenbril

De Vlaamse minister van Onderwijs kondigde in haar beleidsbrief heel wat maatregelen aan die het recht op onderwijs, gelijke onderwijskansen, de onderwijskwaliteit en het welbevinden van leerlingen ten goede moeten komen. De beleidsnota roept ook vragen op. We formuleerden aanbevelingen met betrekking tot onder meer: de aanpak van capaciteitsnoden, een nieuw inschrijvingsdecreet voor het buitengewoon onderwijs, de monitoring van scholen die achterblijven op het vlak van inclusie, de evaluatie van externe leersteun, de organisatie van vervoersondersteuning op maat voor leerlingen met een beperking en de ondersteuning van hulpbehoevende ouders. In een gezamenlijk standpunt met de Kinderrechtencoalitie Vlaanderen en UNICEF België vroegen we om het recht op kinderrechteneducatie te behouden en stevig te verankeren in de nieuwe minimumdoelen van het basisonderwijs.

Lees meer over onze aanbevelingen in de [‘Beleidsnota Onderwijs en Vorming 2024-2029: Analyse vanuit kinderrechtenbril’](#), 26 november 2024

Lees meer in ons standpunt [‘Veranker kinderrechteneducatie in minimumdoelen basisonderwijs’](#), 25 maart 2025

6.1 Capaciteitstekorten: impact op het recht op onderwijs

Ouders hebben de vrijheid om voor en samen met hun kinderen de school te kiezen waar hun kind in hun ogen de grootste ontwikkelingskansen heeft en zich het beste zal voelen. Deze grondwettelijk gegarandeerde vrije schoolkeuze is voor veel gezinnen echter geen realiteit. Oorzaak is het capaciteitstekort: er zijn te weinig plaatsen op scholen beschikbaar.

Dat konden we het afgelopen werkjaar opnieuw vaststellen. We kregen vooral meldingen over 1B en 2B en de hogere jaren van de arbeidsmarktgerichte finaliteit. We kregen daarnaast ook veel meldingen over het buitengewoon onderwijs, vooral types 2 (verstandelijke beperking), 4 (motorische beperking) en 9 (autismespectrumstoornis) uit de regio's Antwerpen, Mechelen, Brussel, Leuven, Merchtem/Opwijk en het Waasland. Deze meldingen zijn echter maar het topje van de ijsberg.

Naast klachten van ouders krijgen we ook veel meldingen van professionals, meer dan dit het geval is voor andere thema's die we bij het Kinderrechtencommissariaat behandelen. CLB's, onderwijsdiensten, schooldirecteurs, jeugdhulpactoren, leefgroepbegeleiders, thuisbegeleiders, multifunctionele centra (MFC's), privépsychologen: ze kloppen allemaal bij ons aan. Omdat geen toegang hebben tot onderwijs zo fundamenteel raakt aan de rechten van kinderen.

Vooraf voor kinderen en jongeren met een ernstige of meervoudige beperking of een ontwikkelingsstoornis is het plaatstekort groot. Dit legt ook druk op scholen in het regulier onderwijs waar deze kinderen in afwachting vaak schoollopen. Voor scholen en leerkrachten is het in de huidige context vaak niet evident om tegemoet te komen aan de extra noden van kinderen en jongeren in de klas. Deze leerlingen krijgen daardoor geen onderwijs op maat, hun inclusietrajecten lopen spaak. Dit is nefast voor hun welzijn en hun ontwikkeling.

Het plaatstekort treft bovendien het hele gezin. Ouders moeten soms minder gaan werken of tijdelijk hun loopbaan onderbreken om hun kind thuis op te vangen, omdat het geen plek vindt of niet langer voltiijds naar een reguliere school mag om daar de druk van de ketel te halen.

< De kinderrechtencommissaris ging op bezoek in een klasje van een ziekenhuisschool. Ze zag hoe medewerkers, in een school die aangepast is aan de specifieke noden van kinderen, echt het verschil kunnen maken.

Tot drie jaar op een wachtlijst

Een behandelingscentrum voor kinderen tot 7 jaar met ernstige ontwikkelingsmoeilijkheden trekt aan de alarmbel, ondersteund door brieven van ouders. De laatste jaren merken ze dat kinderen met een ontwikkelingsachterstand die gebaat zouden zijn bij aangepast onderwijs nog heel moeilijk instromen in het buitengewoon onderwijs type 2. Ze staan soms jaren op een wachtlijst.

Ondertussen blijven ze op een gewone school. Ondanks de grote inzet van de scholen en de ouders leidt dit vaak tot schrijnende situaties. Omdat deze kinderen zich overspoeld voelen en er met hen niet op maat gewerkt kan worden, gaan ze gedrag stellen dat hun veiligheid en die van klasgenootjes in het gedrang brengt.

Vaak wordt dan afgesproken dat deze kinderen maar enkele voormiddagen naar school kunnen, of enkel kunnen komen als de ondersteuner aanwezig is. Dit is geen duurzame oplossing. Het centrum stelt dat deze kinderen recht hebben op aangepast onderwijs. Sommige kinderen wachten al drie jaar op een plaatsje in het buitengewoon onderwijs. Ze zien dit probleem bij 15 procent van de kinderen die bij hen een behandeling volgen.

Het capaciteitstekort verhindert ook dat jongeren die definitief uitgesloten worden, snel een nieuwe school vinden. Ze zitten daardoor thuis, sommige jongeren vele maanden lang.

Meer hierover in ons rapport '[Thuiszitters uit de schaduw](#)', 26 september 2025

Plaatstekort preciezer in kaart brengen en wegwerken

Nochtans worden er inspanningen gedaan om bijkomende plaatsen te creëren. In de vorige regeerperiode kwamen er bijvoorbeeld ruim 8.000 extra

plaatsen bij in het buitengewoon onderwijs. Toch blijven de klachten over plaatstekort binnenlopen.

De Vlaamse overheid moet garanderen dat elk kind toegang heeft tot kwaliteitsvol onderwijs op een redelijke afstand van thuis. Dit begint met weten waar de tekorten zijn en hoe groot die zijn.

Wij vragen daarom dat de Vlaamse overheid de regionale monitoring van het capaciteitstekort versterkt. Ze kan lokale besturen ondersteunen die er samen met schoolbesturen in hun stad of regio, over de netten heen, over waken dat er lokaal voldoende capaciteit is.

Op basis van die gedetailleerde kaart van het plaatstekort kunnen gericht bijkomende plaatsen worden gecreëerd, afgestemd op de reële noden. Lokale besturen kunnen ook schoolbesturen aanspreken wanneer die hun bestaande capaciteit niet ten volle benutten. De Vlaamse overheid moet de bouw en de uitbreiding van scholen blijven ondersteunen.

Bij hardnekkige tekorten kan de Vlaamse overheid via het officieel onderwijs zelf zorgen voor capaciteit. Daar is een precedent voor: in het decreet over het onderwijs in de gemeenschapsinstellingen legt het Vlaams Parlement de bevoegdheid voor het onderwijs in de gemeenschapsinstellingen bij het GO!, zodat ook in een gemeenschapsinstelling het recht op onderwijs van jongeren gegarandeerd is.

Uitbreidende scholen tijdig middelen garanderen

Scholen die hun capaciteit uitbreiden, moeten de extra kosten voor personeel, infrastructuur en werking nog datzelfde schooljaar budgettair kunnen opvangen. Vandaag is dat niet het geval. De officiële leerlingentelling, waar ook de subsidiëring van afhangt, vindt plaats op 1 februari. Dit betekent dat scholen die uitbreiden, moeten wachten op bijkomende middelen en personeel. Een extra leerlingentelling op 1 oktober verhelpt dit probleem.

Een kwetsbare start: anderstalige nieuwkomers zonder school

We kregen het voorbije werkjaar opnieuw meldingen van voogden, lokale opvanginitiatieven, gemeenschapsinstellingen en Fedasil over het tekort aan plaatsen in het Onthaalonderwijs voor Anderstalige nieuwkomers (OKAN) in het secundair onderwijs.

Hierdoor kunnen heel wat nieuwkomers in Vlaanderen lange tijd niet naar school. Voor deze jongeren is onderwijs een belangrijke hefboom: het biedt niet alleen kennis, maar ook structuur, sociale contacten en kansen op integratie. Naar school gaan is essentieel voor hun welzijn en veel kinderen en jongeren zijn ontzettend gemotiveerd. Dat merken we ook wanneer we in asielcentra met kinderen en jongeren spreken. Niet naar school kunnen is bovendien een schending van hun recht op onderwijs. Op dit moment is er echter geen decretale basis waarmee de minister van Onderwijs schoolbesturen kan verplichten OKAN-klassen in te richten. Dit leidt tot verschillen in aanbod en tot lokale tekorten.

Cijfers worden niet centraal, op Vlaams niveau, bijgehouden. We pleiten voor een centraal aanmeldregister voor OKAN-leerlingen dat moet helpen om extra plaatsen bij te maken waar die nodig zijn en dicht bij waar de jongeren verblijven. De minister van Onderwijs kondigde in het Vlaams Parlement inspanningen aan om de capaciteitsproblemen in kaart te brengen en zei dat ze “zoekende zijn naar een goed aanmeldsysteem”. We volgen deze ontwikkelingen op. Ondertussen hypothekeert het gebrek aan toegang tot onderwijs zowel de schoolloopbaan als de integratie van deze jongeren.

Aanhoudend tekort aan OKAN-plaatsen

“We krijgen jammer genoeg opnieuw signalen over een tekort aan OKAN-plaatsen, zowel vanuit de opvangcentra als de leefgroepen. De situatie in Antwerpen is zorgwekkend. Om één voorbeeld te geven: een Syrische jongen van 13 jaar die in een OOC (observatie- en oriëntatiecentrum, red.) verblijft, kan doorstromen naar een leefgroep. De teamcoördinator daar laat echter weten dat de scholen in het Antwerpse volzet zijn. Deze jongen zou pas volgend schooljaar kunnen instappen, terwijl hij sinds november in België is. Ik vind dit echt onaanvaardbaar. (...) Het is al het derde jaar op rij dat we zo vroeg in het schooljaar geconfronteerd worden met een wachtlijst. (...) Jongeren die maandenlang

moeten wachten om naar school te gaan en geen zinvolle daginvulling hebben, starten met een achterstand aan hun traject in België.”

Een voogd

Lees onze suggesties voor oplossingen in ons advies ‘[Capaciteitstekort in OKAN: houd de vinger dicht bij de pols](#)’, 26 april 2023

Duidelijk juridisch kader voor aanmelden en inschrijven

Voor aanmeldingen in het buitengewoon onderwijs zien we elk jaar opnieuw dat kinderen en jongeren die op de wachtlijst stonden en dat schooljaar geen plekje kregen, bij de volgende aanmeldperiode geen voorrang hebben. Ze moeten weer van nul beginnen, en lopen dan soms opnieuw een plaats mis. Wij pleiten daarom om prioriteit te geven aan kinderen en jongeren die in de vorige aanmeldperiode geen plaats vonden. Een algemeen Vlaams digitaal aanmeldsysteem zou de toewijzing eerlijker en transparanter maken.

Lees meer over onze aanbevelingen in de ‘[Beleidsnota Onderwijs en Vorming 2024-2029: Analyse vanuit kinderrechtenbril](#)’, 26 november 2024

6.2 Personeelstekort zet onderwijs onder druk

Naast het capaciteitstekort doet ook het voortdurende personeelstekort, niet alleen in scholen maar ook in leersteuncentra en CLB's, het onderwijs voor kinderen en jongeren vastlopen. Schoolteams draaien extra uren om de gaten te vullen door afwezige of ontbrekende leerkrachten. Cijfers van de VDAB tonen dat er bij de start van schooljaar 2024-2025 bijna 3.000 openstaande vacatures waren in het basis- en secundair onderwijs samen. Het GO! bevroeg twee keer per jaar zijn basis- en secundaire scholen over het personeelstekort (lesopdrachten, administratieve en omkaderende functies). In maart 2025 meldden zeven op de tien scholen een tekort. Ten opzichte van de start van het schooljaar was het lerarentekort in hun scholen verdubbeld. Voor de start van het schooljaar 2025-2026 berekende het Departement Onderwijs dat er in het Nederlandstalig onderwijs meer dan 3.700 voltijdse leerkrachten tekort zijn.

Een veer kan niet eindeloos gespannen staan. We kregen veel meldingen waaruit blijkt in welke mate het personeelstekort scholen onder

druk zet en een impact heeft op de leerlingen. De ondersteuning van leerlingen met specifieke leernoden loopt vast. De leerachterstand groeit bij leerlingen die soms weken of maanden zonder vakleerkracht zitten. Scholen gaan te snel te zwaar sanctioneren. Ongepaste reacties nemen toe bij overbevraagde leraren. Leerlingenvervoer in het buitengewoon onderwijs stroopt.

Specifieke leernoden: ondersteuning uitgesteld of te weinig opgevolgd

Door het lerarentekort moeten scholen soms uit noodzaak klassen samenvoegen. Meer leerlingen per leraar betekent minder tijd per leerling. Het wordt moeilijker voor leraren om individuele noden te begeleiden.

Inschrijving ontbonden om organisatorische redenen

Een jongen van 7 jaar in het eerste leerjaar heeft een laaggemiddeld IQ. Dat zorgt voor leerproblemen, vooral met taal en rekenen. Maar met de juiste ondersteuning zou de jongen nog steeds goed kunnen functioneren. Hij zit al drie jaar op zijn schooltje. Toch adviseerden de school en het CLB een overstap naar het buitengewoon onderwijs (type Basisaanbod). De moeder weigerde en organiseerde zelf bijscholing voor haar zoon. De school bood ook ondersteuning via het leersteuncentrum. Uiteindelijk stapte de school voor de jongen over op een Individueel Aangepast Curriculum (IAC). Moeder had de impact van deze stap niet meteen begrepen. Aanvankelijk gaf ze haar akkoord, tot ze merkte dat haar zoon elke dag op een tablet zelfstandig werkte aan andere taken.

Nu ontving de moeder een brief van de school: de inschrijving van haar zoon wordt voor volgend schooljaar ontbonden. De school geeft de volgende redenen: de moeder weigert haar zoon te laten overstappen naar het buitengewoon onderwijs; het IAC levert geen resultaat op; er is geen zichtbare leerwinst; de jongen het jaar laten overdoen biedt geen oplossing; en de begeleidende maatregelen zijn te zwaar voor de school.

De hoofdreden voor de ontbinding blijkt echter organisatorisch te zijn: L1 en L2 worden volgend schooljaar samengevoegd wegens het lerarentekort. Met één leerkracht voor 25 leerlingen uit 2 verschillende klassen vindt de school de maatregelen

niet haalbaar. Ze heeft de inschrijving van de jongen ontbonden, hoewel de moeder nog geen andere school heeft gevonden voor het komende schooljaar. De mama heeft al enkele scholen bezocht, nergens was er plek.

We stellen vast dat de moeder heel weinig informatie kreeg over het IAC en de impact ervan. Ze wist niet dat een inschrijving in een gewone school voor haar zoon steeds onder ontbindende voorwaarden zal zijn. We vroegen de documenten over de ontbinding van de inschrijving op. We stellen vast dat de school de procedure correct volgde en de beslissing motiveerde. Toch lijkt vooral het verwachte lerarentekort de doorslag te hebben gegeven bij haar beslissing. Dat mag geen reden zijn voor een ontbinding. We wijzen mama de weg naar de Commissie Leerlingenrechten, die bevoegd is voor betwistingen bij een ontbinding van een inschrijving.

Door het lerarentekort zetten scholen noodgedwongen ook zorgcoördinatoren en interne leerlingbegeleiders voor de klas. Extra leerzorg of psychosociale ondersteuning voor individuele leerlingen valt daardoor weg. Waar leraars helemaal uitvallen, springen vervangers in. Zij zijn heel vaak niet vertrouwd met de ondersteuningsnoden en de afgesproken maatregelen voor leerlingen.

Onder tijdsdruk is er ook minder ruimte om te overleggen en te zoeken naar een gepaste aanpak. Door personeelstekorten bij CLB's en leersteuncentra worden zorgvragen uitgesteld of niet voldoende opgevolgd. De ondersteuning komt daardoor te laat op gang, waardoor de situatie met bepaalde leerlingen uit de hand kan lopen.

Scholen en moeilijk hanteerbaar gedrag: kennis en handen tekort

Leraren zien vandaag in veel klassen kinderen en jongeren met een opeenstapeling van noden en uitdagingen. Ze worden geconfronteerd met moeilijk hanteerbaar gedrag op steeds jongere leeftijd. We zien dit in meldingen van ouders die geen school vinden voor hun kind, in klachten over geweigerde inschrijvingen, over specifieke leernoden of over sancties. We horen in die meldingen steeds vaker over gedragsproblemen bij kleuters, vaak in combinatie met een autismespectrumstoornis of een verstandelijke beperking. Ze hebben vaak al op zeer jonge leeftijd een diagnose.

Scholen voelen zich vaak machteloos. Soms ervaren ouders van kinderen met specifieke ondersteuningsnoden dat scholen hen voorzichtig stimuleren om andere mogelijkheden te overwegen.

Ouders die een school zoeken voor hun kind met zorgnoden in het regulier onderwijs wordt een inschrijving afgeraden omdat de school met een tekort aan leraren kampt.

Soms wordt ouders ook gevraagd om hun kind nog maar deeltijds naar school te laten komen, of tijdelijk helemaal niet meer. De situatie in de klas wordt te zwaar voor de leraar, die dreigt uit te vallen, terwijl de school door het lerarentekort al erg onder druk staat. We horen deze signalen in het gewoon en in het buitengewoon onderwijs.

Bij (dreigende) escalaties kiezen scholen bovendien voor maatregelen die ze anders niet (zo snel) zouden nemen. Ze gaan sneller over tot schorsing of uitsluiting. Er is te weinig tijd of ruimte voor herstel na een schorsing, waardoor een nieuwe escalatie vaak niet lang uitblijft.

Meer hierover in ons rapport '[Thuiszitters uit de schaduw](#)', 26 september 2025

Overbelaste leraars gaan over eigen grenzen en die van leerlingen

Leraren die onder hoge werkdruk staan, hebben vaak minder ruimte en energie om bijvoorbeeld pestgedrag op te merken en er snel op te reageren. Ook het werken aan een positieve klassfeer en het herstellen van relaties tussen leerlingen komen dan soms in het gedrang. Dat is jammer, want net bij de start van

het schooljaar liggen hier kansen om een stevige basis te leggen voor een veilige en verbindende groepsdynamiek. Door het lerarentekort, de vele wissels en de hoge werkdruk kunnen zulke cruciale momenten – zoals de eerste 'gouden' weken waarin normaal gesproken aan groepsvorming wordt gewerkt – echter niet altijd benut worden. Dit vergroot het risico op spanningen en pesten.

Omdat hun draagkracht onder druk staat, lukt het leerkrachten soms minder goed om met geduld en aandacht in te spelen op de noden van zorgleerlingen. In klachten horen we dat dit zich soms uit in kwetsende opmerkingen of reacties, zoals dreigende of kleinerende taal, racistische uitspraken of fysiek geweld tegenover leerlingen.

Ouders melden ons dat ze heel moeilijk gehoor krijgen bij directeurs wanneer ze dit aankaarten. Directeurs zeggen dat ze maar weinig kunnen doen. Of ze erkennen wel wat er gebeurt, maar ze aarzelen om in te grijpen. Ze willen conflicten met leraren niet op de spits drijven, omdat ze bang zijn om, met het huidige lerarentekort, personeel te verliezen.

We vragen van de Vlaamse overheid nog meer inspanningen om het lerarentekort terug te dringen. We vragen ook dat ze er mee voor zorgt dat leerkrachten nog veel meer ondersteuning krijgen door bijvoorbeeld de uren leersteun te verhogen en door scholen structureel middelen te geven om opvoeders, psychologen en orthopedagogen in hun team op te nemen als deel van hun basiszorg.

AI kan zorgbeleid op school niet vervangen

Door de druk op scholen gaan ze alternatieve oplossingen zoeken voor de broodnodige ondersteuning van leerlingen. Smartschool ontvouwde plannen met artificiële intelligentie in het secundair onderwijs. Vanuit de onafhankelijke adviesraad woog het Kinderrechtencommissariaat mee op het ethisch kader. Wij hoorden alarmbellen afgaan. Sterke zorgscholen hebben geen AI nodig. AI kan handige tools leveren om leerlingen te detecteren die achteropraken en om schoolteams te ondersteunen. Maar we moeten kritisch blijven voor een omslag van zorg naar preventie

via technologie. Veel scholen realiseren nu al een preventief zorgbeleid omdat ze een warm en verbindend schoolklimaat hebben, met zorgzame vertrouwensleerkrachten, leerlingenbegeleiders en vakleerkrachten. Dat moet altijd voorrang krijgen. Scholen en CLB's moeten daarvoor de nodige mogelijkheden blijven krijgen.

Opiniestuk '[AI kan nooit het zorgbeleid op school vervangen](#)' in Knack, 24 oktober 2024

Rapport: Signalen van centra voor leerlingenbegeleiding

In ons vorig jaarverslag verwezen we naar onze bevraging van de CLB-beleidsteams in het kader van ons onderzoek naar thuiszitters. De bevraging had een representatieve respons. Begin november 2024 publiceerden we de resultaten. Uit de bevraging van de CLB's komen drie kernproblemen duidelijk naar voren: wachttijden en selectieve opnamecriteria in de jeugdhulp en de geestelijke gezondheidszorg, een structureel tekort aan middelen en personeel bij de CLB's zelf, en plaats- en lerarentekorten in de scholen. CLB's signaleren dat ze door de toename en de complexiteit van hulpvragen vaak geen gepaste doorverwijzing kunnen doen. Ze grijpen noodgedwongen naar 'overbruggingshulp', wat hun kerntaken onder druk zet. Twee op de drie CLB's

benadrukken dat meer middelen en een betere omkadering dringend nodig zijn. Ook het plaatstekort en het lerarentekort zorgen ervoor dat leerlingen sneller uitvallen of uitgesloten worden, waardoor de druk op CLB's toeneemt. Daarnaast wijzen CLB's op bredere maatschappelijke oorzaken, zoals armoede, prestatiedruk en een gebrek aan gezinsondersteuning. Meer investeringen in jeugdhulp, onderwijs en preventie, samen met structurele hervormingen, worden noodzakelijk geacht om het recht op zorg en onderwijs van alle kinderen te waarborgen.

Lees meer in ons rapport '[Signalen van centra voor leerlingenbegeleiding. Topproblemen en oplossingen vanuit CLB-perspectief](#)', 6 november 2024

Leerlingenvervoer buitengewoon onderwijs: busbegeleiders tekort

In het buitengewoon onderwijs zijn heel veel ouders aangewezen op een verder gelegen school. Vaak duurt de reistijd daardoor erg lang. Door het personeelstekort komt bovendien de continuïteit van dit leerlingenvervoer soms in het gedrang. Bussen rijden soms niet omdat de busbegeleider ziek is, en er geen vervanger gevonden kan worden. Busbegeleiders zijn veel meer dan een extra paar ogen op de bus. Ze ondersteunen de leerlingen en zorgen ervoor dat het vervoer voorspelbaar en veilig is voor hen.

Vliegend team van busbegeleiders?

Rayan (10) heeft ASS en een ontwikkelingsachterstand. Hij gaat naar het buitengewoon onderwijs en neemt de bus naar school. Zijn mama klaagt aan dat hij al 20 schooldagen heeft gemist omdat de busbegeleider ziek was. Mama wordt vaak ook maar net voor het ophalen verwittigd dat de bus niet zal rijden. De school heeft wel een plan B, de leerkrachten springen waar mogelijk in. Maar de school kan hen niet verplichten. Structureel is dit geen oplossing omdat de school per bus maar voor één begeleider wordt gefinancierd. Mama vraagt zich af of een 'mobiele equipe' een oplossing kan brengen. Volgens de verantwoordelijke voor het busvervoer van de school is daar geen financiering voor voorzien. Het is voor deze school zoals voor bijna elke school al een hele uitdaging om voor elke busrit een busbegeleider te hebben.

Wij kaartten dit tijdens onze overlegmomenten met de kabinetten Onderwijs en Mobiliteit aan. We kregen al eerder signalen van scholen dat er meer ondersteuning nodig is voor busbegeleiders. Een aantal scholen signaleert dat ze voor hun doelgroep meer gebaat zijn met een extra busbegeleider om het vervoer op een meer kwalitatieve manier te laten verlopen. Die vraag horen we bij scholen die werken met leerlingen met een verstandelijke beperking of leerlingen met emotionele of gedragsstoornissen. Wij pleiten ook al lang voor een beter statuut voor busbegeleiders.

Ook het tekort aan buschauffeurs is een gekend knelpunt. Onderaannemers hebben soms geen reserves om zieke chauffeurs te vervangen. De meeste scholen waarmee we spraken, hadden het voorbije schooljaar te maken met ritten die niet konden uitrijden omdat er geen chauffeur was. Soms bleef dat beperkt tot één dag, soms ging het om meerdere opeenvolgende dagen.

Zelfs wanneer De Lijn extra ritten kan inzetten om de ambitie waar te maken om elke rit nooit langer dan 90 minuten te laten duren, is het soms wachten tot ze een chauffeur vinden om de extra rit op te starten. Soms duurt het één tot twee weken vooraleer ze een chauffeur vinden. Ondertussen geraken de leerlingen niet op school. Wij vragen dat De Lijn in zulke gevallen ad hoc een eigen chauffeur inzet.

De Vlaamse minister van Onderwijs kondigde in haar beleidsbrief aan dat de huidige regeling voor het leerlingenvervoer hervormd wordt tot vervoersondersteuning op maat voor leerlingen met een beperking, voortbouwend op de bevindingen uit de pilootprojecten. Daar zijn wij al langer vragende

partij voor. Op de langere termijn kiest de minister voor meer inclusie met 'scholen voor iedereen'. Als het gewoon onderwijs inclusiever wordt, vermindert het aantal leerlingen dat dagelijks lange afstanden moet afleggen. Tegelijkertijd vragen we aandacht voor de noden die er vandaag zijn. Als het aantal leerlingen in het buitengewoon onderwijs stijgt, neemt ook de vraag naar busvervoer toe. Het is belangrijk dat de duur van de ritten wordt geëvalueerd. En waar leerlingen langer dan 90 minuten in de bus zitten vragen we extra inspanningen om dit op te lossen.

Meer hierover in ons advies '[Leerlingenvervoer buitengewoon onderwijs: Wanneer wordt eindelijk de bocht genomen naar vervoersondersteuning op maat?](#)', 13 december 2023

6.3 Klachtenmechanismen: toegankelijker en participatiever

Onderwijs is veruit de koploper bij het stijgend aantal meldingen via onze klachtenlijn. Dit werkjaar ging 45,5 procent van de meldingen bij de klachtenlijn over onderwijs.

De behandeling van klachten van leerlingen en ouders is in de eerste plaats de verantwoordelijkheid van de onderwijsverstrekkers zelf. Onze klachtenlijn heeft enkel een rol als tweedelijnsdienst, nadat leerling en ouders eerst de directeur, het schoolbestuur en eventueel het onderwijsnet of de koepel hebben aangesproken.

Waar nodig, verwijzen we door naar de juiste instanties, zoals de Commissie Leerlingenrechten, de Vlaamse bemiddelingscommissie, de Commissie Zorgvuldig Bestuur en de bevoegde beroepscommissies bij betwisting van tuchtsancties of attesteringen. Maar ook het Vlaams Mensenrechteninstituut (VMRI) voor klachten over racisme en discriminatie, of het Vlaams Meldpunt Grensoverschrijdend Gedrag.

In ons vorig jaarverslag signaleerden we dat de klachtenbehandeling in de eerste lijn voor het onderwijs beter kan. Wij gingen het afgelopen werkjaar in overleg met onderwijsnetten en koepels om te sensibiliseren over het belang van een goede klachtenbehandeling. Elke klacht – terecht of niet – is feedback voor scholen over hun kwaliteit en hun organisatie, die kan helpen om hun werking en hun schoolklimaat te verbeteren. Wij benadrukken daarbij steeds het belang van de stem van de jongere.

Welke klachten zien we?

Via onze klachtenlijn lopen meldingen binnen over heel verschillende aspecten van de werking van scholen. Ze gaan over redelijke aanpassingen die niet uitgevoerd worden zoals afgesproken of over een pestprobleem dat niet doortastend wordt aangepakt. We krijgen meldingen van ouders die het niet eens zijn met een ordemaatregel of een preventieve schorsing of die beroep willen aantekenen tegen een definitieve uitsluiting. Ze betwisten schoolresultaten of schade die hun kind zou hebben toegebracht, bijvoorbeeld aan een laptop, of er is onenigheid met de school over de betaling van schoolfacturen.

Eerste stap: zorgvuldig luisteren

Tariq (12) en zijn moeder krijgen de boodschap dat hij niet mee mag op de volgende schooluitstap omdat de schoolrekeningen niet betaald zijn. Mama vraagt ons of wij mee willen bemiddelen. Ze is boos omdat haar zoon wordt uitgesloten van deze activiteiten. Ze voelt zich machteloos en is bang voor de gevolgen voor haar zoon.

Een school moet schulden beschouwen als iets tussen school en ouder, waar de leerling zo weinig mogelijk bij betrokken wordt. Dit werd al vaker bevestigd door de Commissie Zorgvuldig Bestuur. We nemen contact op met de school. Die zegt dat er al jaren problemen zijn met de betalingen en dat mama steeds beloftes doet die ze niet nakomt.

We brengen alle betrokken partners rond de tafel. Mama deelt uiteindelijk haar verhaal. Door een samenloop van omstandigheden is ze in een financieel zeer precarie situatie beland. Ze probeert daaruit te klauteren. Ze legt uit waarom brieven van de school niet bovenaan de stapel liggen en waarom ze niet op de oudercontacten geraakt.

De school wist niet dat mama het zo moeilijk had. Ze geeft aan dat, indien ze dit verhaal eerder had geweten, ze wel een aanvraag had gedaan bij de kinderarmoedestichting waar ze mee samenwerkt. De school volgt ook het standpunt dat een kind niet uitgesloten kan worden van activiteiten omdat de schoolrekening niet betaald is. Tariq mag mee.

De school geeft wel aan dat ze minimale samenwerking verwacht van mama voor de opvolging van het rapport en het verplichte oudercontact. Er worden nieuwe afspraken gemaakt. De school denkt na over een laagdrempeligere manier van communiceren met mama dan via Smartschool. Mama betaalt even later een deel van het openstaande bedrag. Ze wil niet zomaar elke financiële ondersteuning aannemen. Maar nu de school op de hoogte is van de situatie, kan ze hiermee meer rekening houden.

Ouders vinden de weg niet

Vele ouders richten zich in eerste instantie tot de school zelf met hun klacht. Maar niet alle ouders durven dit. Ze zien de school als almachtig. Ze zijn bang dat als ze een probleem aankaarten, dit gevolgen zal hebben voor hun kind, of voor hun andere kinderen als die op dezelfde school zitten.

Naargelang het probleem hebben ouders soms ook het gevoel dat ze van het kastje naar de muur worden gestuurd. Dat horen we onder andere van ouders met een klacht over het leerlingenvervoer van het buitengewoon onderwijs. Het Kinderrechtencommissariaat beschouwt de school als het eerste aanspreekpunt voor ouders, ook al gaat het om een bus en een chauffeur in onderaanneming van De Lijn. Tegelijk waarderen we het aangepaste contactformulier van De Lijn, waarbij het leerlingenvervoer nu een aparte categorie heeft. Dat is een duidelijke verbetering. We merken bovendien dat De Lijn de meldingen onderzoekt en actief meedenkt over oplossingen.

Geschorst van de bus

De thuisbegeleidster van een gezin waarvan de zoon Abel (8) naar het buitengewoon onderwijs gaat, contacteert ons. De jongen is geschorst van het busvervoer en geraakt niet meer op school. Hij zit al anderhalve maand thuis. De busbegeleider had niets bijzonders gemeld, de ouders vinden de sanctie disproportioneel.

De school volgt voor het collectief leerlingenvervoer richtlijnen van een overkoepelende vzw, die voor meerdere kleine scholen het vervoer coördineert. De schorsing werd uitgesproken door deze vzw op basis van meldingen van de busbegeleider, niet door de school van Abel. Bij verder onderzoek merken we dat de school moeilijkheden op de bus strikt opvolgt. Deze richtlijnen komen van de buscoördinator binnen deze vzw. De stappen staan ook uitgeschreven in het schoolreglement en werden gevolgd. Mama geeft echter aan dat het gedrag zeker niet van die aard is dat Abel niet meer mee zou kunnen.

We gaan in gesprek met de school. Ze zijn zelf aan het bekijken hoe ze de jongen op school kunnen krijgen. We geven handvaten aan mama en de thuisbegeleidster om een constructief gesprek aan te gaan met de school. De school wil nu positief gedrag op de bus aanleren. Abel is ondertussen begeleid door een mobiliteitscoach. Hij gaat nu weer alleen op de bus, mama houdt tijdens de rit telefonisch contact met hem. Voor volgend schooljaar wordt bekeken hoe ze het telefonisch contact met mama kunnen afbouwen.

Schoolbesturen wijzen in reactie vaak naar 'autonomie van de school'

Uit de klachten kunnen we opmaken dat ouders vaak niet weten waar ze terecht kunnen wanneer ze niet meteen gehoor vinden in de school zelf. Ze weten vaak niet dat het schoolbestuur de volgende logische stap is. Wij helpen melders op weg, verwijzen door naar het schoolbestuur en geven hun, wanneer ze dat willen, kapstokken voor het gesprek.

Sommige schoolbesturen zijn moeilijk bereikbaar. Dat is zeker zo bij schoolbesturen die verantwoordelijk zijn voor één school. In die scholen zijn directie en bestuur nauw verweven. Ouders ervaren die verwevenheid soms ook als een rem wanneer ze klacht willen indienen. Ze plaatsen vraagtekens bij de onafhankelijkheid van de klachtenbehandeling door het schoolbestuur.

Wanneer ouders toch een schoolbestuur te pakken krijgen, stellen ze soms vast dat het bestuur hun klacht afhandelt met één telefoontje naar de school. Of ze verwijzen naar de autonomie van de school om niet tussenbeide te komen. Ouders voelen zich machteloos.

Een zorgvuldige klachtenbehandeling in de eerste lijn, op het niveau van scholen en schoolbesturen, kan nochtans verhinderen dat spanningen en ongenoegen escaleren. Dit vereist van schoolbesturen echter een degelijke analyse en bemiddeling om partijen te verzoenen.

We zien ook positieve voorbeelden van schoolbesturen die de klachtenbehandeling ernstig nemen. Ze bemiddelen tussen de school en de ouders, en ze volgen nadien de situatie op, zowel bij de school als bij de ouders en de leerling.

Constructief overleg

De mama van Tristan (12) neemt contact met ons op. Tristan zit in het buitengewoon onderwijs type 4 omwille van een meervoudige beperking. De school stelt bepaalde eisen rond de voeding. Ook het internaat, verbonden aan de school, wil bepaalde verzoeken rond het eetpatroon van Tristan niet opvolgen.

Hoewel Tristan nog kan slikken en dus vaste voeding kan eten, wenst de school enkel sondevoeding te geven uit angst voor verstikking. Tristan heeft immers wel slikmoeilijkheden. Ook het internaat wil dit risico niet lopen. In de namiddag is daar bovendien geen verpleging aanwezig, waardoor Tristan na de middag niet meer kan eten of drinken. De andere kinderen op het MFC krijgen wel nog een vieruurtje.

We brengen mama in contact met het schoolbestuur. Haar melding wordt gehoord en het schoolbestuur bemiddelt tussen school, ouders en MFC. Er worden voorstellen gedaan die voor zowel de school als het MFC haalbaar zijn, en ook voor de ouders tegemoet komen aan hun vraag rond het voedingspatroon van Tristan.

Stem van jongeren nog te vaak genegeerd

We wijzen er al langer op dat jongeren in het onderwijs te weinig gehoord worden wanneer ze klachten hebben over onrechtvaardige situaties, over pestgedrag, over discriminatie of over grensoverschrijdend gedrag. Kinderen en jongeren hebben recht op participatie. In de praktijk weten ze vaak niet waar ze met hun verhaal terecht kunnen.

Heel vaak hebben ze het gevoel dat hun stem toch niets uitmaakt. We vangen soms signalen op dat leerlingen zich niet veilig voelen om klachten te uiten tegenover leraren of directie. Ze hebben het gevoel dat hun ervaringen door volwassenen al snel worden afgedaan als 'overdreven', of dat alles boven hun hoofd wordt beslist. Ze hebben het dan zowel over sancties als over hersteloplossingen.

Wij benadrukken dat de stem van jongeren ernstig nemen een voorwaarde is voor een veilig en positief schoolklimaat. Jongeren moeten beschouwd worden als een volwaardige gesprekspartner in klachtenprocedures. De toegang tot deze procedures moet voor hen laagdrempelig en duidelijk zijn.

Voor het eerst echt gehoord

Leïla (18) is haar laatste schooljaar aan het afronden. Rond de paasvakantie begaat ze een misstap waar de school heel fors op reageert. Leïla mag haar klas niet meer binnen. Ze krijgt een lokaal naast het secretariaat waar ze alle leerstof tot aan het einde van het schooljaar zelfstandig moet verwerken. Ze mag vragen stellen via de leerlingenbegeleidster. Ze krijgt ook een aparte pauze. Of ze de eindejaarsactiviteiten mag meedoen, is onduidelijk.

Leïla vraagt ons of deze straf redelijk is. Dit is haar eerste misstap. Ze verontschuldigde zich al bij de betrokken leerkracht en ziet enorm af van dit isolement. Ze merkt ook op dat het zelfstandig verwerken van de leerstof moeilijk is, omdat leerkrachten nog heel veel informatie extra geven, die niet in haar boeken staat.

We proberen contact te leggen met de school, maar dit loopt moeilijk. De leerlingenbegeleidster geeft aan dat tuchtprocedures volledig bij de directeur liggen.

Uit de brieven is niet duidelijk om welke tuchtmaatregel dit gaat. Het lijkt erop dat de school Leïla definitief wilde uitsluiten, maar haar de eindejaarsexamens en hiermee haar kans op een diploma niet wilde ontfemen. Met deze 'alternatieve sanctie' ontnemen ze Leïla echter de kans om beroep aan te tekenen en gehoord te worden.

Leïla spreekt het schoolbestuur hier op aan. Ze wordt uitgenodigd voor een gesprek op school met de directeur, de leerlingenbegeleider en het schoolbestuur. Leïla is enorm zenuwachtig en vraagt iemand van het Kinderrechtencommissariaat mee als vertrouwenspersoon. We bereiden het gesprek samen voor.

De school geeft Leïla de ruimte om haar verhaal te doen. De directeur erkent dat de strafmaat mogelijk disproportioneel was, en dat de tuchtprocedure niet correct is gevolgd. Het schoolbestuur beslist daarop om de sanctie per direct op te schorten. Leïla is opgelucht, ze ervaarde dat haar stem een verschil kon maken.

Overleg met onderwijsnetten en koepels

Het Kinderrechtencommissariaat voerde het afgelopen werkjaar overleg met verschillende onderwijsnetten en koepels om ze te sensibiliseren over het belang van een effectieve klachtenbehandeling in het onderwijs en te informeren over ons ombudswerk. Onderwijsnetten zijn een belangrijke schakel in een goede klachtenbehandeling. Ze kunnen schoolbesturen stimuleren om te bemiddelen en om kanalen voor klachten veel breder bekend te maken bij ouders en leerlingen.

Wij spraken met verschillende koepels af om in de toekomst plaats te maken voor het Kinderrechtencommissariaat in structurele (regionale) netwerken van schoolbesturen rond klachtenbehandeling. Wij kunnen daar onze expertise delen om de interne klachtenbehandeling te verbeteren.

6.4 Huisonderwijs: volwaardig onderwijs garanderen

Strakkere regels voor huisonderwijs

Het aantal leerlingen dat in Vlaanderen individueel of collectief huisonderwijs volgt, is de laatste tien jaar sterk gestegen. In 2013-2014 volgden 1.054 leerlingen individueel huisonderwijs. Tien jaar later waren dat er 3.471. Het collectief huisonderwijs kende ook een stijging in dezelfde periode, van 1.291 naar

2.303 kinderen. Ook hun profiel is veranderd. Via onze klachtenlijn horen we dat huisonderwijs voor veel ouders vandaag een noodplan is, en niet een positieve, weloverwogen keuze.

Deze ouders vinden geen plaats in het gewoon of buitengewoon onderwijs voor hun kind. Ze vinden geen passende school. Ze zijn niet tevreden over het aanbod of de aanpak van de school. Of ze vinden de school geen veilige plek omdat hun kind er gepest wordt. Vaak gaat het ook om kinderen en jongeren met specifieke onderwijsbehoeften. Ze zitten bijvoorbeeld op het autismespectrum of ze zijn hoogbegaafd.

Meer hierover in ons rapport '[Thuiszitters uit de schaduw](#)', 26 september 2025

Vanaf het schooljaar 2025-2026 is de regelgeving voor huisonderwijs strakker getrokken. De 'verklaring van huisonderwijs', waarmee ouders verklaren dat hun kind thuis onderwijs volgt, wordt vervangen door de 'verklaring van rechten en plichten inzake huisonderwijs'. De nadruk komt dus meer te liggen op het feit dat ouders op dat vlak niet alleen rechten, maar ook plichten hebben.

In de verklaring moeten ouders hun keuze van CLB opgeven, alleen dat CLB staat in voor onder andere de systematische contacten. Ze moeten ook informatie geven over hoe ze de sociale participatie van hun kind stimuleren. Na twee negatieve inspecties moet een kind eerst minstens een volledig semester ingeschreven worden in een school en daar voldoende aanwezig zijn, vooraleer de ouders een nieuwe aanvraag voor huisonderwijs kunnen doen.

Wij juichen toe dat de Vlaamse overheid kinderen die huisonderwijs volgen volwaardig onderwijs wil garanderen, en dat ze zeker wil zijn dat deze kinderen en jongeren zich ten volle kunnen ontwikkelen, ook op sociaal vlak. Voor het Kinderrechtencommissariaat is het belangrijk dat kinderen structureel contact kunnen hebben met leeftijdsgenoten buiten het eigen gezin of de eigen familie.

Onderwijs gaat immers over zoveel meer dan cognitief leren. Het gaat ook om leren functioneren in de samenleving. Om spelen en praten en samen zijn met leeftijdsgenoten, steun vinden bij de leerkracht of andere volwassenen en je identiteit ontdekken. Vragenlijsten ontwikkeld door psychologen en experts kunnen de inspectie helpen na te gaan of het huisonderwijs aan deze sociale behoeften van een kind tegemoetkomt.

Of een kind al dan niet hobby's heeft, vinden we geen criterium om in te schatten of het sociaal voldoende gestimuleerd wordt. We wijzen er bovendien op dat ook op school kinderen zitten die sociaal geïsoleerd kunnen zijn, bijvoorbeeld omdat ze gepest worden.

Elk kind is anders. Een kind met ASS bijvoorbeeld heeft niet dezelfde sociale behoeften als een kind dat die beperking niet heeft. We dringen er daarom wel op aan dat de onderwijsinspectie die toezicht houdt op huisonderwijs in haar beoordeling voldoende rekening houdt met bepaalde kwetsbaarheden en specifieke behoeften.

In klachten en meldingen over huisonderwijs stellen we vast dat dit niet altijd zo is. We bundelen hier enkele knelpunten die we zien terugkeren, meer bepaald over de evaluatie voor de Examencommissie en over de manier waarop de onderwijsinspectie de controle op het huisonderwijs uitvoert. We gingen hierover in overleg met de onderwijsinspectie.

Evaluatie: vraag naar duidelijkheid en spreiding

Een kind dat huisonderwijs volgt, wordt geëvalueerd via examens bij de Examencommissie. Een jongere die via de Examencommissie zijn secundair onderwijs afwerkt, legt de examens af in een examen centrum in Brussel. Voor het basisonderwijs verloopt de organisatie anders.

De onderwijsinspectie zoekt per provincie een aantal basisscholen die als examenschool fungeren en die de examens voor de Examencommissie organiseren. De opmaak en de evaluatie van de examens is voor rekening van de organiserende school, onder toezicht van de inspectie.

We kregen een melding van ouders-thuisonderwijzers dat de basisschool waar hun kind zijn examens zou afleggen voor de Examencommissie Basisonderwijs 70 procent hanteerde als norm om geslaagd te zijn. Hun kind scoorde lager. De Examencommissie hanteert 50 procent als norm.

Wij zijn dit nagegaan bij de onderwijsinspectie. Die overtuigde de school in kwestie om akkoord te gaan met 50 procent als slaagnorm omdat de ouders niet op voorhand op de hoogte waren dat de school 70 procent als norm hanteert. Maar de inspectie bevestigde ons dat elke school autonoom kan bepalen hoe ze evalueert en welke cesuur ze daarvoor toepast. De onderwijsinspectie gaf aan dat ze werkt aan een modelexamenreglement voor alle examenscholen.

We noteren ook klachten over het feit dat de examens voor de Examencommissie Basisonderwijs niet gespreid

kunnen worden, wat voor sommige kinderen heel belastend is. Er wordt in het lager onderwijs maar één examenperiode voorzien, namelijk in juni. Binnen die periode is er wel enige flexibiliteit om de examens over meerdere dagen te spreiden. Maar ook de invulling hiervan valt onder de autonomie van de school die de examens voor de Examencommissie inricht. Gezien de bijkomende organisatorische belasting nauwelijks wordt gecompenseerd, kiezen basisscholen er in praktijk vaak voor om de examens te bundelen. Voor de Examencommissie Secundair Onderwijs kunnen jongeren de examens wel spreiden over het hele schooljaar.

Controles: te weinig voorkennis over kinderen met specifieke leernoden

Paniekaanval geïnterpreteerd als weigering

Ali is zeven en heeft hersenschade. Zijn ouders organiseren huisonderwijs voor hem. Hij is hyperactief en wantrouwt nieuwe omgevingen en personen. Tijdens het bezoek van de onderwijsinspecteurs had Ali zich verstopt in een aangrenzende kamer. De inspecteurs maanden moeder aan om Ali naar de woonkamer te brengen. Ali kreeg een paniekaanval. Hij wierp zich op de grond en begon te beven en te huilen. In het daaropvolgende verslag krijgt het huisonderwijs van Ali een onvoldoende wegens "weigering tot medewerking". De inspectie kondigt een tweede controle aan. Moeder dient een klacht in bij het meldpunt van de onderwijsinspectie omdat de inspecteurs in hun beoordeling nergens rekening houden met de beperking van Ali. De ouders krijgen echter bericht dat ze Ali voor het nieuwe trimester moeten inschrijven in een school. Ze klagen bij ons de werking van de onderwijsinspectie aan.

We kregen nog klachten van ouders over negatieve ervaringen met inspecties van hun huisonderwijs. Het gaat onder andere om ouders van uitzonderlijk hoogbegaafde kinderen met trauma. Ze vinden dat de inspecteurs te weinig blijk geven van kennis over specifieke onderwijsbehoeften of psychische moeilijkheden. Inspecteurs zouden zich uitsluitend richten op 'cognitief leren' en in hun beslissing geen rekening houden met specifieke leernoden.

De onderwijsinspectie heeft niet altijd op voorhand zicht op het feit dat ze huisonderwijs controleren van een leerling met specifieke leernoden. Dat is wel het geval wanneer in hun registratiesysteem informatie over de leernoden staat, wanneer ze weet

hebben van de voorgeschiedenis op school, of omdat ze eerder al een inspectie deden bij het gezin.

De inspectie vertelde ons dat als ze weet dat het om een kind met bijzondere noden gaat, ze daar rekening mee houden bij de samenstelling van het inspectieteam. Een inspecteur van het buitengewoon onderwijs gaat dan mee. De inspectie beklemtoont bovendien dat hun basishouding tegenover ouders en kinderen er steeds een van begrip moet zijn. De inspectie ervaart soms wel dat ouders niet willen dat de inspecteurs in gesprek gaan met het kind, en de bijzondere noden als excuus gebruiken om dat contact te verhinderen.

Wij raden ouders aan om de inspectie op voorhand te laten weten dat hun kind bijzondere noden heeft, of waar ze rekening mee moeten houden wanneer ze in gesprek gaan met het kind tijdens het huisbezoek. Het formulier 'Verklaring van rechten en plichten inzake huisonderwijs' geeft ouders die mogelijkheid. AGODI informeert ouders hier ook over in zijn brochure over huisonderwijs. Als dat contact toch niet mogelijk is, laten ouders dat best attesteren door het CLB of door een arts, verduidelijkte de onderwijsinspectie tijdens ons overleg.

Sommige ouders vertellen dat ze door de inspectie niet alleen als huisonderwijzer worden doorgelicht, maar ook als ouder. Ze voelen zich niet correct behandeld.

Beoordeeld als moeder

Een moeder van twee kinderen doet bij ons melding van wat zij ervaart als willekeur van de inspectie voor thuisonderwijzers. Het gezin kreeg tweemaal een negatief verslag. De eerste keer was in januari 2024 voor hun zoon met specifieke leernoden (toen zesde leerjaar) en voor de dochter (derde leerjaar). De inspectie was volgens de moeder erg kritisch en stug. Ze beoordeelde haar niet alleen als onderwijzer, maar moeder voelde zich ook aangesproken op haar opvoedkundige vaardigheden. Dat hakte er bij haar zo diep in dat ze niet eens klacht wilde indienen. Ze wilde niets meer met deze inspecteurs te maken hebben. De ouders namen de opmerkingen wel serieus. Bij de tweede inspectie in juni kregen ze voor hun zoon een positief verslag. Tot hun grote verbazing was dat niet zo voor hun dochter. Aangezien hun zoon een positief verslag kreeg en 80 procent scoorde op zijn eindexamens, achtten de ouders het voldoende bewezen dat ze dit ook met hun dochter (die geen beperkingen heeft) kunnen bereiken. Ze dienden opnieuw geen klacht in. Op

aandringen van de inspectie schreven ze hun dochter dit schooljaar in een school in. Ze willen haar volgend schooljaar opnieuw thuisonderwijs geven. In hun zoektocht naar lotgenoten vond de moeder heel wat ouders die volgens hen onterecht een negatief advies kregen.

Minimale schriftelijke motivering van beslissingen

In verschillende klachten kaarten ouders aan dat beslissingen van de onderwijsinspectie rond huisonderwijs weinig onderbouwd en gemotiveerd zijn. Inspecteurs geven de indruk een lijstje af te vinken. Ouders vinden dat ze te weinig feedback krijgen over wat ze kunnen verbeteren. Ze hebben bovendien het gevoel dat ze weinig verhaal hebben tegen een negatieve beoordeling.

We ontvingen vier klachten van ouders die een negatieve beslissing kregen van de inspectie huisonderwijs na een tweede controle. Ze moeten het huisonderwijs stopzetten en hun kinderen inschrijven in een school. De ouders willen deze beslissing bij ons betwisten. Wij kunnen daar niet op ingaan. We kunnen wel bekijken hoe de inspectie is verlopen en hoe zij haar beslissing motiveert. Mogelijks zien we daar structurele knelpunten of aandachtspunten die we met de inspectie kunnen bespreken. Alle ouders bezorgden ons de schriftelijke beslissing. We stellen vast dat de motivering in alle brieven gelijkaardig is en weinig werd uitgewerkt naar de concrete situatie zoals onderstaand voorbeeld toont. We begrijpen dat dit voor ouders te beperkt is als motivering en dat het voor hen daardoor niet duidelijk is waarin ze tekortschieten.

Voorbeeld van schriftelijke motivering door de onderwijsinspectie

Er wordt onvoldoende gewerkt aan een evenwichtig aanbod van de leergebieden/vakken van de basisvorming. Dit kan onvoldoende als gelijkwaardig worden beschouwd aan de doelen die leiden tot het bereiken van de Vlaamse ontwikkelingsdoelen en eindtermen.

Er zijn onvoldoende aanwijzingen dat het onderwijs heeft geleid tot meer kennis, vaardigheden en attitudes.

Onderwijsdoelen *onvoldoende*

Toelichting: Het huisonderwijs is onvoldoende gericht op de realisatie van onderwijsdoelen.

Onderwijsaanbod *onvoldoende*

Toelichting: Het aanbod is onvoldoende breed en evenwichtig.

Onderwijsorganisatie *voldoende*

Toelichting: Het huisonderwijs is structureel ingebouwd in het leven van het kind.

Materiaal/uitrusting *onvoldoende*

Toelichting: Voor een aantal leergebieden zijn er weinig of geen leermiddelen beschikbaar.

Evaluatie *onvoldoende*

Toelichting: De vorderingen van het kind worden onvoldoende opgevolgd

De inspectie beaamt dat de motivering in de uiteindelijke beslissing zeer beknopt is, maar dat de inspecteurs die op het moment van de controle wel mondeling toelichten. Uit meldingen blijkt echter dat die boodschappen tijdens dat voor ouders stresserende moment niet altijd blijven hangen.

Voor het Kinderrechtencommissariaat staat het leerrecht van het kind centraal. Ouders hebben dus baat bij duidelijke en concrete informatie over de verbeterpunten in hun huisonderwijs. We vragen de inspectie daarom om toch te bekijken hoe ze haar schriftelijke motivering kan uitbreiden, onder de vorm van concrete aanbevelingen. Voor informatie over hoe ouders dat dan kunnen aanpakken, kunnen ze bijvoorbeeld terecht bij de Vereniging voor Huisonderwijzers Vlaanderen.

Bewoonbaarheid: alertheid en omzichtigheid geboden

Scholen worden door de inspectie niet alleen beoordeeld op de pedagogische kwaliteit van hun werking. Ook de veiligheid, de hygiëne en de bewoonbaarheid van de schoolinfrastructuur worden doorgelicht. De inspectie huisonderwijs beperkt zich echter tot een controle van de pedagogische kwaliteit van het onderwijs dat ouders organiseren. De regelgeving voor huisonderwijs laat bewoonbaarheid buiten beschouwing, om te vermijden dat de overheid zich gaat mengen in de privésfeer van gezinnen.

Maar wat als de inspectie tijdens zo'n controle de indruk heeft dat de locatie niet voldoende veilig of hygiënisch is? We werden dit jaar gecontacteerd door de onderwijsinspectie. Die was tijdens een controle gebotst op een vorm van collectief huisonderwijs in een gebouw dat veel weg had van een krakerspand. Op het moment van de inspectie waren er geen kinderen aanwezig, maar het pand was vuil en gevaarlijk, met loshangende elektriciteitskabels, en gaten in de muren en in de vloer. In deze ruimte bracht een vrouw wekelijks een tiental kinderen van rondtrekkende families samen om les te geven.

De inspecteurs hadden ernstige vragen bij de bewoonbaarheid, de veiligheid en de hygiëne van deze locatie. Wanneer ze risico's detecteren waar ze niet voor bevoegd zijn, nemen ze contact op met het vertrouwenscentrum kindermishandeling (VK). Omdat de kinderen echter niet op de locatie wonen, verwees het VK door naar het Kinderrechtencommissariaat.

In ons eerste contact met de onderwijsinspectie huisonderwijs over deze vraag benadrukten we dat kinderen recht hebben op onderwijs, maar ook dat dit moet gegeven worden in een veilige en gezonde omgeving. Ouders besloten waar hun kind huisonderwijs volgt. Het is hun verantwoordelijkheid om ervoor te zorgen dat de omstandigheden veilig zijn.

Het Kinderrechtencommissariaat heeft geen mandaat om in te grijpen in deze zaak. Wel kunnen we in individuele situaties contact opnemen met de stad of de gemeente om samen met het lokale bestuur te zoeken naar alternatieve leerplekken, zoals een bibliotheek of buurthuis. Zo blijft het recht op onderwijs gevrijwaard. Daarnaast hebben de lokale besturen procedures om de kwaliteit van woningen op hun grondgebied te bewaken en kunnen ze, indien nodig, een pand onbewoonbaar laten verklaren.

7. Rechten van kinderen op de vlucht

7.1 Asielopvang kinderen en jongeren duikt onder minimumnormen

We kregen dit jaar opnieuw meldingen over de kwaliteit van de asielopvang in ons land, ook voor kinderen en jongeren. Dit is al vele jaren op rij zo. De meldingen vandaag gaan echter over basisbehoeften.

De leefomstandigheden zijn vaak schrijnend: te weinig privacy en veiligheid, gebrek aan hygiëne, slechte infrastructuur, nachtlawaai, geweld, te weinig medische en psychologische zorg, te weinig kleren en eten, te weinig omkadering. Deze structurele tekorten hebben een ernstige impact op het welzijn van kinderen en jongeren die – vaak lang – in deze collectieve opvangcentra moeten verblijven.

Een alleenstaande moeder van vier kinderen vertelde ons over de ervaringen van haar gezin in het asielcentrum waar ze verblijven:

“Ik ben Gaza ontvlucht met mijn vier kinderen, Bilal (16), Tala (15), Nour (12) en Mira (10). Mijn man is achtergebleven. In februari 2024 kregen we een kamer in het Fedasilcentrum toegewezen, die we delen met nog een gezin van drie personen. Onze gezinnen zijn van elkaar gescheiden door kasten en een gordijn, maar het is onleefbaar om zo al meer dan een jaar te moeten wonen. Er is veel lawaai 's nachts en een gebrek aan privacy voor mijn kinderen. Ze kunnen er niet studeren en krijgen het advies om op hun bed te studeren. Mijn zoon kon met enkele mannen een kamer delen, maar hij is teruggekeerd omdat daar 's nachts te veel lawaai was.

Om te douchen moet mijn dochter 's nachts haar wekker zetten. De douches zijn immers niet gescheiden en overdag hangen er altijd mannen rond. Soms zijn ze onder invloed en ze voelt zich onveilig om in die omstandigheden te douchen. Mijn zoon moet steeds mee met zijn zussen om hen te beschermen. Onlangs werd ook een camera gevonden die iemand had opgehangen in de douches. Op een ander moment verscheen in de slaapgang een man die zich helemaal uitkleedde. Bovendien zijn de toiletten erg vuil, er hangen uitwerpselen aan de muur. In het centrum waren er ook al hygiëneproblemen met tuberculose en waterpokken en er is zichtbaar drugsgebruik.

Het eten is hier erg slecht. Af en toe koop ik voor ons gezin een pizza maar die mogen we niet opeten op de kamer omdat daar geen warm eten mag gegeten worden. Op andere momenten probeer ik iets bij te kopen in Lidl, maar we mogen niets warm maken in onze kamer.

We probeerden deel te nemen aan een zogeheten 'familiesessie' maar we zijn daarmee gestopt. Als dit onze leefomstandigheden zijn, heeft het geen zin om te praten over hoe we ons voelen. Die omstandigheden moeten eerst veranderen. Bovendien herken ik symptomen van trauma, vooral bij Tala, en daar zijn die sessies onvoldoende voor. Onlangs vloog hier een militaire helikopter over – mijn jongste dochter was helemaal in paniek.

Als ik klachten formuleer, krijg ik het antwoord dat het hier beter is dan in Gaza en dat klacht indienen voor mij toch geen verandering zal brengen.”

Ook de dochter, Tala, wilde haar verhaal aan ons kwijt:

“Ik ga nu een jaar hier in België naar school. Eerst volgde ik OKAN maar mijn Nederlands gaat al goed en nu zit ik in het derde middelbaar Moderne Talen. Ik vind het erg vervelend dat de douches in het centrum niet gescheiden zijn, dat ik geen privacy heb op mijn kamer en dat het eten hier zo slecht is. Ik wil liever een eigen kamer en een plek waar ik kan studeren. Ik huil hier vaak en probeer voor mijn mama en gezin te zorgen. Ik vind het jammer dat ik voor groepswerken nooit mijn klasgenoten kan uitnodigen en dat ik wel bij hen thuis kom. Mijn grootste droom is om zo snel mogelijk uit dit centrum te kunnen verhuizen met mijn gezin.” Tala, 15 jaar

We bespraken de situatie en de ervaringen met moeder en dochter. Later volgde een tweede gesprek, samen met een ander gezin. We bundelden de bedenkingen van beide gezinnen en gingen in gesprek met de directie over de klachten: gebrek aan privacy, hygiëne, voeding, veiligheid, infrastructuur, mogelijkheid tot studeren, kindvriendelijke faciliteiten en het interne klachtenmechanisme.

Op 19 augustus brachten we ook een bezoek aan het centrum. In gesprekken met kinderen en jongeren

en ouders daar voelden we dat er grote, niet-ingevulde noden zijn, zoals de nood aan psychische zorg, individuele steun en begeleiding, zinvolle tijdsbesteding, onderwijs en veiligheid. Fedasil stelde dat volgens de eigen tweejaarlijkse interne audits, het opvangcentrum op verschillende punten de eigen minimumnormen niet haalt. Oorzaken zijn het tekort aan opvangplaatsen en de onderinvestering in de infrastructuur. Zo zijn er verschillende gezinnen met kinderen die met andere gezinnen op één kamer verblijven. Ze zijn enkel door een laken van elkaar gescheiden en er is geen privacy. Moeders lopen met hun zuigeling 's nachts op de gang in de hoop de andere mensen in de kamer iets van slaap te gunnen. Het schenden van de minimumnormen mag nooit een aanvaardbare oplossing zijn in de opvang van deze kinderen.

De directeur erkent dat er problemen zijn en zoekt waar mogelijk naar oplossingen. Voor sommige knelpunten is dat het geval, andere blijven aanhouden. Het budget is bovendien te krap. Ingrepen aan de infrastructuur vergen vaak veel tijd door de vereiste administratieve goedkeuringen; het vernieuwen van sanitair neemt bijvoorbeeld minstens twee jaar in beslag. Dat gezocht wordt naar oplossingen, verdient erkenning. Tegelijk is meer dan duidelijk dat kinderen en jongeren vandaag nog altijd opgroeien in omstandigheden die voor hen niet geschikt zijn. Tekorten in basisvoorzieningen vragen om structurele aandacht. De uitdagingen die Fedasil en de centrumdirectie inroepen, nemen de verantwoordelijkheid van de overheid niet weg om ervoor te zorgen dat de rechten van deze kinderen worden gegarandeerd.

We bezochten in totaal 3 asielcentra en spraken daar ook met Fedasil-medewerkers. Aansluitend spraken we ook met de directeur van Fedasil over de opvangkwaliteit, die erkende dat sommige centra de minimumnormen niet halen. Fedasil wil dit aanpakken met het actieplan "Fix the basics", dat de basisvoorwaarden in alle opvangcentra moet garanderen. Hoe en wanneer dit plan zich zal vertalen in tastbare verbeteringen voor kinderen, jongeren en hun ouders, is voorlopig nog onduidelijk.

Kloof tussen normen op papier en in de realiteit voor niet-begeleide minderjarigen

De signalen van gezinnen en kinderen in opvangcentra tonen hoe zwaar de structurele tekorten doorwegen op het dagelijks leven. Ook bij jongeren die er zonder hun ouders verblijven, botsen we op dezelfde kloof tussen de normen op papier en de realiteit. Begin 2025 hadden wij overleg met Fedasil over de invoering van een maaltijdtoelage van 6 euro per dag waarmee niet-begeleide minderjarigen ouder dan 16 jaar, net als de andere bewoners, zelf eten moesten kopen en koken. Tijdens dat overleg kregen we ook toelichting over de lang aangekondigde tevredenheidsmeting bij niet-begeleide minderjarigen in de opvangcentra. Deze bevraging concentreerde zich op eten, sanitair en veiligheid en betrof zowel jongeren die zelf moesten instaan voor hun maaltijden als jongeren die aangewezen zijn op de catering in de centra.

In totaal namen toen 341 niet-begeleide minderjarigen vrijwillig deel aan de bevraging. Het gaat om een zeer

Het Kinderrechtencommissariaat bezocht drie asielcentra en stelde vast dat de opvang niet voldoet aan de minimumnormen

klein staal; een participatiegraad van 20 procent wordt aangeraden voor een valide bevraging. In drie centra vulde geen enkele jongere de bevraging in. Belangrijke topics zoals informatieverstrekking, juridisch advies, psychologische begeleiding of vrije tijd werden niet bevroegd.

Zelfs voor de absolute minimumvereisten van eten, sanitair en veiligheid staan de knipperlichten volgens de resultaten van de bevraging op rood. Meer dan de helft van de respondenten vindt dat er te weinig eten is, slechts een op de vijf jongeren zegt dat er voldoende is. Niet eens de helft zegt dat de douches, de wc's en de lavabo's voldoende proper zijn. De ondervraagde jongeren vinden dat het personeel zijn best doet om het centrum veilig te houden, maar meer dan de helft vraagt meer dag- en nachtrondes en meer begeleiders.

In de centra is er onvoldoende pedagogische omkadering voor kinderen die er zonder ouders verblijven. In sommige centra is er voor 40 niet-begeleide minderjarige vluchtelingen één nachtwaker voorzien, die ook de ochtenden voor zijn rekening neemt. Kinderen worden er aan hun lot overlaten. Een jongere die niet naar school gaat, die niet ontbijt of geen lunch mee naar school heeft: alles wordt gezien als de verantwoordelijkheid van deze jongeren. Dit staat in schril contrast met de pedagogische en andere omkadering die jongeren krijgen in de jeugdhulp.

Wij waarderen de intentie om jongeren te vragen naar hun ervaringen en hun beleving. Maar participatie veronderstelt ook dat met de bevindingen aan de slag wordt gegaan. Om de signalen van jongeren om te zetten in structurele verbeteringen, is een concreet kwaliteitsbeleid nodig, met duidelijke doelen, acties en een systematische opvolging.

Veel signalen, weinig verandering

De bevindingen van de bevraging van Fedasil kloppen met de meldingen die wij ontvangen via de klachtenlijn en van terreinwerkers en met wat kinderen en jongeren ons zelf vertellen tijdens onze bezoeken aan de collectieve opvangcentra. Een onderzoek van Odisee Hogeschool, 'Kind zijn in een asielcentrum', van begin 2025 levert een gelijkaardig beeld op.

De opvangwet garandeert een aantal basisvoorzieningen: materiële hulp (slaapplaats, maaltijden, sanitaire voorzieningen en kleding), maar ook sociale, juridische, medische en psychologische begeleiding. Met een aanbod onder de minimumnormen in sommige opvangcentra wordt de menselijke waardigheid, die de opvangwet uitdrukkelijk als norm stelt, aangetast.

Deze tekorten zijn al lang bekend. Er wordt gemonitord en gerapporteerd: door Fedasil zelf, Vluchtelingenwerk Vlaanderen en andere ngo's, het Kinderrechtencommissariaat, gemeentelijke en provinciale overheden (voor LOI's en inspecties) en het Europees Comité voor Sociale Rechten en VN-Comités. Maar het ontbreekt aan voldoende gevolg: de aanbevelingen worden niet systematisch omgezet in structurele verbeteringen.

Wij vragen om de infrastructuur van de opvangcentra kindvriendelijker te maken en te verbeteren zodat kinderen in veilige en gezonde leefomstandigheden kunnen opgroeien, de personeelsbezetting te verhogen om een veilige en pedagogische omkadering te garanderen en de toegang tot basiszorg, voeding en psychologische ondersteuning te versterken.

Federaal regeerakkoord: afbouw LOI's een gemiste kans

De nieuwe federale regering bouwt de lokale opvanginitiatieven (LOI's) af. De minister van Asiel en Migratie schrapte afgelopen zomer de premie voor nieuwe LOI's. Dit betekent dat gemeenten geen extra subsidies meer krijgen wanneer ze een LOI openen. De minister wil zo een verschuiving naar "kleinschalige collectieve opvang met aangepaste begeleiding voor kwetsbare profielen". Het Kinderrechtencommissariaat vindt de afbouw van de LOI's geen goede zaak voor niet-begeleide minderjarigen en gezinnen. De LOI's geven minderjarigen de kans om op te groeien en zich te ontwikkelen in een veilige en stabiele omgeving. Ze bieden persoonlijke begeleiding en bevorderen snelle integratie via onderwijs en lokale activiteiten. Met hun kleinschalige en huiselijke sfeer helpen ze vertrouwen op te bouwen en trauma's te verwerken. Ze beschermen tegen misbruik en bereiden bewoners voor op zelfstandigheid door praktische vaardigheden bij te brengen. De collectieve opvangcentra functioneren bovendien nu al onder de minimumnorm.

Standpunt '[Een federaal regeerakkoord met aandacht voor de belangen van kinderen en jongeren](#)', 20 maart 2025

7.2 Bezorgdheden bij het asielbeleid

Het federale parlement keurde op 17 juli 2025 strengere regels goed voor gezinshereniging, waaronder een kortere aanvraagtermijn, een langere wachttijd en hogere inkomensvoorwaarden. Voor niet-begeleide minderjarigen met subsidiaire bescherming wordt gezinshereniging onmogelijk gemaakt. Het gaat om jongeren uit conflictgebieden, die niet erkend worden als vluchteling, maar die wel beschermd worden omdat ze in hun land gevaar lopen. Met die status hebben ze recht op verblijf en op gezinshereniging.

Volgens de nieuwe regels vervalt dat recht op gezinshereniging voor deze groep. Hun ouders kunnen alleen nog met een humanitair visum naar België komen, een onzekere en aanslepende procedure. Volgens artikel 9 van het VN-Kinderrechtenverdrag mogen kinderen niet van hun ouders gescheiden worden, tenzij dit in hun belang is. Volgens artikel 10 hebben kinderen recht op een "humane, positieve en snelle" procedure voor gezinshereniging.

Het Kinderrechtencommissariaat trok afgelopen zomer voor en na de goedkeuring van het wetsontwerp in de Kamercommissie voor Binnenlandse Zaken nog aan de alarmbel. Van gezinshereniging een gunst maken in plaats van een recht, is een kinderrechtenschending. De Kamer keurde de nieuwe regels toch goed. De gevolgen voor deze kinderen zijn ingrijpend: zij hebben niet langer de garantie op hereniging met hun ouders en worden nu afhankelijk van de goodwill van de overheid.

Federaal regeerakkoord: bezorgdheid over voorstellen voor asielbeleid

Vanuit onze expertise delen we steeds onze aandachtspunten voor de positie van kinderen en hun rechten in België. Voor kinderen en jongeren op de vlucht lezen we in het regeerakkoord voorstellen die ons zorgen baren. De aparte dienst voor niet-begeleide minderjarigen bij de FOD Asiel en Migratie doet bij ons vragen rijzen. Vervangt deze dienst de Dienst Voogdij? Het risico bestaat dat het belang van de minderjarige zo ondergeschikt wordt aan controle van migratie.

Advies '[Een federaal regeerakkoord met aandacht voor de belangen van kinderen en jongeren](#)', 20 maart 2025

We kregen het afgelopen werkjaar ook signalen over de aanpassing van de leeftijd op papier voor niet-begeleide minderjarige vluchtelingen en de leeftijdstest en de terugkeer van kinderen zonder wettig verblijf. Sommige van deze thema's kwamen ook aan bod tijdens de drie vergaderingen van de overleggroep 'Kinderrechten in Migratie', opgericht door het Kinderrechtencommissariaat om de vinger aan de pols te houden bij het thema van kinderen op de vlucht. De groep bestaat uit vertegenwoordigers van de Dienst Voogdij, de Dienst Vreemdelingenzaken, het Commissariaat-generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen, Fedasil, Opgroeien en sleutelfiguren (voogden en advocaten) en -organisaties. Thema's op de agenda waren onder meer het geweld en het grensoverschrijdend gedrag bij Afghaanse niet-begeleide minderjarigen binnen en buiten opvangcentra (oktober 2024). Deze jongeren veroorzaken niet alleen incidenten, ze zijn vaak ook zelf het slachtoffer van geweld en trauma en krijgen geen veilige en aangepaste begeleiding. Daarnaast werden de bezorgdheden over de plannen voor asiel en migratie in het nieuwe federale regeerakkoord (februari 2025) besproken en de moeizame overdracht van jeugdhulpdossiers van vluchtelingengezinnen tussen de Gemeenschappen.

7.3 Kinderen geboren in België uit Palestijnse ouders niet langer Belg?

Verscheidende gemeenten begonnen in het najaar van 2023 de Belgische nationaliteit van kinderen die in België geboren zijn uit Palestijnse ouders in te trekken. Ze deden dat na een instructie die Dienst Vreemdelingenzaken (DVZ) in de zomer uitstuurde. Zoals de federale ombudsman eerder al vaststelde, kan DVZ die instructie niet geven. Beslissingen over nationaliteit komen toe aan de ambtenaar van de burgerlijke stand. Maar we blijven meldingen ontvangen over Palestijnse kinderen van wie de nationaliteit wordt ingetrokken.

Juridische strijd te zwaar

Een Palestijnse vader vertelt ons dat de Belgische nationaliteit van zijn dochter, geboren in België, is ingetrokken. Zij had die bij haar geboorte verkregen van de stad op basis van artikel 10 van het wetboek van de Belgische nationaliteit (omwille van staatloosheid). De Dienst Vreemdelingenzaken liet de nationaliteit intrekken. De vader ontdekte dit toen hij zijn adres wilde laten wijzigen bij de gemeente. Hij kreeg te horen dat de identiteitspapieren van zijn dochter ongeldig waren verklaard. De vader trok dan naar de Palestijnse ambassade, maar die kon haar de Palestijnse nationaliteit niet geven. Ze werd staatloos.

De vader liet het er niet bij, maar hij botste op verschillende obstakels. De toegang tot bepaalde documenten van de gemeente werd hem onzegd. Door een juridische lacune was het niet duidelijk tot welke rechtbank hij zich moest wenden. In eerdere vergelijkbare gevallen bleek de rechtbank niet bevoegd te zijn om dergelijke kwesties te beoordelen.

Wij gingen in overleg met de advocaat van de vader om na te gaan welke stappen die ging doen. De advocaat schreef een dagvaarding, maar die werd nooit betekend. De vader kon de advocaat niet langer betalen. We raadden hem aan om een pro-deoadvocaat aan te schrijven en deze informatie over te maken. De pro-deoadvocaat zou beroep aantekenen.

We zien in gelijkaardige gevallen dat ouders vaak om financiële redenen de zaak laten vallen. Soms doen ze dat ook omdat de dagelijkse strijd om te overleven al te veel energie en mentale ruimte vreet. Deze rechtszaken zijn erg complex.

Rechten via gezinshereniging in het vizier

We stellen ook vast dat de Dienst Vreemdelingenzaken, wanneer een gemeente de Belgische nationaliteit niet schrapt, soms de elektronische verblijfskaart (F-kaart), toegekend in het kader van gezinshereniging, intrekt.

 “Ik ben als advocate aan het werk in een dossier waarin de ambtenaar van de burgerlijke stand geweigerd heeft de Belgische nationaliteit ‘in te trekken’, maar waarbij DVZ de F-kaart van de ouders nu ingetrokken heeft omdat zij menen dat het kind eigenlijk geen Belg is. Zij zijn daar toch helemaal niet toe bevoegd?”

Het Kinderrechtencommissariaat benadrukt dat de Belgische Staat bij twijfel over de nationaliteit steeds de voorkeur moet geven aan bescherming tegen staatloosheid en moet zorgen voor een eerlijke en transparante procedure.

Dat is ook wat de federale ombudsman, met de steun van het Kinderrechtencommissariaat en van de DGDE, aanbeveelt in een advies aan de Dienst Vreemdelingenzaken en aan de minister van Justitie. Een kind dat de Belgische nationaliteit heeft op basis van artikel 10 van het wetboek van de Belgische nationaliteit, zoals deze Palestijnse kinderen, geniet alle rechten die bij de nationaliteit horen. Dit geldt ook voor het verblijfsrecht van de ouders. De beslissing van de ambtenaar van de burgerlijke stand over de nationaliteit mag niet opnieuw in twijfel worden getrokken.

 Advies van de Federale Ombudsman met de steun van de Délégué général aux droits de l'enfant en het Kinderrechtencommissariaat ‘[Elk kind heeft recht op een nationaliteit](#)’, 14 januari 2025.

Naar aanleiding van de meldingen die we ontvangen hebben, werken we momenteel samen met het Federaal Migratiecentrum Myria en de Délégué général aux droits de l'enfant (DGDE) aan een advies. We vragen daarin onder andere om een einde te maken aan de rechtsonzekerheid en de verschillen in behandeling naargelang de gemeente, en om het recht van elk kind op een nationaliteit te respecteren en te beschermen. We vragen ook om te voorkomen dat kinderen staatloos worden door de Belgische nationaliteit toe te kennen aan kinderen die in België geboren worden, zolang er geen bewijs is dat ze een andere nationaliteit kunnen verkrijgen. We pleiten er ook voor om het belang van het kind bij elke beslissing over toekenning, weigering en intrekking van de nationaliteit als eerste overweging te nemen.

7.4 Kinderen op de vlucht voor de oorlog in Gaza

Mentaal welzijn zwaar onder druk

We krijgen vanop het terrein alarmerende signalen over het mentaal welzijn van de Palestijnse kinderen en jongeren die in opvangcentra verblijven. Er is sprake van angsten, trauma, agressie. Kinderen missen hun familieleden. Velen zijn in Gaza getuige geweest van oorlogsgeweld dat diepe sporen heeft nagelaten. Ze hebben familie of vrienden verloren, hebben gezien hoe hun hele wereld – hun school, hun straat, hun huis – verdween. Ze zijn dan wel hier, in relatieve veiligheid, maar de voortdurende conflictsituatie zaait angst over het lot van wie is achtergebleven.

KRC vraagt onmiddellijke internationale actie

In mei 2025 stuurde het Kinderrechtencommissariaat brieven naar de Belgische premier, de ministers van Buitenlandse Zaken en Ontwikkelingssamenwerking, de voorzitters van de politieke partijen, de Vlaamse minister-president en de Europese Commissaris voor Gelijkheid en Crisisvoorbereiding en Crisisbeheer. We riepen hen op om dringend werk te maken van de bescherming van kinderen in Gaza. De humanitaire situatie is schrijnend en vraagt om onmiddellijke internationale actie.

Het Kinderrechtencommissariaat vraagt om dringend werk te maken van de bescherming van kinderen in Gaza.

ENOC roept op om kinderen in Gaza dringend te beschermen

Het Europees Netwerk van Kinderombudspersonen (ENOC), onder wie ook de Vlaamse kinderrechtencommissaris, riep in augustus nationale overheden, internationale organisaties, de Europese Unie en de Verenigde Naties op om onmiddellijk de kinderen in Gaza koste wat kost te beschermen, hun rechten te herstellen en het internationaal recht af te dwingen.

Tienduizenden kinderen zijn gedood sinds het begin van de Israëlische bombardementen op Gaza in oktober van 2023, minstens evenveel kinderen zijn verminkt voor het leven. Nog vele tienduizenden anderen zijn wees geworden. Ze worden verdreven, ze leven getraumatiseerd en uitgehongerd in de ruïnes die ooit hun huis, hun wijk, hun school, hun ziekenhuis waren.

ENOC vraagt dat de Europese landen onmiddellijke, veilige en ongehinderde toegang tot humanitaire hulp eisen, zodat mensen in Gaza voedsel, medicijnen en water hebben. De 44 kinderombudspersonen pleiten voor een diplomatiek afdwingen van een staakt-het-vuren, de effectieve verdediging van de principes in het VN-Kinderrechtenverdrag in alle fora, medewerking aan internationale onderzoeken naar schendingen van de kinderrechten, medische opvang voor gewonde kinderen en investeringen in de wederopbouw.

Deze verklaring volgde op een eerste verklaring van ENOC in mei 2025 ('Gaza: UN Child Rights Committee condemns mass starvation of children amid aid blockades').

Lees de volledige verklaring van ENOC '[Children in Gaza must be protected at all costs and their rights restored. An urgent call to uphold international law](#)', augustus 2025

8. Rechten van jongeren in conflict met de wet

8.1 Kindtoets in politiewerk: rechten, veiligheid en welzijn garanderen

Het afgelopen werkjaar ontvingen we via onze klachtenlijn opnieuw signalen over de manier waarop politie omgaat met jongeren tijdens interventies. Melders geven aan dat de politie te weinig rekening houdt met het feit dat het om minderjarigen gaat – kinderen en jongeren die nog volop in ontwikkeling zijn.

Jongeren zeggen dat ze zich niet altijd respectvol behandeld of serieus genomen voelen. We krijgen ook meldingen over buitensporig geweld, herhaaldelijke of discriminerende identiteitscontroles en fouilleringen zonder duidelijke uitleg over de reden.

Daarnaast geven ouders aan dat ook zij zich soms niet correct behandeld voelen door de politie wanneer het over hun kind gaat. Ze worden niet altijd of pas erg laat verwittigd wanneer hun kind op het politiebureau is of tijdelijk vastzit voor het direct wordt voorgeleid bij de jeugdrechtbank. Gelijkaardige klachten zien we terug in het recente jaarverslag 2024 van het Comité P dat toezicht houdt op de politiediensten.

Weinig houvast voor politiemensen

Ook politiemensen worstelen met hoe ze best optreden in situaties met jongeren. Zij contacteren ons soms met praktische vragen over wat mag en wat niet mag, omdat ze vastlopen in de gespannen relatie tussen jongeren en politie.

De politie heeft hierbij weinig duidelijkheid. Er bestaan nauwelijks algemene richtlijnen en er is geen algemene opleidingsmodule voor de omgang met jongeren. Waar er wel richtlijnen zijn, verschillen ze sterk per arrondissement of politiekorps. Ook vanuit de federale overheid ontbreekt aansturing. Dit tast de rechtszekerheid en de gelijke behandeling van jongeren aan.

De wet op het politieambt maakt enkel onderscheid tussen minderjarigen en volwassenen bij het gebruik van handboeien en bij naaktfouilles. Dit is een recente evolutie, waardoor dit nog niet altijd wordt toegepast door agenten op het terrein. Op alle andere vlakken behandelen procedures minderjarigen en volwassenen op dezelfde manier, terwijl kinderen en jongeren geen

volwassenen zijn. Het hangt vooral van de individuele politieagent of het korps af hoe kindvriendelijk er wordt opgetreden.

Eenvoudige klachtenprocedures nodig

Onze klachtenlijn informeert jongeren en ouders over de mogelijkheden om een klacht in te dienen wanneer ze vinden dat ze bij een interventie niet correct werden behandeld. Ze kunnen eerst met hun klacht terecht bij de korpschef of de dienst Intern Toezicht van de politiezone. Als dat te weinig resultaat oplevert, is er in tweede instantie het Comité P. Indien nodig helpt onze klachtenlijn jongeren hun klacht te formuleren. We vragen ook dat melders ons op de hoogte houden van de afhandeling van de klacht door de interne klachteninstanties.

Voor jongeren en ouders blijkt het echter niet eenvoudig om hun weg te vinden naar deze klachteninstanties. We horen vaak ook dat ze aarzelen om een klacht in te dienen. Ze vrezen niet geloofd te worden of ze zijn bang dat het indienen van een klacht hen kwetsbaar maakt voor verdere problemen. Sommigen geloven niet dat hun klacht iets zal veranderen.

Daarnaast hebben jongeren en ouders meestal weinig zicht op wat er met hun klacht gebeurt nadat ze is ingediend. Het duurt soms ook erg lang voordat het klachtenonderzoek is afgerond, wat de onzekerheid vergroot.

Goede praktijk: constructieve dialoog na klacht

De moeder van Lucas, 9 jaar, heeft vragen over kinderrechten bij politieverhoor. Lucas heeft een stommitieit begaan: hij en twee vriendjes maakten een 'grappig' filmpje, waarbij hij een aardappelmessje richt naar een ander vriendje. Ze speelden na wat ze op tv hadden gezien. Het filmpje werd door de oudere broer van de jongen opgepikt en die diende klacht in bij de politie. Enkele dagen later haalde de politie Lucas uit de klas voor een verhoor. De ouders waren niet op de hoogte gebracht. De hele school zag hoe de politie Lucas meenam uit de klas en met hem praatte in een lokaal met allemaal ramen. Lucas was enorm onder de indruk. Na de ondervraging (waar noch advocaat noch vertrouwenspersoon bij was) werd hij aan zijn lot overgelaten. Hij liep de hele middag alleen en

doodsbang op de speelplaats. Zijn ouders werden pas in de namiddag op de hoogte gebracht door de politie, terwijl ze hem in de voormiddag al uit de klas gehaald hadden. Moeder ontkent niet dat wat de jongens naspeelden, fout was. Maar ze betreurt het politieoptreden. Lucas is een lieve en gevoelige jongen, die op deze ene misstap na nog nooit iets mispeuterde. De impact op Lucas is enorm. Hij is heel angstig sindsdien.

De klachtenlijn nam, na overleg met de moeder, contact met de korpschef van de politiezone. Ze hadden al een interne briefing gehouden over het verloop van die interventie. De politie had zelf de jongen uit de klas gehaald. Dit was beter gedaan door een juf of directeur, stelden ze achteraf vast. Het gesprek vond plaats in een glazen lokaal; dit was beter een plek met meer privacy geweest. Er had ook bijstand moeten zijn van een zorgleerkracht of iemand anders die de jongen vertrouwt. Dan kon er ook nazorg zijn. De politie lichtte toe waarom ze had gekozen voor een snelle interventie: ze wilde vermijden dat het filmpje online zou rondgaan. De moeder volgde deze redenering. De korpschef had ook zelf met de ouders een gesprek en luisterde naar hun bezorgdheden en klachten. Hij kaderde de visie van de politie. Op basis van de interne debriefing had het korps al besloten in de toekomst bepaalde aspecten anders aan te pakken, zoals een afgeschermd lokaal om met het kind te spreken en de betrokkenheid van een leerkracht of vertrouwenspersoon van de school.

Door open te reflecteren over een interventie groeien de aandacht voor het perspectief van en de impact op een (jong) kind en de bereidheid om naar elkaar te luisteren. Het is een mooi voorbeeld van hoe een degelijk intern klachtenonderzoek dialoog en begrip kan versterken.

Pleidooi voor stevige politieprocedures en opleiding om kindtoets te integreren

Het Kinderrechtencommissariaat pleit al jaren voor de invoering van een verplichte kindtoets bij politieoptredens. De kindtoets houdt in dat de politie bij elke beslissing, actie of beleidsmaatregel bewust nagaat welke de gevolgen zijn voor kinderen en jongeren.

Het is een praktisch denk- en handelingskader dat gebaseerd is op de kinderrechten. Het geldt voor elk politieniveau en iedere interventie waarbij kinderen en jongeren betrokken of aanwezig zijn. Concreet moet deze kindtoets vertaald worden naar praktische checklists, richtlijnen en aangepaste procedures binnen de politie. De kindtoets moet structureel geïntegreerd

worden in de politieopleiding, in de vorming voor actieve agenten en de deontologische regels, als een verplicht handelingskader dat consequent wordt toegepast en gemonitord.

Bij een huiszoeking, bij de arrestatie van een ouder of familielid, of bij een verhoor in aanwezigheid van kinderen moeten politiemensen dus altijd stilstaan bij hoe kinderen hierdoor geraakt worden. Ze houden zo systematisch rekening met de rechten, de veiligheid en het welzijn van minderjarigen.

Getraumatiseerde kinderen na politiegeweld tegen ouders

Een advocaat contacteert ons over cliënten, een gezin met drie dochtertjes van zeven, vijf en twee jaar. De buurman van het gezin had voor de zoveelste keer de politie gecontacteerd. De meisjes zouden volgens hem te veel lawaai maken tijdens het spelen. De opgetrommelde agenten stelden in eerste instantie vast dat er geen sprake was van overlast. Terwijl ze de interventie afrondden, kwam vader thuis. Die wilde niet ingaan op de aanmaning van de buurman dat hij Nederlands moest spreken met de politie in plaats van Frans. De sfeer sloeg om en de agenten vroegen zijn identiteitskaart. Ondertussen waren moeder en de drie meisjes naar de voordeur gekomen. Toen moeder vroeg waarom haar man gecontroleerd werd, zeiden de agenten dat hun kinderen voor overlast zorgden en dat ze hen in bed moesten stoppen. Moeder benadrukte dat de kinderen gewoon speelden en vertelde hoe absurd de voortdurende ongegronde klachten van de buurman waren. Toen moeder aan nieuwsgierige burens uitlegde wat er aan de hand was, beval de politie haar dat ze naar binnen moest. Een van de agenten duwde haar naar achteren en trok haar bij de benen onderuit. Haar man kon net op tijd voorkomen dat ze op haar rug en achterhoofd viel. Toen hij haar naar binnen wilde dragen, begonnen beide agenten het koppel te slaan met de wapenstok. De kinderen keken huilend en in paniek toe. Verschillende burens riepen naar de politie dat ze moesten stoppen. Ze wezen op de aanwezigheid van de drie jonge kinderen. Moeder slaagde er uiteindelijk in terug naar binnen te gaan, vader – met de handen in de lucht en op de knieën – kreeg een harde trap in de rug en werd in de boeien geslagen. Binnen werd ook moeder voor de ogen van de kinderen geboeid. De ouders werden meegenomen in het politievoertuig. Toen de moeder vroeg om de kinderen niet aan hun lot over te laten, antwoordden de agenten dat de burens wel voor de meisjes zouden zorgen.

De meisjes hadden nog nooit buitenshuis geslapen en kenden de burens niet goed. Op vraag van de moeder werden ze 's nachts bij hun oma ondergebracht. De kinderen zijn zwaar getraumatiseerd door het brutale politieoptreden. Ze zijn heel erg angstig en worden momenteel opgevolgd door een psycholoog.

Bij minderjarige daders betekent de kindtoets dat de politie bij een politieoptreden tegenover jongeren die (vermoedelijk) een strafbaar feit hebben gepleegd, systematisch nagaat hoe ze in de contacten met de jongeren rekening kan houden met hun rechten, kwetsbaarheden en ontwikkelingsfase. Minderjarige daders zijn immers geen mini-volwassenen. Hun hersenen, hun moreel besef en hun sociale vaardigheden zijn nog volop in ontwikkeling. Een harde of stigmatiserende aanpak op zo'n jonge en kwetsbare leeftijd kan leiden tot hertraumatisering, recidive en wantrouwen tegenover autoriteiten.

De tragische manier waarop de 11-jarige Fabian in juni om het leven kwam bij een achtervolging door een politiewagen in een park in Brussel, is voor het Kinderrechtencommissariaat het zoveelste bewijs dat de kindtoets er zo snel mogelijk moet komen. Wij pleiten daarnaast voor een snel en transparant onderzoek naar wat er die fatale dag precies is gebeurd.

Fabian is niet alleen een slachtoffer van een tragische fout. Hij was als kind met een migratieachtergrond kwetsbaarder voor stigmatisering en een optreden vanuit vooroordelen door de politie. Hij is een spiegel voor een beleid dat er niet in slaagt om kinderen op cruciale momenten te beschermen.

Lees ook de opinie [‘Een kindvriendelijke politie is geen optie, maar een recht’](#), 10 juni 2025, De Morgen

Federaal regeerakkoord: kindtoets wordt een feit

Tot onze tevredenheid stellen we vast dat de federale regering in het regeerakkoord de invoering van de kindtoets aankondigt. Politie mensen zullen een specifieke opleiding krijgen over hoe ze moeten handelen bij tussenkomsten waarbij kinderen en jongeren betrokken zijn. De politionele en justitiële procedures zullen worden afgestemd op het VN-Kinderrechtenverdrag om zo de rechten van minderjarigen beter te beschermen. Zowel de opleidingen als de interventietechnieken worden aangepast.

8.2 Rechtspositie van minderjarige slachtoffers versterken

Jongeren kunnen het slachtoffer zijn van een misdrijf. Ze hebben het recht om klacht in te dienen bij de politie, zowel voor feiten buiten als binnen het gezin. Toch is er weinig regelgeving die specifiek gericht is op minderjarige slachtoffers. De algemene regels voor slachtoffers gelden ook voor hen. Minderjarigen zijn echter proces- en handelingsonbekwaam, ze zijn juridisch afhankelijk van hun ouders. Ze kunnen daardoor niet altijd zelfstandig hun rechten uitoefenen.

Uit onze meldingen komen twee grote knelpunten naar voren. Jongeren weten vaak niet precies welke hun rechten zijn wanneer ze een klacht willen indienen of wat daarvan de gevolgen kunnen zijn. Daarnaast blijkt dat jongeren niet automatisch recht hebben op begeleiding of bijstand wanneer ze een klacht indienen.

Klacht indienen als slachtoffer: nood aan duidelijke informatie

Onze klachtenlijn krijgt vragen van jongeren over hoe ze precies een klacht kunnen indienen. Jongeren vragen zich ook af wat het verschil is tussen een melding en een klacht, of ze eventueel anoniem kunnen blijven en wat er gebeurt nadat ze een klacht hebben ingediend. Vaak ontbreekt duidelijke en begrijpelijke informatie hierover.

Sommige jongeren kiezen ervoor om enkel een melding te doen, omdat ze bang zijn om officieel klacht in te dienen. Maar ze weten vaak niet dat de politie ook na een melding een onderzoek kan starten. Voor sommige misdrijven is een officiële klacht namelijk niet nodig: zodra de politie op de hoogte is, kan ze een onderzoek opstarten en kan het tot vervolging komen.

Wij vragen daarom om kinderen en jongeren altijd goed en duidelijk te informeren over de mogelijke gevolgen van een contact met de politie. Ze moeten weten wat er met hun informatie gebeurt, wie toegang heeft tot die informatie en welke de stand van zaken van hun dossier is. Ze moeten bijvoorbeeld weten dat een verdachte tijdens de procedure meestal te weten komt wie de klacht heeft ingediend. Dat is nodig om jongeren te beschermen en hen een veilige en geïnformeerde keuze te laten maken.

Geen nieuws over klacht tegen vader

Een meisje (16) neemt contact op na advies van haar jeugdwerker. Haar vader gebruikte geweld tegenover haar. Ze moest naar het ziekenhuis. Het meisje diende acht maanden geleden klacht in tegen hem wegens slagen en verwondingen.

Na de klachten verhuisde haar mama met de kinderen. Het meisje wilde eerst geen contact meer met papa, nadien enkel als iemand hen zou begeleiden. Ze heeft nu sinds een maand gesprekken met papa via een externe dienst.

Toen ze acht maanden eerder klacht indiende, zei de politie dat ze papa gingen uitnodigen voor een verhoor. Sindsdien heeft ze niets meer gehoord over het onderzoek. Ook haar moeder kreeg geen nieuws. Het meisje wil dat haar vader veroordeeld wordt. Een gevangenisstraf wil ze niet, maar ze wil wel dat haar vader van een rechter hoort dat wat hij gedaan heeft, strafbaar is. Ze wil weten wat er met haar dossier bij het parket gebeurt, maar ze wil haar mama hier niet mee lastig vallen. Ze wil zelf informatie bekomen. Loopt het onderzoek nog? Is de klacht geseponeerd? Kan ze inzage hebben in het dossier?

De klachtenlijn nam contact met de dienst slachtofferonthaal van het justitiehuis met de vraag of zij het meisje als slachtoffer wilden informeren en bijstaan. Dit kon. De klachtenlijn zorgde voor een warme overdracht en toeleiding van de minderjarige naar de justitieassistent die het overnam.

Automatische bijstand van een (jeugd)advocaat

Als kinderen en jongeren slachtoffer zijn van een misdrijf, hebben ze geen recht op automatische bijstand van een (jeugd)advocaat. Ze krijgen alleen juridische ondersteuning als hun ouders dit regelen. Wanneer ouders dit niet doen of niet kunnen, staan minderjarigen er vaak alleen voor. Hierdoor is het voor hen moeilijk om correcte en duidelijke informatie te krijgen over de gerechtelijke procedure en de toegang tot hun dossier, mogelijke beslissingen en hun specifieke rechten als slachtoffer.

Naast de jeugdadvocaat kunnen ook de diensten slachtofferonthaal van de justitiehuizen de jongeren ondersteunen. Justitieassistenten hebben immers de nodige expertise in huis om slachtoffers te informeren over hun rechten en hen te begeleiden tijdens het volledige gerechtelijke traject. Momenteel hebben deze diensten echter geen actieve verplichting om minderjarigen hierover spontaan te informeren.

Het Kinderrechtencommissariaat vraagt daarom om te onderzoeken of minderjarige slachtoffers automatisch recht kunnen krijgen op een jeugdadvocaat, vergelijkbaar met wat nu al bestaat voor minderjarige daders. Daarnaast vragen we om te bekijken hoe de diensten slachtofferonthaal van de justitiehuizen proactief hun hulpaanbod kunnen voorstellen aan minderjarige slachtoffers.

9. Recht op wonen

Als kinderen geen dak boven het hoofd hebben, raakt dit aan al hun rechten. Zonder een degelijke woning komen onder meer het recht op ontwikkeling, gezondheid, onderwijs, vrije tijd en ontspanning in gevaar.

Vlaams regeerakkoord: betaalbaar wonen “topprioriteit”, maar link met belang van kind ontbreekt

Het regeerakkoord stelt dat de eerste prioriteit van het woonbeleid een betaalbaar, woonzeker en kwalitatief dak boven het hoofd is. In de beleidsnota benadrukt de Vlaamse minister van Wonen nogmaals het belang van betaalbaar en kwaliteitsvol wonen. Wonen wordt terecht erkend als een van de belangrijkste instrumenten in de preventie en de bestrijding van armoede. We waren ook positief over de aankondiging van een nieuw ‘Bindend Sociaal Objectief’, dat steden en gemeenten die dat in het verleden te weinig hebben gedaan, moet stimuleren om in sociale woningen te voorzien.

Kinderen zijn verder weinig aanwezig in beleidsdocumenten over wonen. We vragen om de positie, de noden en de kwetsbaarheden van kinderen expliciet te maken door ook in het woonbeleid te werken met een kind- en jongereneffectenrapport (JoKER). Dit kan een licht werpen op voorziene of onvoorziene effecten van beleidsmaatregelen op het leven en de leefwereld van kinderen en jongeren.

Advies ‘[Beleidsnota Wonen 2024-2029: Analyse vanuit kinderrechtenbrijf](#)’, 26 november 2024.

Dat een kind- en jongereneffectenrapport (JoKER) voor het woonbeleid nodig is, mag blijken uit de meldingen die we het afgelopen jaar ontvingen over de impact van de wooncrisis. Die treft kinderen in armoede, vluchtelingenkinderen en jongeren die een traject in de jeugdhulp achter de rug hebben onevenredig hard.

9.1 Dakloos om woonoplossing af te dwingen

Door de crisis op de woonmarkt zijn alle mogelijke woonplekken voor gezinnen in een kwetsbare positie verzadigd. We blijven verontrust door signalen dat kinderen, jongeren en gezinnen op straat belanden na uithuiszettingen of stopzetting van huurcontracten. Er zijn niet genoeg betaalbare, kwaliteitsvolle woningen. Wie op straat staat, moet dan op zoek naar een plek in opvanghuizen, transitwoningen of bij familie of vrienden.

Op basis van de tellingen dak- en thuisloosheid weten we dat naar schatting 6.000 kinderen in Vlaanderen dak- of thuisloos zijn . Omdat ze zelden echt op straat slapen, blijft veel van deze thuisloosheid verborgen. Maar deze zeer precare woonsituatie tast het welzijn van kinderen aan en leidt tot trauma’s. Het legt een zware hypotheek op hun gezondheid en hun ontwikkeling en brengt ernstige risico’s met zich mee voor hun toekomst.

Meerdere gemeenten geven aan dat hun – beperkte – aanbod van noodwoningen continu bezet is. Wij kregen het afgelopen werkjaar een aantal verontrustende meldingen waarbij OCMW’s gezinnen in een kwetsbare woonsituatie aanraadden om zich aan te melden bij een daklozenopvang om sneller in aanmerking te komen voor een woonoplossing. In andere gevallen kregen ouders zelfs het advies om hun kinderen te laten opnemen in een jeugdhulpvoorziening, terwijl zij in de daklozenopvang kunnen verblijven.

Kinderen uit de daklozenopvang houden

Een CLB-medewerkster vraagt ons advies. Het gezin van een van hun leerlingen woonde 14 jaar in een huurwoning op de privémarkt. Dit contract werd opgezegd omdat de familie van de eigenaar de woning wil huren. Het gezin moet vandaag de woning verlaten. De ouders leven van een invaliditeitsuitkering. Ze vinden op de privémarkt geen enkele betaalbare woning voor hun gezin of ze krijgen na een bezoek, waarbij ze ook hun inkomensfiche moeten voorleggen, geen positief antwoord. Het gezin staat op de wachtlijst

 Sinds 2024 coördineert het Interfederaal Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting de tellingen voor dak- en thuisloosheid in Vlaanderen: <https://armoedebestrijding.be/tellingen-dak-en-thuisloosheid-in-2025-in-vlaanderen/>.

voor een sociale woning, maar er is geen vooruitzicht op een snelle oplossing.

Het OCMW is op de hoogte van de precare situatie. Daar krijgt het gezin de boodschap dat ze eerst naar de daklozenopvang moeten. Pas dan kan het OCMW bekijken wat ze kunnen doen. De vader wil zijn kinderen niet in een daklozenopvang zien. De enige oplossing die het gezin heeft, is tijdelijk intrekken bij familie in Brussel. De kinderen moeten dan van school veranderen omdat Brussel te ver is. Maar in Brussel vinden ze geen school met vrije plaatsen.

Het CLB klaagt aan dat deze kinderen geen deftige woning hebben. Hun recht op onderwijs en hun kansen om les te volgen worden hierdoor gehypothekeerd. Kan het Kinderrechtencommissariaat iets doen om de rechten van deze kinderen te waarborgen en breken in hun onderwijstraject en sociale netwerk te vermijden?

Onze klachtenlijn bevestigt dat door structurele tekorten in het sociaal woonbeleid en door de drempels op de private woonmarkt de rechten van deze kinderen onvoldoende gewaarborgd worden. Wij kunnen hier weinig concrete oplossingen in aanreiken. De diensten die hierin een opdracht en een mandaat hebben, zijn al betrokken. Als we nog opties zien, leiden we toe naar externe diensten. We kunnen wel de vele kinderen in dak- en thuisloosheid een stem en een gezicht blijven geven.

We zijn blij te lezen dat de minister van Wonen samen met de minister van Welzijn weer zal werken aan een actieplan ter voorkoming en bestrijding van dak- en thuisloosheid. Aan een woning hangt best ook persoonlijke dienstverlening en begeleiding vast om een duurzame oplossing te garanderen. We vragen dat diensten oog hebben voor de noden van kinderen en jongeren in deze situatie.

9.2 Uithuiszettingen vermijden en ruimte creëren voor preventieve woonbegeleiding

Kinderen hebben een stabiele plek nodig waar ze kunnen opgroeien. Wekelijks ontvangen 189 gezinnen een dreiging tot uithuiszetting. Als daar kinderen bij betrokken zijn, verliezen die niet alleen hun vertrouwde thuis, vaak moeten ze verhuizen naar een andere gemeente, weg van hun buurt, hun school en hun vrienden. Dikwijls verblijven ze tijdelijk in noodwoningen, bij familie of in een daklozenopvang omdat de ouders niet zo snel een andere woning vinden. De gevolgen van een uithuiszetting op de ontwikkeling van kinderen zijn groot. Toch zien we in meldingen dat ze gebeuren, zonder een alternatieve woonoplossing voor gezinnen.

Dreigende plaatsing in jeugdhulp na uithuiszetting

Een medewerker uit het jeugdwelzijnswerk meldt ons de situatie van een alleenstaande mama met vier kinderen omdat ze zo verontwaardigd is over wat er gebeurt. Moeder en kinderen zijn uit hun woning gezet. Moeder vindt nergens een woning op de private markt als alleenstaande ouder met vier kinderen. Sinds 2017 staat ze op de wachtlijst voor een sociale woning. De moeder zag geen andere oplossing dan in te trekken bij haar eigen moeder, die in een sociale woning verblijft.

De woningmaatschappij is dit te weten gekomen. Ze liet weten dat moeder met de kinderen moet vertrekken tegen het einde van de maand. De sociale assistent van de moeder stelde voor om de kinderen te laten plaatsen zodat zij alvast een dak boven het hoofd hebben. Dat is voor het gezin een brug te ver. Het kan niet de bedoeling zijn om de vele gezinnen die geen toegang hebben tot de woonmarkt en voor wie structurele en beleidsmatige oplossingen uitblijven, uit elkaar worden gehaald, met plaatsingen in de jeugdhulp.

Dit laatste is in strijd met de kinderrechten. Kinderen hebben het recht om bij hun ouders op te groeien en niet gescheiden te worden van hun ouders. Wij benadrukken dat het cruciaal is om uithuiszetting voor gezinnen met kinderen absoluut te vermijden. Preventieve woonbegeleiding kan helpen een dergelijke maatregel te voorkomen. De minister van Wonen kondigt een monitoring van uithuiszettingen aan. Wij vinden dit niet ver genoeg gaan. Wij vragen dat het lokaal sociaal beleid automatisch op de hoogte wordt gebracht van

nakende uithuiszettingen. Op het moment dat OCMW's vandaag betrokken worden, is de uithuiszetting immers vaak al onomkeerbaar.

We pleiten verder voor een aanpassing van de uithuiszettingsprocedure, met een verplichte voorafgaandelijke verzoeningsbijeenkomst als er kinderen zijn, waarop het OCMW aanwezig moet zijn, en de opstart van een hulpaanbod, met onder andere schuldbemiddeling. Pas als dat hulpaanbod de problemen tussen huurder en verhuurder niet verhelpt, kan de procedure worden voortgezet.

9.3 Sociale woningen: nood aan maatwerk voor toewijzingsregels

Door de ellenlange wachtlijsten voor gezinnen die een sociale woning vragen, is het voor vele – zeker grotere gezinnen – vaak vele jaren wachten op een woning. Het aanbod aan (grote) sociale woningen is te beperkt.

Tien jaar wachten op sociale woning

Een man, die zelf dakloos is, contacteert ons over zijn vriendin, die met haar drie kinderen – een tweeling van 1 jaar en een kind van 3 jaar – in een studio op de derde verdieping woont. Er is geen lift. De studio, die ze huren op de private markt, heeft geen binnendeuren, de muren zijn beschimmeld en het gebouw heeft een muizenprobleem. Zij meldde zich al vijf jaar geleden aan voor een sociale woning. Haar werd gezegd dat ze tien jaar zou moeten wachten. Ze voelen zich niet geholpen door het CAW of het OCMW. De man hoopt dat het KRC kan helpen een betere woonst te vinden.

Ook de strenge toewijzingsregels inzake rationele bezetting maken het wachten voor grotere gezinnen langer. De rationele bezettingsgraad zegt hoeveel personen maximum in een bepaalde sociale woning mogen wonen. Deze regels verschillen erg naargelang de woonmaatschappij en dus de regio waarin een gezin woont.

Gezinnen bij voorbaat uitsluiten omdat bijvoorbeeld niet elk kind in het huishouden een eigen slaapkamer zou hebben in de sociale woning, kan voor ons niet. Op de private huurmarkt is de situatie van diezelfde gezinnen vaak nog veel benarder, zoals blijkt uit het voorbeeld hierboven. Wij pleiten voor meer eenvormige regels bij de verschillende woonmaatschappijen en meer flexibiliteit en

oplossingsgericht denken, zodat zoveel mogelijk kinderen van gezinnen die er recht op hebben, een sociale woning kunnen betrekken.

De commissie Wonen in het Vlaams Parlement ging naar aanleiding van het advies dat we samen met de Vlaamse Ombudsdienst hierover uitbrachten in op de vraag naar bijkomende mogelijkheden voor versnelde toewijzing en op de aanbeveling om de regels rond rationele bezetting aan te passen. De minister heeft de administratie gevraagd om – in overleg met de sector – te onderzoeken of we enerzijds meer gelijke lijnen en anderzijds meer soepelheid kunnen inbouwen. We gingen ook graag in op het aanbod van Initia, de koepel van de Vlaamse woonmaatschappijen, om hierover samen na te denken. We spraken af het belang van het kind in de toekenning van een sociale woning verder uit te werken en voor te stellen aan de woonmaatschappijen.

Advies '[Hoelang nog? Kinderen uit grotere gezinnen bengelen onderaan op de wachtlijst voor een sociale woning](#)', 23 juni 2025

9.4 Geen betaalbare woning voor vluchtelingengezinnen na erkenning

Vluchtelingen die erkend worden, hebben vier maanden om een eigen woning te vinden voor ze het opvangcentrum moeten verlaten. De druk op de woonmarkt is voor iedereen met een beperkt inkomen enorm, maar voor vluchtelingengezinnen is het vinden van een woning op zo'n korte termijn nagenoeg onmogelijk. Volgens Vluchtelingenwerk Vlaanderen zijn er structureel honderden erkende vluchtelingengezinnen die geen woning vinden na uitstroom uit de opvang. OCMW's signaleren een toename van dakloosheid bij recent erkende gezinnen, zeker in steden zoals Antwerpen, Gent en Brussel.

We krijgen via onze klachtenlijn geregeld meldingen over gezinnen die op straat dreigen te belanden of effectief geen dak boven het hoofd meer hebben. Deze gezinnen verdwijnen soms helemaal van de radar. Als mensen de opvang moeten verlaten, maar nog geen nieuw adres hebben, kunnen ze bovendien niet terecht bij een OCMW voor een leefloon, een installatiepremie of hulp met de huurwaarborg. Ze zijn immers nog niet gedomicilieerd in een bepaalde gemeente.

Erkend en dan op straat

Een betrokken en bezorgde leerkracht contacteert de klachtenlijn: 'Ik wil dringend de situatie aankaarten van vier zusjes bij ons op school. Ze zijn geboren in Eritrea, zijn in België met hun mama en verbleven in het opvangcentrum hier in de buurt. Ze kregen internationale bescherming in ons land en moesten het opvangcentrum verlaten. Mama is niet geschoold en spreekt geen Nederlands. Ze kregen een assistent van het OCMW die hen moest helpen bij de zoektocht naar een woning, maar dit verliep niet zonder slag of stoot. Mama moest heel veel zelf doen (zelf op zoek gaan naar een woning, afspraken maken, ...) maar dit lukte haar niet. Het gezin werd nadien opgevangen in een 'hotel' hier in de buurt. Dit was verre van ideaal, het was er vuil, er liepen muizen rond en er was heel weinig plaats. Er werd, na aandringen van de school, een kanswerker aangesteld om het gezin intensief te begeleiden bij de zoektocht naar een woning.

Deze week kregen we tot onze verrassing te horen dat het gezin uit het hotel werd gezet. Het was te duur geworden voor het OCMW. De meisjes sliepen in een park en leerden daar iemand kennen bij wie ze tot maandagavond kunnen slapen. Overdag zwerven ze rond en gaan ze naar het inloophuis. De sociaal assistente van het inloophuis kreeg bij het OCMW te horen dat 'mama niet genoeg heeft gedaan'. Ze werden doorgestuurd naar Samusocial. Ze vonden nu al hulp bij het CAW en een organisatie die zich inzet voor mensen op de vlucht. Volgens OCMW en CAW zitten alle noodwoningen vol.

We zijn heel erg verbaasd over hoe dit kan gebeuren in België. Het gezin is super kwetsbaar en we weten niet hoe we hen kunnen helpen een duurzame oplossing te vinden. Weten jullie raad?"

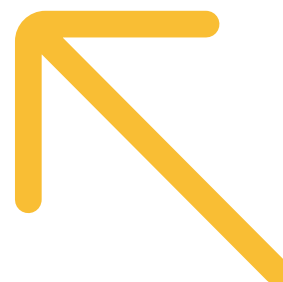
Een woonst is cruciaal voor een succesvolle integratie van vluchtelinggezinnen. Maar het ontbreekt aan beleidsaandacht voor hen. In de beleidsnota van de nieuwe minister van Wonen lezen we niets over de woonknoten van erkende vluchtelinggezinnen, zoals een betere begeleiding bij het zoeken naar een woning of een oplossing voor het feit dat geen OCMW bevoegd is om hen bij te staan als ze geen adres hebben.

Voor deze doelgroep moet dringend samengewerkt worden tussen de POD Maatschappelijke Integratie, de asielinstanties en alle instanties rond woonbeleid. We vragen de minister van Wonen om het voortouw te nemen voor dit overleg en voor het opmaken van een strategisch plan hulp- en dienstverlening 2025-2030, zodat deze erkende vluchtelingen niet zonder hulp op straat komen te staan.

9.5 Dak- en thuisloosheid bij jeugdhulpverleners

Ook voor jongeren die opgegroeid zijn in een jeugdhulpvoorziening loopt de zoektocht naar een woning vaak erg moeilijk. Deze jongeren komen veel meer dan hun leeftijdsgenoten terecht in situaties van dak- en thuisloosheid. Voor deze groep jongeren zijn specifieke en concrete initiatieven nodig, beleidsdomeinoverschrijdend, zowel op het vlak van begeleiding, en ook 'bakstenen', zowel op lokaal, Vlaams als federaal niveau.

We verwijzen graag nog eens naar het initiatief van vzw Cachet in 2015 om verhalen van jongeren en jongvolwassenen te verzamelen en neer te schrijven. Samen met jeugdhulpverleners, OCMW en CAW werden oplossingen uitgedacht. Dit resulteerde in de publicatie 'Sur Ma Route'. We moedigen aan om de geleerde lessen van ervaringsdeskundigen in de jeugdhulp verder mee te nemen en ervoor te zorgen dat jongeren na een traject in de jeugdhulp niet meer aan hun lot worden overgelaten.

10. Recht op een gezinsleven

Wij ontvangen jaarlijks heel wat meldingen en vragen van ouders, kinderen en andere betrokkenen bij een gezin over scheidingssituaties. De vragen zijn divers: de wijziging van een bestaande verblijfsregeling en hoe dit aan te pakken, verontrusting in opvoedingssituaties, ervaringen met justitie, discussies tussen ouders die raken aan de rechten van de betrokken kinderen, de nood aan ondersteuning van kinderen en jongeren in een scheiding waarbij het conflict overheerst.

De melders hopen dat het Kinderrechtencommissariaat een onderzoek zal voeren, op huisbezoek zal gaan bij ouders en kinderen en een advies zal opstellen voor de rechtbank. Wij komen niet tussenbeide wanneer een rechter bevoegd is. Wel geven wij een eerste advies en verwijzen we gericht door.

Dankzij de meldingen en signalen houden we zicht op wat er leeft bij kinderen en jongeren van wie de ouders uit elkaar zijn en kunnen we belangrijke bevindingen doorgeven aan de bevoegde overheden. We kunnen ook advies geven over structurele knelpunten aan het beleid.

10.1 Kindgerichte justitie begint bij luisteren naar het kind

In meldingen hoort de klachtenlijn dat bij beslissingen over verblijfsregelingen de stem van kinderen en jongeren nog te weinig wordt meegenomen. Het gevoel leeft dat de rechten van ouders vaak zwaarder doorwegen dan die van de kinderen. Van kinderen en jongeren zelf ontvangen we hierover slechts sporadisch signalen, en dit in tegenstelling tot vroeger.

“Wie luistert naar dit meisje?”

Een sociaal werker neemt contact op als vriendin van een moeder met twee kinderen van 13 en 9 jaar. De kinderen voelen zich psychisch onveilig bij hun vader. Hoewel het maatschappelijk onderzoek afgerond is en de justitieassistent waarschuwt voor manipulatie door de vader, besliste de familierechtbank om de weekendregeling te behouden. Wel werd een deskundigenonderzoek opgestart.

Bij de start van een weekend bij vader belde het 13-jarige meisje zelf 112 omdat ze absoluut niet mee wilde. De politie luisterde naar een opname die ze eerder had gemaakt, waarop haar vader haar onder meer ‘lelijk’ en ‘dik’ noemt. Ze maakte de opnames omdat ze zich niet geloofd voelt. Ook bij de familierechter voelde ze zich niet gehoord: die weigerde de opnames te beluisteren.

De melder wil hiermee signaleren hoe kwetsbaar kinderen zijn in complexe scheidingssituaties en hoe hun stem nog te vaak wordt genegeerd.

Kinderen en jongeren hebben spreekrecht: ze mogen hun ervaringen en gevoelens delen, zowel in de hulpverlening als bij de familierechter. Het is belangrijk dat hun stem op een neutrale en evenwichtige manier wordt meegenomen in het gesprek en in de besluitvorming.

10.2 Vertrouwenspersoon voor kinderen in familiezaken

Pilootproject geeft kinderen een stem in de familierechtbank

Begin 2024 startte de familierechtbank in Gent met een pilootproject waarbij kinderen vanaf 6 jaar van wie de ouders betrokken zijn in een scheiding worden begeleid door een onafhankelijke vertrouwenspersoon.

Die vertrouwenspersoon helpt kinderen hun mening en hun wensen tegenover de rechter te verwoorden, bijvoorbeeld over de verblijfsregeling, de schoolkeuze of het contact met grootouders. De vertrouwenspersoon mag de stem van het kind als eerste vertolken op de inleidende zitting van de familierechtbank. Deze keuze verlegt de focus, weg van het conflict, naar de beleving van het kind zelf.

Een van de grote verdiensten van het project was dat ook de stem van kinderen jonger dan 12 jaar systematisch werd gehoord. Dit is een belangrijke nieuwe stap in de richting van een kindvriendelijke justitie.

Federaal regeerakkoord: piloot vertrouwenspersoon verankerd

Dit pilootproject werd begin 2025 tijdelijk stopgezet. Volgens het nieuwe federale regeerakkoord wordt het nu ruimer doorgevoerd. De minister van Justitie verduidelijkte dat het project wetenschappelijk wordt geëvalueerd; indien nodig, volgen er wetswijzigingen. Wij pleiten er al langer voor om de rol van vertrouwenspersoon wettelijk te verankeren en op uniforme wijze toe te passen in alle gerechtelijke arrondissementen. Wij kijken uit naar de opvolging van dit waardevolle project.

Standpunt '[Een federaal regeerakkoord met aandacht voor de belangen van kinderen en jongeren](#)', 20 maart 2025

10.3 Gezamenlijk ouderschap na scheiding: nood aan ouderschapsplan

Ouderschap na een scheiding vraagt een herorganisatie, en dat verloopt niet altijd vanzelf. Meningsverschillen over de opvoeding zijn er in elk gezin, maar bij gescheiden ouders – zeker wanneer emoties nog hoog oplopen na de breuk – is het vaak moeilijker om samen tot beslissingen te komen. Dat heeft soms grote gevolgen voor kinderen en jongeren.

Via onze klachtenlijn krijgen we meldingen over conflicten tussen gescheiden ouders, bijvoorbeeld rond diagnostisch onderzoek bij een kind met een vermoeden van ASS, over het opstarten van psychologische begeleiding of medicatie, of over de keuze van school of studierichting.

Melders stellen daarbij vaak de vraag hoe de rechten van kinderen in zulke discussies beschermd kunnen worden. Want deze kinderen en jongeren – die middenin pijnlijke meningsverschillen terechtkomen – hebben meestal geen stem in de oplossing van het conflict.

Als ouders er samen niet uitkomen, kunnen ze naar de familierechtbank stappen voor beslissingen die onder het gezamenlijk ouderlijk gezag vallen. Maar ook daar ervaren betrokkenen dat de rechtbank soms te traag en te weinig oplossingsgericht werkt. Bovendien is een dergelijke beslissing voor een familierechter erg moeilijk, de rechter kent het kind immers niet.

Onze klachtenlijn biedt geen bemiddeling tussen ouders, maar we informeren hen wel over ouderschapsbemiddeling en over de stappen die ze kunnen zetten bij de familierechtbank. We verwijzen ook geregeld naar onze onlinebrochure '[Therapie voor een kind zonder toestemming van beide ouders?](#)', die ook voor andere conflicten tips geeft aan gescheiden ouders. Uit de meldingen blijkt dat hulpverleners vaak te weinig op de hoogte zijn van het wettelijk kader rond recht op therapie.

Afspraken over opvoeding duidelijk vastleggen

Eigen stem over studiekeuze laten horen

Ruben, 15 jaar, mailt dat de richting die hij momenteel op school volgt te zwaar is voor hem. Hij wil volgend schooljaar van richting veranderen. Zijn vader gaat mee in het voorstel. Moeder weigert echter in te stemmen omdat het mogelijk betekent dat hij van school moet veranderen. Een school die dichter bij vader is waardoor hij in de week van mama langer onderweg zal zijn. Ruben zelf vindt dit niet erg. Hij wil weten of hij zelf naar de rechter kan stappen om te vragen of hij de richting mag volgen die hij wil doen. Want het is elke keer zo: als papa bijvoorbeeld het ene zegt, zal mama het andere zeggen. Ruben is dit beu.

Ruben kan zelf geen zaak inleiden bij de familierechtbank. Hij zal dit aan een van de ouders moeten vragen. Hij heeft wel het recht om zijn mening te geven over zijn studie- en schoolkeuze. We verwijzen naar het JAC en Awel als hij meer tips wil over hoe hij met zijn ouders hierover in gesprek kan gaan.

Een constructieve, snellere en duurzamere manier om conflicten tussen gescheiden ouders aan te pakken maar vooral te vermijden, is het opstellen van een ouderschapsplan. Dit is een schriftelijke overeenkomst tussen ouders waarin ze samen afspraken vastleggen over de zorg en de opvoeding van hun kinderen.

Federaal regeerakkoord: nadruk op ouderschapsplan

Het Kinderrechtencommissariaat pleit voor het gebruik van een ouderschapsplan, op voorwaarde dat ouders bij het opstellen ervan begeleiding krijgen van deskundigen. Het plan moet flexibel en aanpasbaar zijn, zodat het kan meegroeien met het kind. Het mag geen standaardformulier zijn, maar het moet afgestemd zijn op de specifieke situatie van het gezin. Ook de stem van het kind moet hierin een plaats krijgen. Geen enkel gezin is hetzelfde: elke situatie en elk kind is anders. In sommige gevallen kan een ouderschapsplan zelfs contraproductief zijn. Maatwerk blijft dus essentieel.

Standpunt 'Een federaal regeerakkoord met aandacht voor de belangen van kinderen en jongeren', 20 maart 2025

UCLL Leuven organiseerde op 14 mei in Leuven een studiedag van het project 'The Voice of Kids', een onderzoeksproject rond de positie van kinderen en jongeren in scheidings- en ouderschapsbemiddeling. Het doel is om de stem van jongeren in conflicten te versterken en structureel te verankeren in bemiddeling en beleid.

VOICE OF KIDS

The Voice of kids? 2025 -

Ballonnen, helium, touw, kettlebell

Geïnspireerd op werk 'Right' van kunstenares **Banu Cennetoğlu** (geboren in Ankara, standplaats Istanbul)

Dit werk vertrekt vanuit 'Het Verdrag voor de Rechten van het Kind', of het Kinderrechtenverdrag dat op 20 november 1989 werd aangenomen door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties. Die dag gingen wereldleiders een historische verbintenis aan met de kinderen van de wereld.

De ballonnenwolk in Stelplaats, Leuven, bevat artikels 3, 12, 13 en 14 die verwijzen naar hun rechten; alle acties met betrekking tot het kind dienen rekening te houden met hun belangen; recht op een eigen mening en die ook laten horen. Recht op informatie en recht op de vrije gedachte rond zaken die je aanbelangen. Door de helium geeft het kunstwerk een spectaculaire indruk, maar naarmate de helium langzaam wegvloeit, is de belangrijkste vraag wie deze rechten kan viëren en wie hierin (nog) niet erkend en gezien wordt als mens (kind) en ook het recht heeft om gehoord te worden volgens deze idealen, gezien het de basis is.

WERKTEN MEE: AN-KATHRIEN, CHARLOTTE, ELI, HELENA, IAN, KAROLIJN, LAURENCE, LILYA, LORE, MOSES, NELIS, MIE-KE

11. Recht op vrije tijd

Kinderen en jongeren hebben volgens artikel 31 van het Kinderrechtenverdrag recht op vrije tijd, spel, recreatie, cultureel en artistiek leven en ook op rust en ontspanning. De meeste klachten over georganiseerde vrijetijdsactiviteiten gaan over sportclubs. Ouders en jongeren signaleren problemen met trainers, aansluitingen en uitsluitingen uit clubs.

Het Kinderrechtencommissariaat moedigt melders aan om problemen eerst uit te praten met de trainer of jeugdcoördinator. We reiken kapstokken aan vanuit de gedragscodes van clubs en federaties en de Panathlonverklaring over ethiek in de jeugdsport. We verwijzen door naar aanspreekpersonen integriteit en informeren over klachtenprocedures. We brengen indien nodig federatie en gezin met elkaar in contact of gaan in overleg met de federatie. Zo dragen we bij tot de bescherming en de versterking van het recht op vrije tijd.

11.1 Participatie onder druk

In verschillende meldingen stonden de participatierechten van kinderen en jongeren centraal. Voorbeelden zijn ongelijke speelkansen in sportclubs, het niet respecteren van beurtrossystemen of vastlopen tussen twee clubs wanneer een transfer geweigerd wordt. Soms worden kinderen zelfs uit een club gezet na een dispuut tussen ouders en bestuur.

Persoonlijke informatie gevraagd

We kregen opnieuw enkele meldingen over buitenlandse minderjarigen die in België aankomen en simpelweg willen voetballen als hobby. Kinderen en jongeren moeten blijvend beschermd worden tegen uitbuiting, misbruik en kinderhandel. Tegelijk stellen we vast dat de FIFA-regels en de bijhorende procedure disproportioneel andere rechten onder druk zet. Zo ontstaan bijkomende drempels voor minderjarigen die willen sporten. Er wordt vaak zeer veel persoonlijke informatie gevraagd. Vanuit kinderrechtenspectief vinden we dat dit te ver gaat en de privacy en integriteit van kinderen aantast.

Familiegewoonte

Frederique (13) heeft de Luxemburgse nationaliteit en woont sinds september 2023 bij zijn oom in West-Vlaanderen om hier naar school te gaan. Hij traint bij de plaatselijke voetbalclub, maar mocht maandenlang geen wedstrijden spelen omdat zijn aansluiting niet in orde geraakt door de strenge FIFA-regels. Hij woont niet bij zijn ouders, die in Luxemburg verblijven. De FIFA suggereerde zelfs een gerechtelijke procedure om het zorgrecht te regelen. De situatie is voor Frederique erg zwaar: hij miste het om samen met zijn vrienden te spelen en voelde zich telkens buitengesloten wanneer zijn naam niet op de spelerslijst stond. Zijn oom verzamelde intussen een pakket documenten (schoolinschrijving, gezinssamenstelling, verklaringen van de ouders...) om zijn verblijf te staven. Ook gaf de familie aan dat dit geen uitzonderlijke situatie is: vaker gaan kinderen uit de familie tijdelijk in België naar school. We overlegden met de Voetbalbond en gaven onze overwegingen mee. De bond keurde een internationale transfer goed. Frederique kon eindelijk wedstrijden spelen met zijn vrienden.

Moeilijke clubwissels

Voor sommige kinderen die hun sport als hobby beoefenen, verloopt een verandering van club erg moeizaam. Ouders en kinderen zijn vaak niet of onvoldoende geïnformeerd over hun rechten rond aansluiting, transfers of de jaarlijkse vrijheidsregeling. Sommige jeugdspelers komen klem te zitten: ze mogen wel trainen, maar ze kunnen niet deelnemen aan wedstrijden. Hun sportbeleving wordt hierbij gedwarsboord.

Federaties hebben een belangrijke rol in het tijdig en helder informeren van jeugdspelers en ouders en het sensibiliseren van de clubs. Clubs wijzen vaak op hun recht om niet mee te werken aan transfers uit vrees voor precedentwerking. Het Kinderrechtencommissariaat erkent het belang van clubwerking en van duidelijke regels, maar klachtenonderzoek leert dat de vrees voor een 'cascade-effect' meestal ongegrond is. Het toestaan van een transfer leidt zelden tot een golf van vertrekkers. Wanneer toch meerdere kinderen willen vertrekken, wijst dit eerder op structurele problemen in de jeugdwerking die aangepakt moeten worden.

Vast tussen twee clubs

Amber (13) kampte al langer met spanningen in haar volleybalploeg. Na een moeilijke zomer en mislukte bemiddelingspogingen koos ze voor een overstap naar een andere club. Ze trainde er al een maand, maar mocht geen officiële wedstrijden spelen omdat haar oude club de transfer niet wilde toestaan. Haar ouders wisten niet dat er een vrijheidsregeling bestaat.

We luisterden naar beide partijen, gaven onze overwegingen en vroegen de club mee te werken aan een transfer. Daarop werd de transfer goedgekeurd, zowel door de oude club als door de federatie. Amber kon opnieuw wedstrijden spelen.

Participatie in besluitvorming

Kinderen hebben recht op inspraak bij beslissingen die hen aanbelangen (artikel 12 Kinderrechtenverdrag). In sportcontext betekent dit dat hun stem gehoord moet worden bij transfers, clubwissels of reglementswijzigingen. De Panathlonverklaring onderstreept dat kinderen actief moeten worden betrokken bij besluitvormingsprocessen in hun sport.

Toen Volley Vlaanderen een groot herstructureringsplan aankondigde om de financiën weer in balans te brengen, had dat ingrijpende gevolgen. De afdeling Beachvolleybal in de topsportschool werd aan het einde van het schooljaar 2024-2025 stopgezet. We kregen hierover twee meldingen en gingen in gesprek met de federatie. Die gaf toe dat jongeren veel eerder in het proces betrokken hadden moeten worden. Nu werden ze voor voldongen feiten geplaatst en liep de communicatie mank.

Ondertussen zijn er individuele gesprekken geweest met de jongeren en hun ouders. De federatie blijft zoeken naar een duurzame toekomst voor het beachvolleybal. Zo heeft Volley Vlaanderen de mogelijkheid gecreëerd voor bestaande indoorclubs om een beachwerking op te starten. Elke leerling van de topsportschool beach krijgt een document dat erkent dat ze binnen topsport aan het trainen waren en dat toestemming vraagt om voor bepaalde trainingen school te missen, maar dit document is niet bindend. Voor het volleybal bestaat geen topsportstatuut F waarmee talentvolle volleybalspelers een flexibel leertraject buiten de topsportschool kunnen volgen. We waarderen dat Volley Vlaanderen de signalen ernstig nam, lessen trok uit de klachten en blijft zoeken naar oplossingen om ook voor jongeren in het beachvolleybal kansen te creëren.

12. Kinderrechten lokaal

12.1 Lokale meerjarenplannen door de ogen van een kind

Beleid met betrekking tot kinderen en jongeren wordt voor een groot deel ook op lokaal niveau gemaakt. Daarom schrijven we een brief aan alle burgemeesters en andere lokale mandatarissen om hen te vragen hun beleid kindvriendelijk en kinderrechten-proof te maken.

We maakten een inventaris van thema's en beleidsideeën om te inspireren en een beeld te geven van hoe zowel het lokale bestuur als de groenarbeider, de mobiliteitsambtenaar, de lokale politieambtenaar en de gemeenschapswacht, de communicatieverantwoordelijke en de maatschappelijk werker bij het OCMW, en alle andere gemeentelijke dienstverleners met hun expertise en binnen hun handelingskader kunnen bijdragen aan een aangename en leefbare omgeving voor kinderen en jongeren.

De brief en de inspiratielijst kan je hier terugvinden:
www.kinderrechten.be/project/lokale-besturen

13. Vlaams Jeugd- en Kinderrechtenbeleid

Een kwaliteitsvol kinderrechtenbeleid voeren is een opdracht voor de Vlaamse Regering.

We gaven op vraag van de minister advies bij de prioritaire doelstellingen voor het Jeugd- en Kinderrechtenbeleidsplan 2025-2029.

[‘Advies bij de prioritaire doelstellingen voor het Jeugd- en Kinderrechtenbeleidsplan 2024-2029’](#), 18 maart 2025

Vlaams regeerakkoord: “Kinderen en jongeren centraal in ons beleid”

We waren blij in het regeerakkoord te lezen dat bijzondere aandacht gaat naar kinderen en jongeren, van baby's tot studenten. Ook het stimuleren van steden en gemeenten om werk te maken van een kindvriendelijk beleid vinden we een goede zaak.

De beleidsnota Jeugd is een degelijk werkstuk geworden, dat vertrekt vanuit de kinderrechten. Er staan heel wat goede ambities in. We vinden dit hoopgevend en belangrijk. De komende jaren gaan we verder in overleg en zullen we opvolgen hoe de ideeën worden omgezet in concrete acties.

In ons advies bij de beleidsnota Jeugd deden we een aantal aanbevelingen om deze nog beter te implementeren en te versterken.

Advies [‘Beleidsnota jeugd 2024-2029: reflecties vanuit kinderrechtenperspectief’](#), 27 januari 2025

14. Kinderrechten internationaal

14.1 Het Europees Netwerk van Kinderombudsdiensten

Het European Network of Ombudspersons for Children (ENOC) verbindt 44 kinderombudsdiensten uit 34 landen van de Raad van Europa. Ook het Kinderrechtencommissariaat maakt daar deel van uit. Sinds 2022 zetelt de Vlaamse kinderrechtencommissaris in het Bureau van ENOC, vandaag samen met de kinderombudspersonen van Franstalig België, Moldavië, Finland, Catalonië, Estland en Ierland. De Europese Unie ondersteunt het netwerk financieel.

ENOC moedigt de uitvoering van het VN-Kinderrechtenverdrag aan in Europa en ondersteunt de gezamenlijke behartiging van kinderrechten. Het netwerk wisselt informatie en strategieën uit om de effectiviteit en de onafhankelijkheid van kinderombudsdiensten in Europa te versterken.

Elk jaar werkt ENOC rond een specifiek thema binnen de kinderrechten. De leden kiezen dit jaarthema, waarna een jaar lang onderzoek wordt gedaan in samenwerking met experts. Het werkjaar eindigt stevast met een algemene conferentie, waar de leden een gezamenlijke standpuntnota met aanbevelingen goedkeuren.

Jaarthema 2024: kinderrechten in de jeugdhulp

Het ENOC-jaarcongres vond plaats van 18 tot 20 september 2024 in Helsinki en had als focus 'Children's Rights in Alternative Care'. Ook het jaarlijkse forum van de ENYA-jongeren (European Network of Young Advisors) in juli 2024 in Slowakije ging over dit thema, met de participatie van jongeren met ervaring in de jeugdhulpverlening.

ENOC-jaarcongres in Helsinki met 'Kinderrechten in de jeugdhulp' als centraal thema.

In heel Europa wonen naar schatting 1,5 miljoen kinderen in alternatieve vormen van zorg, waaronder pleegzorg en residentiële voorzieningen. Ondanks de toezeggingen van landen om de rechten van het kind te waarborgen, blijft deze groep kinderen en jongeren bijzonder kwetsbaar.

Het onderzoek – ondersteund door inzichten van de 44 ENOC leden en onder leiding van de ENOC Chair-elect, Elina Pekkarinen, kinderombudsvrouw in Finland – bracht zowel vooruitgang als belangrijke knelpunten aan het licht. De bevindingen tonen een brede waaier aan praktijken in Europa, met grote verschillen in opleiding van verzorgers, kwaliteit van zorg en nazorg. Dit zijn allemaal factoren die het leven van kinderen in de jeugdhulp diepgaand beïnvloeden. Uitdagingen zoals de beperkte participatie van kinderen en jongeren in de besluitvorming over hun leven en traject, breuken in de jeugdhulp en onaangepaste zorg beïnvloeden hun welzijn en toekomstkansen.

Kinderen en jongeren zelf hebben rechtstreeks bijgedragen aan deze discussies. Ze deden aanbevelingen op basis van persoonlijke ervaringen om de zorgstandaarden te verbeteren en ervoor te zorgen dat hun stem gehoord wordt. Tijdens het ENYA Forum in Bratislava (1-2 juli 2024) formuleerden 30 jongeren gezamenlijke aanbevelingen. Het Europees Netwerk van Jonge Adviseurs (ENYA), opgericht in 2009 als onderdeel van het Europees Netwerk van Kinderombudspersonen (ENOC), wil kinderen en jongeren betrekken bij het beleidswerk van ENOC door hun de kans te geven hun mening te uiten en hun ervaringen te delen.

De jonge adviseurs benadrukten dat volwassenen beter naar hen zouden moeten luisteren en hun meningen in overweging nemen. Hun ervaring was dat zij vaak buiten de gesprekken over hun leven gehouden werden en dat volwassenen zelden uitlegden welke redenen meespeelden in de besluitvorming. Sommige jongeren beschreven verwaarlozing die had plaatsgevonden in de jeugdhulp en vroegen de ombudspersonen en commissarissen om ongelijkheden tussen kinderen in de jeugdhulp in Europa weg te werken. Ze vroegen ook om voldoende oog en oor te hebben voor trauma's die kinderen en jongeren meedragen en meer mogelijkheden om hun culturele identiteit te omarmen. Ze riepen op tot meer lotgenotengroepen van kinderen in de jeugdhulp in elk land, zodat ze mensen met vergelijkbare ervaringen kunnen ontmoeten en zo ook steun kunnen vinden bij elkaar. De aanbevelingen van de jongeren werden opgenomen in de slotverklaring van ENOC 2024 en gepresenteerd op de jaarconferentie in Helsinki.

De jaarlijkse ENOC-conferentie in Helsinki bracht ENOC-leden, kinderrechtenexperts en jongeren uit heel Europa samen om het ENOC statement van 2024 af te ronden en goed te keuren. In deze verklaring dringen de ENOC-leden aan op een sterkere bescherming van de rechten van kinderen in alternatieve zorg.

In het statement worden de volgende aanbevelingen gericht aan staten en internationale instellingen: het recht op inspraak van kinderen in hun leven in de voorziening en hun jeugdhulptraject; alle maatregelen nemen om kinderen zoveel mogelijk bij hun ouders te laten opgroeien, tenzij dit niet in hun belang is; zorgen voor voldoende, gepaste en tijdige kwalitatieve jeugdhulp; garanderen dat kinderen in de jeugdhulp goed ondersteund worden wanneer ze de jeugdhulpvoorziening verlaten en hun verdere ontwikkeling alle kansen krijgt; zorgen voor voldoende evaluatie en monitoring van de geboden hulp. De conferentie focuste ook op de mate waarin internationale en regionale standaarden gevolgd worden in de jeugdhulp en op de cruciale rol van kinderombudspersonen bij het onafhankelijk rapporteren, adviseren en rechtzetten van schendingen van kinderrechten.

Lees de volledige tekst van de slotverklaring 'Children's Rights in Alternative Care' op de website van ENOC:

www.enoc.eu

Jaarthema 2025: het recht op gezondheid

Op 26 en 27 mei 2025 vond in Luxemburg het ENOC Spring Seminar plaats, waar het nieuwe jaarthema werd geopend: "Bescherming en bevordering van het recht van kinderen op fysieke gezondheid". Professor Rodica Gramma van de Universiteit van Moldavië deelde de eerste inzichten uit de ENOC-bevraging over dit thema. Op de tweede dag werd in samenwerking met het Europees Migratienetwerk gefocust op voorgedij en kwaliteit van zorg voor niet-begeleide minderjarige vluchtelingen, met bijdragen van onder meer PICUM (Platform for International Cooperation on Undocumented Migrants) en de Europese Commissie. De jaarconferentie rond dit thema vond plaats op 17 en 18 september 2025 in Boekarest.

ENOC Spring Seminar in Luxemburg waar het recht op gezondheid als nieuw jaarthema 2025 werd geopend.

ENYA 2025 in Kroatië

In 2024 stond ENYA (European Network of Young Advisors) stil bij de jeugdhulp zoals hierboven beschreven. In 2025 namen 14 teams van jonge adviseurs uit onder andere Spanje, Kroatië, Cyprus, IJsland, Italië, Polen, Schotland en Oekraïne deel aan het ENYA Forum in Zagreb, georganiseerd door het kantoor van de kinderrechtencommissaris in Kroatië. Thema was het recht op gezondheid. De aanbevelingen van de jongeren werden rechtstreeks opgenomen in de ENOC-standpuntnota 2025 over het recht op gezondheid en voorgesteld op de jaarconferentie in Boekarest in september 2025.

ENYA biedt kinderen en jongeren een unieke kans om hun stem te laten horen, mee richting te geven aan beleid en internationale kinderrechtenbeslissingen mee vorm te geven.

ENYA- jongerenadviseurs formuleerden aanbevelingen rond het nieuwe jaarthema 'Recht op gezondheid'.

Rechten op de drempel

Kinderrechten moeten kinderen beschermen, kansen geven en hun stem laten meetellen. Toch botsen kinderen en jongeren in Vlaanderen dagelijks nog op drempels die hun rechten in de weg staan. Angst, armoede, ontbrekende informatie, lange procedures, gesloten deuren of simpelweg ontbrekende diensten maken dat rechten niet tot leven komen.

Het gaat om ouders die geen advocaat kunnen betalen, kinderen die niet gehoord worden in procedures, jongeren die van het kastje naar de muur gestuurd worden, gezinnen die verdwalen in regels en instellingen of die afhaken omdat ze denken dat een klacht niets uithaalt. Soms durven jongeren of ouders zelfs hun rechten niet op te eisen omdat ze bang zijn voor nadelige gevolgen.

'Elke klacht en elk verhaal is een signaal om het beter te doen. We moeten zorgen dat rechten niet blijven haperen aan de voordeur, maar echt binnenkomen in het leven van elk kind.'

Kinderrechtencommissariaat

Leuvenseweg 86
1000 Brussel
02-552 98 00

kinderrechten@vlaamsparlement.be
www.kinderrechten.be
www.youtube.com/user/Kinderrechtencom
www.facebook.com/kinderrechtencommissariaat
www.instagram.com/kinderrechtencommissariaat
www.linkedin.com/company/kinderrechtencommissariaat

**Kinder
rechten
commissariaat**
Geeft kinderen een stem

Kinderrechtencommissariaat,
onafhankelijke instelling
van het Vlaams Parlement

**Vlaams
Parlement**